

ARGIA

FELIX TABERNA

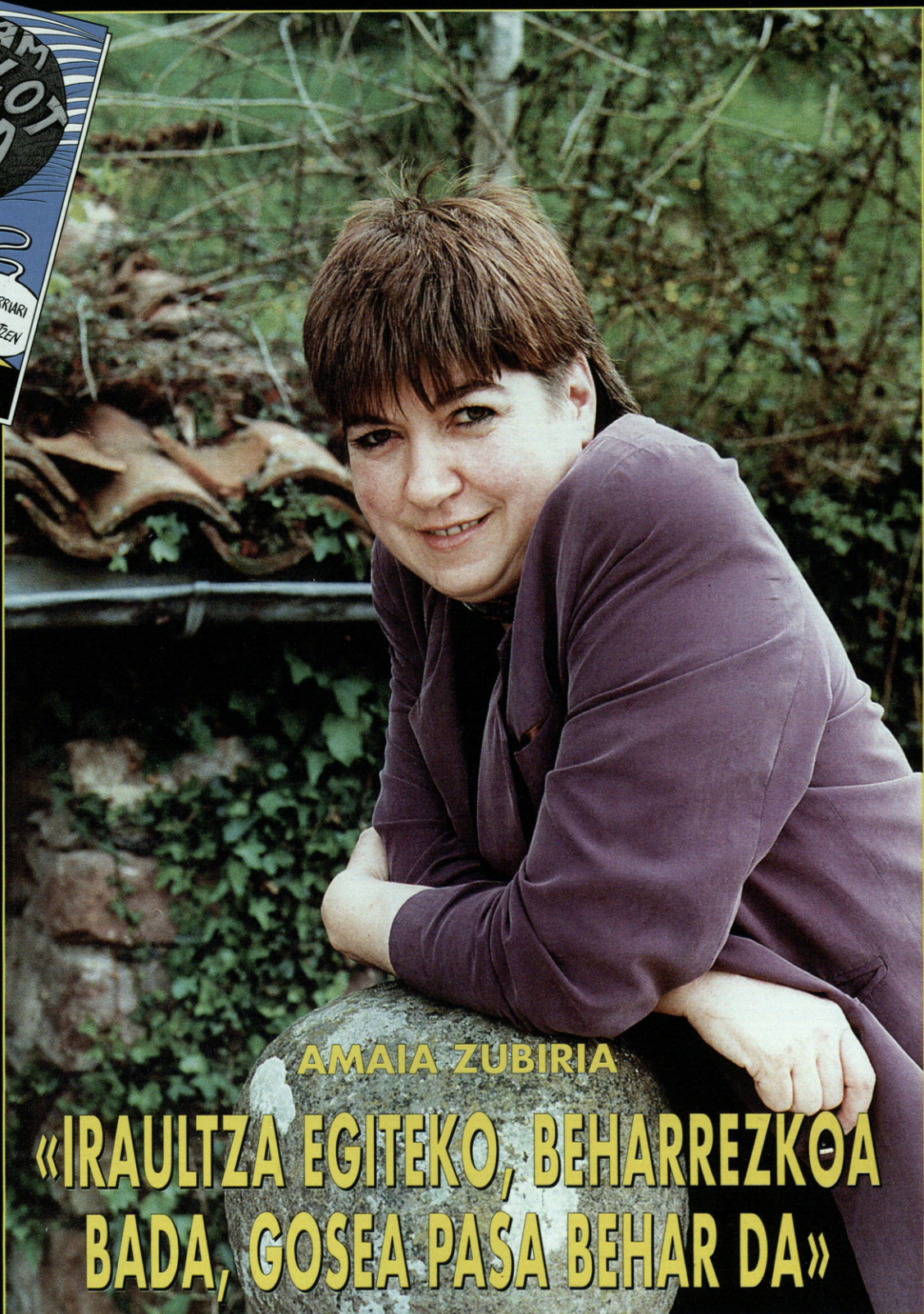
«Uk maiz galdu du
erabakigarrietan
egoteko aukera»

EUSKARA

Herri euskaldunetako
beste 160.000 biztanle
inguru egon litezke
UEMA

KORUKO AIZARNA

«Donostiak diru
gehiegi jaten du
Kulturaren
aurrekontutik»

AMAIA ZUBIRIA

«IRAULTZA EGITEKO, BEHARREZKOA
BADA, GOSEA PASA BEHAR DA»

FRAN LASUEN ETA ESKUADRA ZARRA

1 TXURA BAINO GEHIAGO.

ANTZA

Maisuen Eskutik

soluzio grafikoak

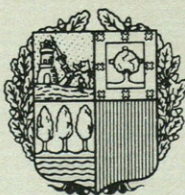
6. Politika kronika. PATXI LARRION.
8. Felix Taberna, Nafarroako IU-EBko koordinatzaile nagusia: «Nafarroaren autogobernua dugu helburu, izaera nazionala baitu». PELLO ARGINARENA.
12. Txernobilgo zauria ez du sendatu denborak. XABIER ARANBURU.
16. Hiri handietatik herrisketara krisiak bultzatuta. XABIER ARANBURU.
19. Nafarroaren Egunak XVIII. edizioa burutuko du igande honetan Baigorri. Nafarroa Beherea Nafarroa dela aldarrikatzen dueneko. JOSEBA IGERABIDE
22. Euskara ertzainetxeetan. IDOIA TORREGARAI
24. Egun dituenak baino 160.000 biztanle gehiago eduki litzake Uemak. Euskararen aldeko apustu urria udaletan. AINHARA ZUAZABEITIA
28. Amaia Zubiria: «Ez gara euskaraz bizi; kontzientzi maila altua dago, baina diskurtsoan soilik». RITXI LIZARTZA.
34. Kultura kronika. MIKEL JAUREGI.
37. Koruko Aizarna Kultura eta Euskara Saileko Gipuzkoako diputatua: «Donostiak diru gehiegi jaten du Kulturaren aurrekontutik». RITXI LIZARTZA.
40. Euskara irakasteko informatika programa amaitu berri du Aurtan Bai Fundazioak. MAITE ARTOLA.
42. Eskuadra zarra Fran Lasuen musikariaren proiektuak soinu berriak dakartza. IXIAR ROZAS.
45. Argitalpenak. JOSU ARANBERRI.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. MIKEL JAUREGI.
56. Denborapasa.
58. Aranguren: maisua eta laguna. JAVIER SADABA.

AMAIA ZUBIRIA: Donezteben egin dugu bat kantariarekin. Bere azken diskaren haritik, lehengo eta oraingo euskal kantagintzaren norabideaz, kultur produkzioaz eta «*mundu oso an*» batean kantuan diharduen emakumearen ikuspegiar aritu gara. Zuzen hitzegin digu: «*iraultza egiteko, behar bada, gose pixka bat pasa behar da*»./28

KORUKO AIZARNA: Gipuzkoako Kultura eta Euskara Saileko arduradun dugu. Uztailetik, kargura ohitzeko beta izan du eta baita Gipuzkoako kulturak zein traza duen jabetzeko. Gaurko egoeraz mintzatzen dugu eta ondoren aurrekontu eta arazoetaz. Aurrekontua murriztuta baina proiektu ugari aurrera ateratzeko ilusioz ikusi dugu. /37

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

ESKAITZA BEREZIA

ARGIA REN

HARPIDEDUNENTZAT

ARGIAren harpidedun bazan

ZEREN ZAIN ZAUDE

Orain, gustoko tituloa eskatu dezakezu prezio ezin hobea

gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago

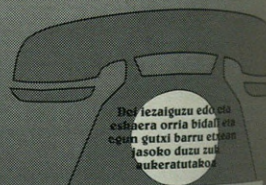
Kaseta

1.350 pzta.

Konpaktoa

1.875 pzta.

Nobedade honetaz gain beste
hainbat dago aukeran. Nahikoa
duzu dei bat egitearekin eta
behar duzun informazioa izango
duzu

943 - 37 15 45

ESKAITZA O R R I A

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira

Kobratu beharreko kantitatea

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN ABIZENAK _____
KALEA _____ ZBKIA. _____ PISUA _____ LETRA _____
TFNOA _____ HERRIA _____
PROBINTZIA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____ KODE POSTALA _____

☐ KONTUTIK _____ SINADURA _____
TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____ SUKURTSAL HELBIDEA _____
KONTU KORRONTEA / LIBRETA _____
Entitatea _____ Sukurtsala _____ K.D. _____ Kontu zenbakia _____ SINADURA _____

IRAKUR- LEAK MINTZO

Egungo Euskaltzaindiari eta Pello Salabururi bereziki

URTETAN nirekin ibilitako «Arantzazuko Amaren egutegiko» orri bat dut. Egungo Euskal Herriko eztabaida, gatazka, mehatxu eta abarretarako oso kontuan hartzekoa dela uste dudalako, argitaratzea erabaki dut. Nondik gatozen, nora goazen eta zertan ari garen hausnartzeko balio dezakeelakoan: — Euskaltzaindia eta politika.

«Euskaltzaindia, naiz eta norbaitek beste aldera uste, politika guztien gainetik dagoela aitortu beharko. Izan ere badaki euskaldunen artean ez dala politika batasunik eta edozein alderditako euskaldunei dei egiten die euskara maita eta beuren ingurumarian zabaldu dezaten.

Euskara euskaldun guziena da, eskuindar ala ezkertiar izan, sozialista ala komunistak, fededun ala fedegabe, guztiok gaude euskara maitatzera behartuak.

Badaiteke alderdi bakoitzak, euskararen alde jokatzeko, arrazoin bereziak izatea ere. Euskaltzaindiari ez zaizkio arrazoin boriek ajola, denak euskara maita eta azkartu dezatela baizik».

Berau aztertutik, EHUn Pello Salaburu jauna, ez ote zara Euskaltzain «Jainkotu» handi baten antzera jokatzeko ari? Nork behartu zaitu jokabide hain gogorrek eta arriskutsuak hartzera? Non eta EHUn? Egungo Euskaltzaindiaren jokaeran ez al da euskaldungoaren arteko borroka bidea bultzatzeko eta pizteko jokabidea nabaritzen? Ez al da ikusten espainiar menpekotasunaren menpe zaudetela eta euren inposaketa oinarritzko helburu duzuela? Zeren truke eta noren onerako ari zarete? Euskaldungoa, euskara eta Euskal Herriaren alde ez.

Idatzia Euskal Herria bide zuzenean jartzeko nahiaz idatzi dut, Euskal Herriaren etsaia nor den azaltzeko. Ez al dago garbi, espainiarrek guri kendutako diruaz, zenbait euskaldun erosiak daudela, espainiarkeria inposatzeko eta euskaldungoa zatitzeko?

TOMAS AGIRRE
BEASAIN (GIPUZKOA)

Nire ogia nahi dut

MAIXUA naiz, ordezkapenak egiten nabilena, hots, *titularraren* ondoan ezta ahuntzaren gauerdiko eztula; hala ere, gizakia.

Martxoak 8az geroztik langabezia nago, baina zerrendetan oraindik. Hala ere, nire izena geldirik egoteko ordena ei dute.

Otsailaren 6an ailegatzen naiz Zamudio-ra, eta *titularraren* agindu bategaz egiten dut topo. Ondorengo batean, telefonoa, eta beste agindu-aholku batzuk. Batzuk bete ez, eta, hilabetegarrenean, ospa hemendik! Eta, ez-si-eta-ez-no, kalegorrian naukazue.

Zer egin dudana? Beste zenbait eskolatan egin dudana: bakoitza *den moduan* onartu —emozionalki eta erritmoki—, zigorrik ez justizia bai, egun bateko *azterketarik* ez jarraipeneko *ebaluaketa* bai, *etxerako lanik* ez haurrak eskatu ezean, bai ordea, eskaini. Guzti hau hainbeste ahobetetzen eta gozatzeko gaituen Erreforma eta Logse azukre koxkorretan dago. Harreman landarea sor dadin ezinbesteko hazi; ez besterik.

Zer gertatzen den? Emozioak askatu egiten direla, eta arrazoiak bere onera etortzen dela, zorrotza alegia. Eta hori tabu izan! Intsumitu egiten direla: *«Ume mukizu hau!»*.

Baina nola? Hau eroturik dago; kalera!

Otok! Eta udaltzainek patioan egurtu. Eta berton zeuden ikusleek paso. Txalorik ez izatea. *Bibotzik ez makinatxoak* bai!

Ez Klaustorik, ez Eskola Kontseilurik, ez inolako arrazoirik. Kalera eta kalera! Ordez kook izango dugu, bada, eskubiderik?

PELLO SARRIEGI
BARRIKA (BIZKAIA)

HIRUKO

TXIKIAN

Inkomunikatua (8)

Ez dira gerra hauek oinezko infanteriarentzat eginak, eta batailak baionetazoka planteiatzeko tenorea aspaldi joana dugu. Gizarte industrialaren atarian, garaiko fisiokratak nekazal ekonomiaren lojikatik landa beste ekonomia moeta baten arrastoak ikuskatzeko gauza izan ez ziren bezalaxe, egun, sekulako konprenitze eta egokitze arazoak ditugu omen datorkigunaren aurrean. Mendebaldean alegia. Orain, berrikitan, ia kirolaz bezainbat gazteek mintzatzea moda den aroan, ikasi dugu gazte izatea ez dela parranda. Eta ez omen dute etorkizun argirik, nekazal kulturaren egunero eskolara joan aintzin etxaldeko lanak egin behar izatearena eta gizarte industrialan hamalau urte bete bezain pronto tailerreko komonetako zikinak aguafterteaz garbitu beharra, etorkizun oparoaren derrigorrezko hastapenak bailiran.

Ez, gakoa ez da inoiz adinan egon, denbora erosteko gaitasunean baizik. Eta beti izan da minoria aberatsaren esku denboraren ondasuna, maioriaren desesperantzarako. Aurki, argiki, zenbatean daukazu ordua, nagusi jauna? Guztion esku.

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetza: Olatz Korta, Elena Guinea, Miren Larrarte.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Miren Aranburu, Iñigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballurua 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxe: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Baigorri Kanariak baino urrunago

PIRINIOETAKO Lan Elkartek astinaldi ederra behar du, ezin du hutsaren hurrengo izaten jarraitu, gisa horretan mintzo da Otano jauna Iruñean berriki egin den bilkuran. Pirinioetako mugak batzen omen gaitu, bereizketa eremua elkargunea bihurtu zaigu. Igande honetan, hemeretzigarrenez, *muga* ondoko Baigorri izanen da biltokia, eta hamaikagarrenez urtetik urtera mami-tzen ez diren aferen inguruan solastuko gara. Gogoan dut ondarreko urteko Agoizko batek esandakoa: gure indarraren erakusgarri jotzen zuen festa hau urtero egitea. Ene iduriko, Baigorrikoak, besteak beste, festa giroan ezin hobeki murgiltzen garaela islatzen du.

EUROPAKO Batasunaren eraginaz mintzatzen garenean, egun, prozesua abiatua delarik, aski gutxi dira horretaz kezka azaltzen dutenak eta are gutxiago egoera berria euskalgintzan edo nahi bada herrigintzan sakontzeko baliatu dutenak. Ainhoakoa dugu konparaziorako: ezaguna da aski mugatua dela, baina lan egiteko eremua zehazten duen neurrian zeharka bada ere, hori gainditzeko bideak eskaintzen ditu. Tresna oro baliatuz zuhurtasunez jokatu behar dugu.

Honezkero Baigorrikoak guztiz gainditua beharko zuen, festa erraldoia

nahi bada mantenduz, baina arlo orotako harremanez josia. Bistan da, inguruko herrien arteko harremana bestelakoa dela, azken urteotan, eremu naturala zen eta den honetan elkarlanak bere bidea egin du. Baina orokortasunean hartuta elkarri arrotzak izaten jarraitzen dugu.

Telebistako seinaleak errez gainditzen du muga. Zailtasunak direnean igarotzen lagundu izan dugu. Horretan esperientzia zabala da Nafarroa Garaian. Euskal Telebista ikusi nahi izateak jakinduria elektronikoaz hornitu gaitu. Bazter anitzekoa dugu sinatu berri den hitzarmena. Alta, orain arteko ibilbideaz ohartzean zenbait irakaspen ateratzeko gai ote garen, telebistaren aferak ezer irakatsi al digun jakin nahiko nuke. Ekintzak hitzen, solasaren aurretik joateak onura ekarri duen argituko al dugu?

BESTE indar politikoei mugak gainditzeko duten dohaia aintzat hartu beharko genuke. Hilabete eskas batean gure erresuma zaharra Kanariar Uhar-teekin bat eginik da Madrileko politikagintzan. Bi lurraldeak Gaztelak konkistatu izanak elkarlanarekin eremu berriak zabaltzen ditu. Baigorri bilduko garenok ba ote dugu zer ikasirik hurbilagokoak omen diren kanariarrendandik?

PATXI LARRION

PRESSING, PRESO ETA PREZIOAK

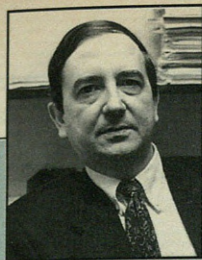
ALDAIA libre gelditu ondoren bazter guztietan ugaltu diren informazio-laharren artean atera ezinik pasa du herritarrak aste bete, eta azkenean Pujol eta EAJrekin ez-konkubinatuan jaioko den PPren gobernu berriari buruzko albiste uholdean burua atera ezinik. Orain bi gai nagusi dauzka herritarrak plateretan. ELA eta LABen arteko elkarlanak arrisku ederrik ezagutu du hilabeteotan, baina Aznarri UGT eta CCOO-ek egindako *pressingak* ohartarazi gaitu berriro — denok, eta Elorrie-

tarekin haserre zebiltzan jeltkideak zer esanik ez— operazioaren garrantziak. Ortega Lararen bahiketak, bestalde, dagokion protagonismoa hartu du Aldaia Greziara joan denean. Konplikaturik ikusten da honen konponbidea, eta aldi berean Euskal Herria den *puzzle* nahasiaren moldaketarako espektatiba interesgarriak ere eskaini litzazke. Rafa Diez eta Jose Antonio Ardanza elkarri bostekoa ematen ikusi ditugu, langile arazoez mintzatuz. Presoen inguruan beste hainbeste borondate eta argi beharko da.

PELLO ZUBIRIA

IÑAKI ANASAGASTIREN TARTEA

PP-REKIKO AKORDIO POSIBLEAK ZER EKARRIKO DU?

Euskadi eraikiz jarraitu

Inoiz ez da erraza politikari espainiarrekin negoziatzea. Espainia den horren kontzeptu izugarria daukate, eta ia lotsagabekieriaz jotzen dute beraiek espainiarizat duten euskal herritar batek politika komunetara ez lotu nahi izatea. Horri gehitzen bazaizkio boterea ez galtzeko borrokan dabilen Administrazio bat, botere hori banatuz pisu politikoa galtzen duten funtzionari batzuk eta Madrilen bizilekua duen espainola delakoren kontzeptua, Gernikako Estatutua bete egin behar dela proposatze hutsa kasik iraina da-beraizentzat.

Lehenik eta behin, herriak 1979an onartu zuen hitzarmen haren ezagutzarik ez dute negoziatzaileek. Hori eta 17 urteko tartea ditugu abiapuntutzat. 17 urte horietan estatu autonomikoa hedatu da eta autonomia bakoitzak ez du bere burua erregiotzat onartzen, «bere burua ez dakigu zer delako ustea duten euskal herritarren» pareko edo eskubide gehiago dituen nazionalizatetzat baizik. Hori, Aznarrek beraiekin tirabirarik izan nahi ez dituen sindikatu batzuk eta «Espainia saltzen ari dira» esateko ahalagin guztiak egiten ari diren komunikabide batzuk gehitzen baldin bazaizkio, maniobratzeko aukerak kasik hutsaren pareko dira. Ez da lege organiko bat bete nahi. Agian, euskal herritarrek gutxi garenez, zatituta gaudenez eta inolako gehiengorik ziurtatzen ez du-

gunez, horrexegatik, gertakari bereizgarri bakartzat indarkeriaren esparruan hesitu nahi gaituzte.

Hala eta guztiz ere, negoziatzen jarraituko dugu, gure herria aurrera ateratzeko betebeharra daukagulako. Piskanka gureak diren konpetentziak urratuz joan Euskadi ekonomi, gizarte, erakunde eta politika arloan indartu dadin. Azken finean, apur bat indartsuago izatea, demokrazia hau zerrikeria dela edo Parlamentua bilera burgesa dela esaten dutenentzako utziz maximalismoak.

Ez da erraza espainiar eskuinarekin akordioetara heltzea, baina heltzen baldin bagara, ez dugu egingo laketa zaigulakoan, baizik eta gure bidean beraiek behar gaituztelako. Ez gehiago, ez gutxiago.

Jose Antonio Ardanzak UPNrekin Nafarroa eta EAEn arteko batzorde iraunkorra osatzea ezinezkoa zatekeela esan ostean, honela mintzatu da **Miguel Sanz** UPNko lehendakariordea: «Berdin zaigu atzerapena UPNri leporatzea; nahiago nuke urte askotan leporatuko baligu».

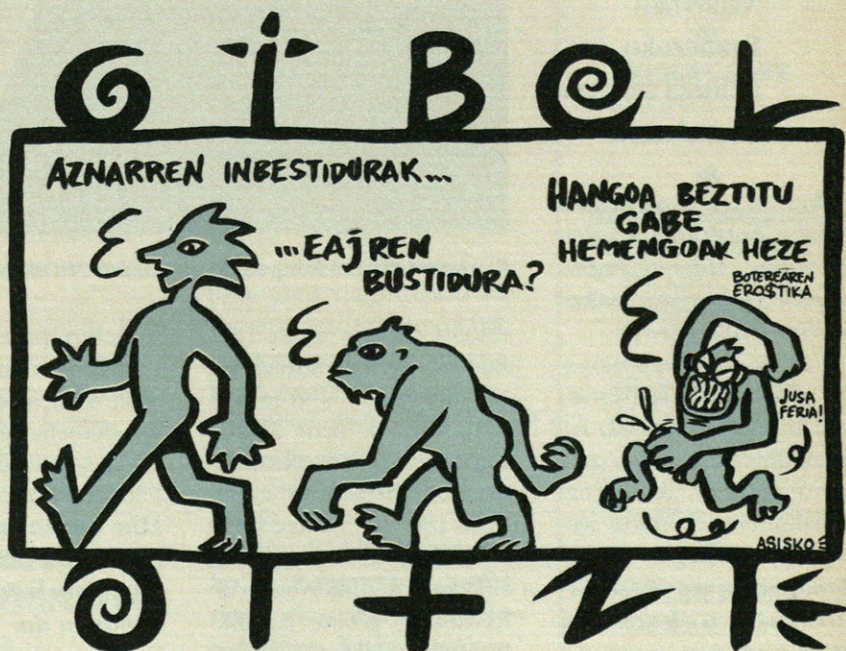
EAJk UGT eta CCOOek transferentzia batzuren inguruan esandakoak PPri egindako txantaiatzat jo ostean, hona **Xanti Bengoa** EAEko CCOOko idazkari nagusiaren erantzuna: «Lelokeria da guri txantaita leporatzea, 17 urtetan lege organiko bat betetzeko gai izan ez direnean». Eta **Iñaki Anasagasti** honela hitz egin du CCOOko eta UGTko buruei buruz: «Antonio Gutierrez eta Candido Mendez mafiosoak dira». **Juan Jose Ibarretxe** ere Gernikako Estatutuari eutsi dio: «Ezin da esan Estatutuan jasotako prebisioetako batzuk ez dakit zein printzipioren kontrakoak direla».

Inaxio Oliveriren aburuz, «ziurra da PP eta EAJ akordiora iritsiko direla, arrazoi ezberdengatik; nagusienetakoa da Internazional bera konpartitzen

dutela». **Joxe Mari Olarrak** esandakoaren arabera, «sakabanaketa mantentzen dutenek urduri egoteko arrazoiak izango dituzte».

Juan Mari Atutxaren ustetan, «Antxon erreserban dagoen elementua da, inoiz edaten ez diren eta gero eta okerrago dauden ardo horietako bat bezalakoa da». **Javier Rojo** Arabako

PSE-EEren idazkariordeak esan duenez, «atzerapausoa da babituen askatasuna eskatzeko Eusko Jaurlaritzak Lakua aurreko konzentrazioak bertan behera uztea, eta Espainiako gainontzeko lurraldeetan ez dute ulertuko, non elkartasun handia azaldu duten Jose Maria Aldaiaren babiketarekin».

Felix Taberna, Nafarroako IU-EBko koordinatzaile nagusia

«Nafarroaren autogobernua dugu helburu, izaera nazionala baitu»

Marcillan duela 34 urte jaioa. Soziologoa. 91tik alderdiko koordinatzaile orokorra eta legebiltzarreko parlamentari eta bozeramailea. IU-EBren erreferentzia da Nafarroan. Eguneroko politika zehatza du xedetzat.

Azken aste hauetako arreta politikoa Madrilen dago: Alderdi Popularrak Gobernua eskuratzeko duela dirudi.

IUK ez du eragin erabakigarria prozesu honetan, Estatu mailan jasotako emaitza eskasak direla eta. Itxura guztien arabera PP alderdi nazionalistekin akordioa lortzeko atarian dago.

Hamairu urtez PSOE Espainiako Gobernuan egon ondoren, zein da egiten duzun balorazioa?

■ «Indarkeriaren konponbidean, Elkarri-ren diagnostikoarekin bat nator». (Argazkia: Joxe Lacalle).

Aitortu beharra dago, hezkuntza, ongizate soziala eta osasun arloan aurrerapen nabarmenak izan direla. Ekonomiari dagokionez, neoliberalismoaren garai-pena izan da. Hortxe dago Maastrich, baztertu egin dira sindikatuek aurkezturiko alternatibak, gizarte barruko desoreka areagotuz. Azkenik, etikari dagokionez, urte

hauetan plazaratu diren etengabeko ustelkeri kasuak ikustea besterik ez dago. Botoemaileek ez dituzte ideia sozialistak baztertu, PSOEn portaera baizik.

IUn sozialistekiko jarraitutako estrategiaren inguruan adostasun eza nabaritu da.

Sozialisten ezkerreko hutsune bat badagoelakoan gau-

de. Dena dela, jarrera gorregia mantendu dugu, askotan gaizki ulertua izan dena. Eguneroko politikatik urrun egon da Anguita jauna. Maiz gune erabakigarrietan present egoteko aukera galdu egin du IUK. Estatu mailan akats gehiegi egin dira.

Estatutik Nafarroara etorriz, PSN, CDN eta EAk

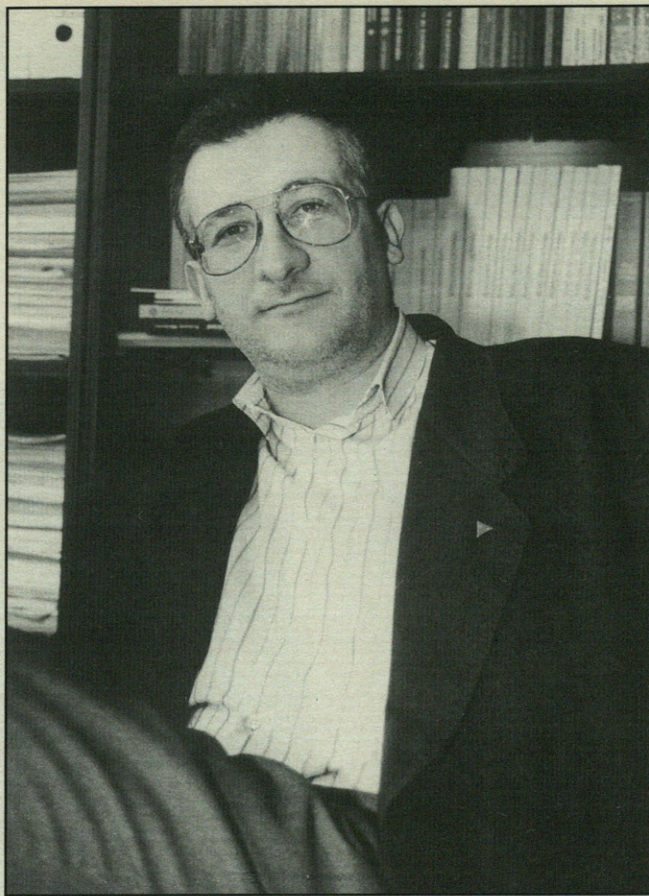
osaturako birukoa dugu Gobernuan.

Orain arte, Nafarroan ez zen inoiz koaliziorik Gobernuan egon. Beraz, ezaugarri berria da hemengo politikan. UCD, UPN eta PSN alderdi handiek bakarrik gobernatzeko zuten ohitura apurtu egin da. Koalizioaren kultura zeharo positibotzat jotzen dut. Horretaz gain, hirukoak Gobernu kanpoko laguntza behar izatea oso osasungarria da. Horrek guztiak, Nafarroako politikan ohikoak izan ez diren elkarrizketa eta eztabaidaren beharra ekarri du. Horren ondorioz, gobernu programa osatu bat egon badago. Oraindik ere goizegi da balorazio bat egiteko, nire ustez oraindik ere denbora behar baitu Gobernu honek.

Bere garaian, aukera izanik ere, Gobernutik kanpo geratzearabaki zenuten. Damutu al zarete orduz geroztik erabaki hori bartu izanaz?

Gobernu batean elkarrekin egotea, bertako beste kideekin gutxieneko sintonia behar dela pentsatzen dut. Urrunegi aurkitzen gara oraindik Allik defenditzen dituen eskuineko planteamenduetatik, eta ustelkeriak eta felipismoak harrapatuta duten PSN alderditik.

Horretaz gain, indar eskasa genuen aipaturako alderdi handi horiekin alderatuz. Horrenbestez, oposizioan egotea bide egokitzat jo genuen bertatik eragin zuzena izateko eguneroko politikan. IU-EBk hirukoari

«EAErekiko harreman instituzional eta tekniko mailan urratsik eman ez izana lotsagarria da». (Argazkia: Joxe Lacalle).

ematen dion laguntza programa eta eduki zehatzen negoziazioaren ondoren jasotzen da. Zentzu honetan, hurrengo urteko aurrekontuen negoziazioa erabakigarria izanen da bi aldeen arteko elkarlanaren geroari dagokionez.

Azkeneko hauteskundetan igoera nabarmena izan duzue.

Bai, oso pozik gaude. Beldur ginen gizarteak ez ote zuen ulertuko gure jarduna: Estatu mailako jarrera gogorregia, Nafarroan Gobernutik kanpo baina era be-

rean Gobernuari laguntza emanez, eta Iruñean Udal Gobernuan PSN eta CDNrekin. Dirudienek ordea, botoemaileek gure alderdiaren unean uneko eta tokian tokiko koherentzia ulertu dute. 1995ean 27.000 boto izatetik, 1996an 40.000 izatera heltzea emaitza bikaina da, are gehiago Estatuan izan dugun porrota ikusirik. Irabazitako 13.000 botoen jatorria aipatzera koan, berriz, PSN eta HBrekin etsitakoenak, botu hiritarra eta gazte jendearena dela esan dezakegu.

Duela zenbait aste Nafarroako IU-EBk burututako IV. Kongresuan garbi ikusi da iritziz ezberdin askotako jendea biltzen duzuela. Ezberdintasu-

HAMARREKOA

JAVIER MADRAZO

«IU-EBren proiektua EAEn errealitate sendoa izatea lortzen duen kidea»

ADOLFO ARAIZ

«Epe luzerako helburuez gain, politika legeez lege eta egunez egun ere egiten dela badakien parlamentari bikaina»

MILAGROS RUBIO

«Ezker folklorikotik ezker errealerara jotzea nahiko nuke»

JUAN CRUZ ALLI

«Nafarroak eskuinetik beharrezkoa duen gizona»

JAVIER OTANO

«Gizon irekia, baina autoritate eta definizio eskasekoa»

MARTIN LANDA

«Estatu mailako alderdiaren estrategian diferentziak izan arren, Nafarroan eguneroko politikan bat gatoz»

MIGUEL SANZ

«Hobe luke estrategia suntsitzaila baztertzeara»

GABRIEL URRALBURU

«Ustelkeria eta harrokeria eskutik doaz askotan politikagintzan»

IÑAKI CABASES

«Boteretik alderatuagoa egon beharko luke; Abertzaletasunak berrikuntza sakona behar du Nafarroan»

BITTOR AIERDI

«Bere lana zaila bezain miresgarria iruditzen zait»

«Hiruko Gobernuak Nafarroako politikan ohikoak ez diren elkarrizketa eta eztabaidaren beharra ekarri du»

«Gune erabakigarrietan present egoteko aukera galdu izan du askotan IUK». (Argazkia: Joxe Lacalle).

nak bain nabarmenak izateak ez al du oztopatzen alderdiaren eguneroko lana?

Gure alderdian aniztasuna ezaugarri nagusietako bat da. Bertan, gehiengoa independenteek osatzen badugu ere, % 80arekin, PCEko, Nueva Izquierdako eta Ezkerra Marxistako kideak ere biltzen dira. Beraz, sentisibiltate ezberdinetako jendea dago. Gutxiengoarekiko begirune eta errespetu berezia gordetzen dugu alderdi barruan, hori ezaugarri aberasgarria baita gure ustez. Egun hauetan, sarritan aipatzen dudana zera da: martxoaren 3an botoemaileek orain arte jarraitutako lerro politikoa kanpotik berrindartu duten bezalaxe, IV. Kongresuak al-

derdiaren barrutik sendotu du orain arteko lana.

Nafarroa eta EA Eren arteko harremanen inguruan zein da Nafarroako IU-EBren jarrera?

Gure helburua Nafarroaren autogobernua da. Nortasun propioa eta izaera nazionala du Nafarroak. EA Erenkin harreman instituzionalak eta teknikoak sakontzea logikoa eta ezinbestekoa da hainbat gaitan. Lotsagarria da, oraindik ere urratsik ez eman izana bide horretan.

Bestalde, beharrezkoa da politika, gizarte eta kultura mailako hurbilketa. Norai-

no? Herritarrek eskatzen duten punturaino. IU-EBk ez du alde aurretik jarritako mugarik gai honen inguruan. Arazo nazionala eta ideia kolektiboei dagokionean, herriak berak hartu behar du erabakia. Gu berez ez gara nazionalista sentitzen. Alderdi barruan, baina, iritzia asko dago. Batzuen helburua Nafarroa da, besteena Euskal Herria, eta baita Espainia ere zenbait kasutan. Burura datozkit Jose Antonio Ardanzak esandako hitz batzuk: «Zenbat eta gehiago saiatu Nafarroa gureganatzen,

okerrago izan da. Beraiek erabaki dezaten utzi dugunean hurbildu zaizkegu gero eta gehiago». Arrazoi osoa du EA Eren lehendakariak, errespetua beharrezkoa baita. Nafarroako aniztasunak aberastu egiten gaitu. Izaera eta jatorri ezberdineko nafarrak elkar bizi-tzen asmatu behar dugu.

Indarkeriaren konponbideari dagokionez, zein da Felix Tabernaren jarrera?

Indarkeriaren konponbidea elkarrizketak ekarriko du. Elkarri-k egindako diagnostikoarekin bat nator. Arazoa historikoa eta politikoa da. Irtenbidea aurkitzen ahalegin berezia egin behar dugu: distentsio giroa ezarri, eta elkarrizketari lekua egin gizarte eta politika mailako

«Botoemaileek lerro politikoa kanpotik berrindartu duten bezala, IV. Kongresuak barrutik sendotu du orain arteko lana»

eremu orotan. Gehiegikeriek desagertu egin behar dute alde guztietatik. Elkarriketarako eszenatokiak prestatu behar dira. Hitz egiteko borondatea urrun ikusten bada ere, beste leku batzuetan zailtasun handiagoak gainditu izan dituzte.

Egunotako albisteei eutsiz, Joxe Mari Aldaiaren babiketa luzea ere amaitu da...

Sekulako poza hartu dut pertsona batek bere askatasuna berreskuratu duelako. Dena den, bahiketak oraindik ETak duen azpiegitura militar sendoa erakutsi digu.

Itoitzen arazoa ere eguneroko gai nagusi bihurtu da Nafarroan, batak bat, Itoitzekin Elkarlasuna taldeko zortzi kideen ekintzaren ondorioz.

Entzutegi Nazionalaren sententziarekin guztiz bat nator. Proiektu hau hasieratik gaizki eginga dago, planifikazio eza egon baita uraren politikaren inguruan. IU-EBren jarrera oso kritikoa da urtegiaren gaian. Nafarroako alderdi handiek fundamentalismo politikoa erabiltzen dute Itoitzen afera honetan, logika politikoa alde batera utziz. Berdin zaie legeria saihestea beren hel-

T A N T O A

Erronka garrantzitsua aurrean

Euri asko egin du I. Biltzar Federaletik. Partehartze nafarra lau lagun borondatezko presentzian zetzan.

Handik aurrera kideetasun politikoa nagusitu zen Felix eta bion artean, zeinak bete-betean funtzionatu zuen Nafarroako IU-EBren koordinatzaile nagusi izan nintzen urteetan. Eta baita ere iragan legegintzaldian Parlamentuan egokitu zitzaigun lanean, non eskuz esku jardun genuen, edota 92an Felix, ni ordezkatzuz, Nafarroako IU-EBko koordinatzaile nagusi izatera iritsi zenean.

Denbora horretan, espreski ados jartzeko beharrik gabe, bagenekien, gutxi gora-behera, kideetasun politikoa erabatekoa zela, eta horrek izugarri errazten zuen lana.

Epe horretan arazo garrantzitsuak konpondu behar izan genituen, gai zailetan bi-

de luzea egin, PCErekin diferentziak izanez. Nafarroako jarrera politikoa, indarkeriaren gaia, Goizargi... Ados geunden horretan guztian, eta gainera harreman pertsonala ona mantendu genuen.

Azkenaldion, baina, 94aren amaieraz geroztik, noizbehinkako ezadostasunak izan ditugu. Ezadostasunok Nafarroako Gobernuaren osaketaren irizpideetan izan dute islarik, Iruñeko Udalean bezala gure partaidetza defenditu bainuen... Edota egun Nafarroako Nueva Izquierdaren beharraz mantetzen ditugun irizpide ezberdinei dagokienez...

Egun esan daiteke Nafarroako IU-EBn sentsibilitate ezberdinak bizi garela. Batzuk argi daude: PCE, bere egungo zuzendaritzarekin, (% 20), eta *gainontzeoak* (% 80). Ikusteke dago azken

Martin Landa
IU-EBko Nafarroako
parlamentaria

honetan zenbaterainoko kideetasun maila dagoen. Hau Felixek, koordinatzaile nagusi den aldetik, konpondu beharreko erronka garrantzitsua da. Kontziente izan behar du jarrera batzuetara gerturatzek beste batzuetatik aldentzea suposatzen duela, eta gai nagusienetan zenbait kideretik ezberdintasunak oso handiak direla. Beraz, zai egon behar, nahiz eta gogor jarraitzen dugun lanean.

burua betetzeko orduan.

Dena dela, urtegiaren alde edo kontra zaudete?

Erantzuna ez da hain sinplea, ezin da 'bai' edo 'ez' hutsera mugatu. Nafarroan sarri gertatzen den fenomeno da hori: gurekin edo gure kontra. Berririo diot oso

kritikoak garela proiektu honekin. Egin den moduan, oker burutu dute. Auzitegi Gorenaren sententzia itxaron dezagun. Bere garaian lanen geldiketa eskatu genuen.

Hori guztia alde batera utziz, Aste Santuko sabotaia

salatu nahi dut, horrelako ekintzek jarraitzen duten helburuaren kontrako ondorioa baino ez baitute lortzen. Zentzu horretan Greenpeacek esandakoarekin ados nago.

PELLO ARGIÑARENA

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

Hamar urte dira horko zentral nuklearraren erreaktore batek eztanda egin zuela

Txernobilgo zauria ez du sendatu denborak

Txernobil non dagoen orduantxe ikasi genuen gehienok, 1986ko apirilaren 26an, hango zentral nuklearraren erreaktore batek eztanda egin zuenean. Sekula izan den istripu atomiko larriena.

Txernobilgo hondamendiaz geroztik ez du inork aipatu izan Euskal Herrian «Le-moizko zentrala egiten ez bada kandela-argiz irakurri beharko dugu egunkaria, edo antzeko esaldi lapidarioak. Txernobilaren 1986ko apirilaren 26an gertatuak ironiarik erabiltzeko gogoak kendu baitzizkion zinikoenari ere. Eta erakunde antinuklearrek le-

Manu Aranburu usurbildarra Txernobilgo zentrallean, 1991ko apirilean; bere atzean, sarkofagoa.

hendik ere segida handia zuten arren, Ukrainako sarraskiak *debaldeko propaganda* nahikoa eta sobera egin zuen horien alde. Zorigaiztoko propaganda.

Hiroshima eta Nagasaki-ko bomba atomikoek baino 40 bider material erra-

dioaktibo gehiago hedatu zuen Txernobilgo zentral nuklearraren eztandak. Ehun mila lagunetik gora ebakuatu zituzten, beranduegi ebakuatu ere, beste herri batzuetara. Hodei toxikoak Eki Europako nekazal lur gehientsuenak kalte-

tu zituen. Ukrainan, Bielorrusian eta Errusian izugarriki gehitu zen minbiziaz jotakoen kopurua. Hondamendiaren ondorioek zortzi mende, zortziehun urte, iraungo dute, Viacheslav Kononov zientzilari errusiarrak dioenez. Mutazio

■ Ukrainako gobernuak ez du, beraz, Txernobilgoa berriro ez dela gertatuko ziurtatzeko ahalmenik

genetikoak (gizaki, animalia zein landareetan) nolakoak eta zenbaterainokoak izango diren, ezin igarri oraingoz. Kalte ekonomikoak, auskalo. Leherketak berehala edo gerora eragindakoen hildakoen kopurua zehaztea ere ez da erraza.

Hildakoak, zenbat?

BADA kopururik aipatzen ausartzen denik ere. «Txernobilgo eztrandak 500.000 hildako eragin ditzake 2.000. urterako. Orain artean bil direnei gebitu behar baizaizkie leuzemiaz, bestelako minbiziaz eta «Txernobilgo sindrome» delakoaz urtero hiltzen diren milaka lagunak. Sindrome hori ez dute istripuaren ondorioztat jo nahi agintariek. Baina argi asko dago ez direla halabeharrez hiltzen, bapatean bihotzekoa emanda, Txernobil ingurutan bizi izan ziren herri-tar asko eta asko». Manu Aranburu usurbildarrak, Eguzki erakunde ekologistakoak, eskaini dizkigu datuok. Baita gehiagorik ere.

Txernobilen bertan ibiltzeko aukerarik izan baitzuen duela bost urte, 91ko apirilean. «Parlamentariak, kazetariak eta talde ekologistakordez kariak bertaratatu ginen. Baita segituan obartu ere Ukrainako agintarien helburua ez zela informazioa eskaintzea, al-

Hamabi urteko mutil ukrainarra Slavutych hiriko ospitale batean, 1986ko ezbeharrak eragindako minbiziaren aztarnak agerian dituela. (Argazkia: Heidi Bradner).

derantzizkoa baizik: desinformatzea. Eta dirua lortzea nazioarteko erakundeetatik». Batere tratatu onik ez zuten jaso Eguzkiko ordezkariak Txernobilen, eta ahaleginak eta bi egin omen zituen polizia ukrainarrak beren lana oztopatzeke: bideoak lapurtu, pasaporteak kendu, ekitaldietara sartzen utzi ez, ... Nola edo hala Txernobilgo zentral hondaturaino heldu ziren, bada, Euskal Herriko ordezkariak ere.

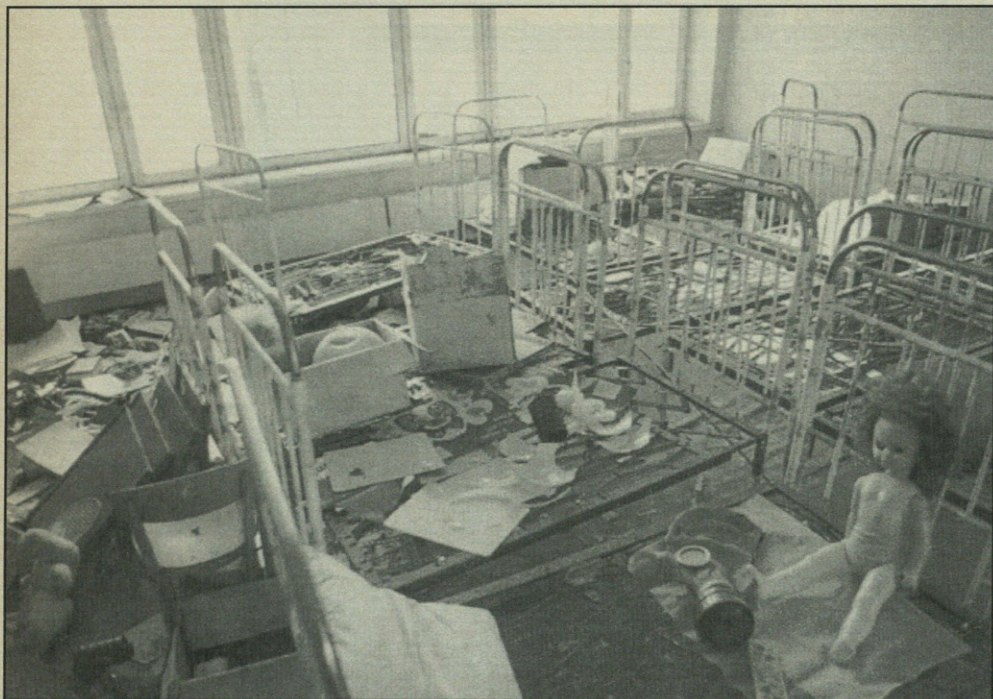
■ Hondamendiaren ondorioek zortzi mende, zortziehun urte, iraungo dute, Konovalov zientzilari errusiarrak dioenez

«Argazki batzuk ere egin genituen, eta bertatik bertara ikusi abal izan genuen zenbaterino den kezkgarria egoera. Geiger aparailu ttiki bat generaman, eta erreaktore hondatua estaltzen duen sarkofagora hurbildu abala 'pi, pi, pi' geroz eta maizago egiten zuen tresnak. Erradioaktibitate mailak geroz eta handiagoak ziren», diosku Manu Aranburuk. Sarkofagoaren egoera, berriz, penagarria omen. Laugarren erreaktore

atomikoa (istripua izan zuena) estaltzeko eraiki zuten kanpaitzar horrek ez ditu gutxieneko segurantz neurriak gainditzen, Eguzkiko ordezkariak dioenez.

Segurantzarik ez

BADA, beraz, kezkatu segitzeko nahikoa arrazoirik Txernobilgoa gertatu eta hamar urte beranduago. Eztanda izan zenean, 1986ko apirilean, Sobiet Batasuna ez zen desagertua artean. Sistemak, halamoduz bazen ere, funtzionatu egiten zuen, eta bazuen abalmenik erreakzionatzeko horrelako gertakari baten aurrean. Gaizki, berandu, informazioa ezku-

Hautzaindegia izan zen bere garaian Pripyat hiriko egoitza hau.

tatuz, ... baina bazen 'hau edo bestea egin behar da' esango zuenik. Gaur egun, ezta hori ere». Eta horixe omen kezkarriena, Eguzkiko kidearen iritziz. Txernobilgo zentrala arriskutik kanpo gordeko bada, kalte gehiagorik eragingo ez bado, sekulako ahalbideak, dirutzak, teknikariak, inbertsioak eta zaintze lanak behar beharrezkoak dira.

Ukrainako gobernua ez da gauza, ordea, hori guztia burutzeko. «Lapurreta bi-

zian aritzen dira hango funtzionariak, poliziak, teknikariak, ahal duen guztia. Estaturik dagoenik ezin daiteke esan. Mafiek dute agintea. Administrazioa ez da gai teknikariei soldata duinik ordaintzeko. Eta ordaintzen dienean, sei bilabeteko atzerapenaz».

Horrela bada, ez dago ingeniari esperiantziadunik Txernobilen. Enpresa pribatuetara aldegin dute denek. Zentral nuklearra zaintzen dutenak unibertsitatetik irten berriak dira. Ederra panorama.

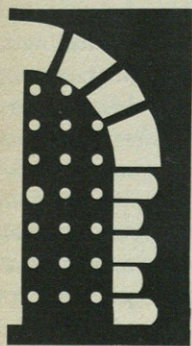
Ukrainako gobernuak ez du, beraz, Txernobilgoa

«Zentraleko langileak, bizia han utziko zutela jakinda ere, erreaktoreak itzaltzen geratu izan ez balira, akabo Europa»

berriro ez dela gertatuko ziurtatzeko ahalmenik. Nazioarteko erakundeen esku utzi nahi izan du erantzunkizun hori. Dirua eskuratzearena bereziki. Heltzer omen da dirurik Ukrainara dio Manu Aranburuk, baina zertan erabiltzen den, eta nortzuk eskuratzen den, hori beste kontu bat omen. «Ustelkeria jaun eta jabe den herrialde batean, nork ziurta lezake laguntzak beldu beharreko tokietara ailegatu direnik, eta ez ustelen poltsikoetara?». Ona galdera.

Ondorioak

LABURPEN gisara, oker lebilke Txernobilgoa aspaldiko kontutzat jo eta hondamendi haren oihartzunak itzaliak direla uste duena. Hilero hilero beste mila lagun jo behar izaten dituzte elbarritzat, 1986ko apirilaren 26an izandako gertakariaren eraginez. Ia milioi erdia dira (zehazki esanda 474.000) kaltetuak, Kieveko eroldaren arabera. Horietatik ia 200.000 «likidadoreak» deritzaienak. Hots, leherketaren ondorengo garbiketa lanetan aritu zirenak. Hor ere bada ustelkeriarik, eta milaka dira «likidadore» faltsuak, azpijokoen bidez pentsiorik edo babes ofizialik eskuratutakoak.

III. IGARTZA

abentura eta misteriozko

NOBELA - LEHIAKETA
EUSKARAZ

Antolatzailea:
BEASAINGO UDALA

Babeslea:

Hegazkin batetik egindako argazkia, 1986ko hondamendia izan berritan. Zortzi mende iraungo dute ondorioek.

Bien bitartean, Ukrainako gobernuak urteroko aurrekontuaren %6 gastatu behar izaten du Txernobilgoak eragindako kalteak gainditzeko, kaltetuei laguntzeko. Eta zentralak, ez dezagun ahanzi, martxan segitzen du. Lau errektoretik bik bederen. Egunero milioi bat dolarreko irabaziak ematen. Bakarra ere ez du erabiltzen «sarkofagoa»-ren mantenurako. Eta bada zertan gastaturik: hamar mila lagun, gutxi asko, ari baitira Txernobilgo zentral nuklearren laugarren erreaktorea estaltzen duen tapakia zaintzen, kontrolatzen, berreraikitzen. Anaia bikirik ere badu Txernobilek, belalunaldi eta teknologia beretsuko beste 15 zentral

Errusian. Bulgarian ere, bat, sekulako buruhaustek ematen ari dena.

Erantzunkizunak

HAMAR urte Txernobilgo zentralaren laugarren errektoreak eztanda egin zuela. Erantzunkizunak, erruak, ardurak? Langileen hutsegitea izan omen zen, zioten Sobiet Batasuna zeneko agintariak. «Teknologia zabarkituak, zabarkeriak, agintarien utzikeriak eragin zuten Txernobilgoa», dio Eguzkiko Manu Aranburuk. «Zentraleko langileak, bizia han utziko zutela jakinda ere, errektoreak itzaltzen geratu izan ez balira, akabo Europa».

XABIER ARANBURU

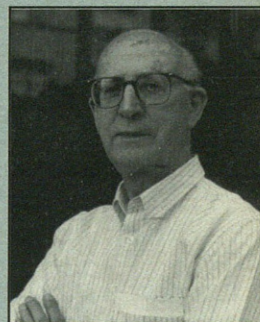
MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Israel-Libano: amaitezinezko gerratea

LIBANOREN hegokaldeko lur zatia 1978an bereganatu zuen Israelek, probisionalki, bere herritarren segurantzaz lortzeko asmotan. Erabaki horrekin Libanoko xiitarren mugimendu armatuari gerrarako arrazoirik bilauena eman zion. Baita Siria zein Irango gobernuei Hezbolari laguntza eskaintzeko aitzakiarik ere. Nola ez eman indarrez okupatutako herri bati laguntzarik, armatan nahiz dirutan?

Oraingoan, ordea, larriagotu egin dira gauzak. Ekialde Erdian aldaketa sakonak izan baitira Arafat eta Rabin-Peresen arteko hitzarmenak medio. Kontu jakina zen Hezbolak ezin zezakeela horrelako akordioak onartu. Eta Israelgo Likud koalizio eskuindarrak ere ez zuela onetsiko, alderantzizko arrazoiengatik, hori ere alde zuretik suma zitekeen.

Hilaren 10an Hezbolak eraso egin du Israelgo iparraldean, Katiusha koeteak jaurtiz. Eta Simon Peresek gogortasuna erakusteko garaia heldua dela deritzo, hauteskunde giroa baitabil Israelen. Hala dio legeak: «Begi begi truk», eta baten orde z bi begi badira, askoz hobe.

JOSE LUIS ARRIAGA
Kazetaria

ISRAELEN erantzuna «Amorruaren mahatsak» omen. Simon Peresek, eta bere ondoren Estatu Batuek zein Londresen Hezbolari leporatu diote gatazkaren erantzunkizun guztia. Chiracek, aldiz, aurkitu du bestelako eginkizunik Ekialdean: bitartekari lanean aritzea. Hortxe ibili da bisitari Jerusalem, Fez, Beirut eta Damasko hirietan. Zenbait herrialde arabiarretako gobernu buriak, bestalde, lau oihu ozen eginez laster asko lasaitu dituzten beren kontzientziak, ustez bederen.

Baina mundua ez da erabat itsutu. Tiro eta Libano hegoaldeko beste zenbait hiritatik 500.000 bat herritarrek aldegin behar izan dute, eta hortxe dabiltza noraezean, aterberik aurkitu ezinik. Eta bien bitartean, Israelgo armadaren erasoek ez dute Hezbola desegin-go, bai ordea Libanoko herriari sofriaraziko.

Hiri handietatik herrisketara krisiak bultzatuta

Lanezak bultzatuta batik bat, geroz eta gehiago dira Iparralden eta Frantzia osoan hiri handietatik herri ttikietara jotzen dutenak. Garai bateko hippyen migrazioekin zerrikusi handirik ez du, diote adituek, gaur egungoak.

Hiri handietan aurki ezin litekeen orekaren bila abiatzen dira herrietara hainbat lagun.

«Bi mila libera -50.000 pezeta inguru- besterik ez bilabete osorako? Halaxe bizi naiz, eta disziplina bilakatu da niretzat bizimodua kopuru horretara egokitzea». Frantziako hiri handietatik nekazal inguruntzara jo duten hainbat eta hainbat lagunetakoa bat dugu hori dioena, Franck Prevost. Alpeak eta Provence artean dagoen Thoard herrira heldu berria da. Sikologia ikasketak egin zituen Bordelen, eta langabezia subsidioa ja-

sotzen du. Pozik bizi omen da jendartetik ihesi. Irakurri, kirola egin, Digneko azokara jo astean behin,... eta geroaren kezkak zirikatuz gero, zerura begiratu eta «ederki bizi nauk» esan bere buruari.

Duintasun bila

Franck ez da hiritik baserri-rako bidea hartu duen bakarra. Langabeziak -%12tik gorakoa Frantzian- bultza-

tuta jo dute hiritar askok herri ttikietara azkenaldi honetan. Hippysmoaren itzulerara? Ez dute elkarren antz handirik egungo erbestertuek eta 70ko hamarkadakoek. Nicole Mathieuk, Parisko Geografia Institutuko ikertzaileak dioenez, ezberdinak dira oso orduko eta oraingoan helburuak, baita jatorri sozialak ere. Gaur egun hirietatik ibesi doazenak langilean seme-alabak

dira nagusiki, nabiz eta unibertsitatean ikasiak izan batzuk. Aldiz, 70ko hamarkadan intelektualek seme-alabak abiatzen ziren hirietatik nekazal ingurunera. Eta batzuek zein besteez, ordukoek eta oraingoek, joera berbera omen dute: elkarren arteko sareak osatzea. Eskarmetatuenek lagundu ohi zieten, eta diete, heldu berriei.

Aurreko hamarkadaren

Nicole Mathieu ikertzaileak dioenez, 70ko hamarkadan intelektualek jotzen zuten nekazal ingurunera. Egun, langileek.

amaiera aldera hasi zen nabarmentzen hirietatik herriarako joera, baina uneotan migrazioa are bizkorragoa dela dio Mathieuk. Gazteak eta langabetuak dira gehienbat mugitzen direnak, baina ez bakarrik. Klase ertaineko zenbaitzuk ere abiatzen dira bizi berriaren bila. Batzuk zein besteek badute ezaugarri amankomunik, Mathieu ikertzailearen iritziz: ez dute etsi nahi, beren buruak gutxiesteko prest ez daude. Eta herri tikietan, nekazal ingurunean aurkitzen dituzte hirian gal-

duak zituzten baloreak. Duintasuna, lasaitasuna eta elkartasuna batik bat. Gutxiago irabaziz bada ere.

Frantziako hegoaldean sumatzen da mugimendu handiena, Ipar Euskal Herria barne. Badira hiritar ohien gustuko beste bizpahiru paraje ere: Saint Lô, Luberon... Beste departamendu batzuetara jo ohi du hamarretetik zazpik. Eta zazpitik sei gizonezkoak dira. Helburuak? Etxetxoren bat ahalik eta merkeen alokatzea; aldizkako lanbideren bat izatea, gainerako herritarrekin

“Gaur egun hirietatik ihesi doazenak langileen seme-alabak dira nagusiki, nahiz eta unibertsitatean ikasiak izan batzuk”

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
D O N O S T I A

Zenbait udaletako agintariak kezkatzen hasiak dira Frantzian hirietatik datozkien kopurua dela eta.

ongi moldatzea. Gutzirekin konformatzea dela? Jean Baptiste Elizanbururen kantuen filosofia dariela iheslariei? Litekeena da. Baina gaiak badu, lirikatik kanpo, bestelako zio eta eraginik ere.

Ezin zenbatu

Iheslarien kopurua, adibidez, hasia de kezkarik sortzen hainbat udaletan. Nicole Mathieuk adierazi duenez, geroz eta gehiago dira Frantziako hiri handietatik aldegiten ari direnak. «Zenbaketa zebatzik egiteko bitartekorik ez dugu oraingoz, baina garbi dago barne migrazio sistema hau zabaltzen ari dela. Eta zenbait alkateren kexuak entzuten hasiak dira, horrenbeste

etorkin jasotzeko modurik ez dutela eta udalek. Nolanahi ere, enpleguaren krisialdiak sortutako mugimendua dugu. Jendeak behar du orekarik, egonkortasunik, eta sistema ez da gai hori guztia eskaintzeko herritar askori. Nonbait aurkitu behar sosegua, eta batzuk herrisketan ari dira bilatzen». Bestelako hiritar ohirik ere bada Ipar Euskal Herrian eta Frantzian oro har. Goi mailako ejekuti-boak, profesionalak, hiri handietako apartamenduak utzi eta lehengo lanbide berean segitzen duten sasi-baserritarak. Edo jubilatutak. Lapurdiko kostaldera jotzea besterik ez dago.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Itun Nazionala lanaren alde

LANGABEZIA izaki gehien kezkatzen nauen arazoa, berriro ere ekonomi alorreko Itun Nazionalaren gaiari lotu behar natzaio. Eta zeharkako bideak utzirik, zuzenean sala dezadan garbiro hemen agertzen dena, alegia, ezer gutxi axola zaiela agintariei jasaten dugun eta hondatzen gaituen langabezia.

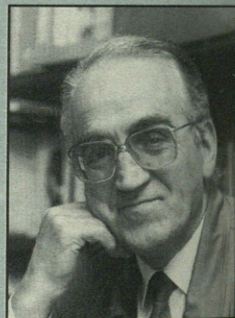
Izan ere, Itun Nazionala langileen, enpresarien eta gobernuaren artean gauzatu behar da. Biztea, bultzatzea, hitz batean, gidatzea, Jauriaritzari dagokio. Batik bat, lehendakariaren erantzunkizuna da. Politikoa eta alderdiak, egunak eta gauak, asteak eta hilabeteak ematen dituzte, lehia bizian, bostere partiketa burutzeko akordioen bila. Ez da, ordea, berdintzatzen gizarterako Ituna erdiesteko ahaleginetan. Hone-lako ahaleginak, egin badira inoiz, azkar eta labur hasi eta bukatuak izan dira.

GIZARTERAKO Itun Nazionalak puska osagarri ezinbestekoak dira lana sortzearen aldeko politikan. Izan ere, Itun Nazionalaren bitartez lor daitezke, besteak beste:

- A) Enpresetan alokairuak finkatzeko orduan baliagarri izan daitezkeen irizpide orokorra.
- B) Alokairuen higikera produktibitateari eta inflazioari lotzea.
- D) Moneta politikaren egonkortasunaren aldeko eginkizuna erraztea.

Badirudi, gaur egun, langabezia iraupenez jaitsiarazteko, inflazioa, hein handi batean, menpean hartua eta lotua eduki behar dela. Zail da baldintza hau betetzea, sindikatuen, enpresarien eta gobernuen estrategiak, nolazpait, elkarlanerako adostasun batetara erakarriak ez badaude. Hain zuzen, horretarako zerbitu behar du gizarterako Itun Nazionalak. Badakigu lanpostu berriak sortzeko hazkunde iraunkorra nahitaezkoa dela. Hazkunde bizkorrik ez iraunkorrik ez dago eskariari goian eusten ez bazaio. Badakigu eskaria bultzatzeak inflazioa bizi-tuko duela, baldin eskaintzaren aldetikako neurriak, aldeaz aurretik, hartzen ez badira.

ALABAINA, eskaintzaren aldetikako neurrien artean, batetik bat laneko harremanen artean, ezinbestekoak dira Itun Nazional batek ezar ditzakeen oinarriak. Eta ezin da egun bat bera ere galdu, arazo honetan benetako pauso serioak ematen hasi gabe. Ene iritziz, agintari politikoena da erantzunkizun lehena eta nagusia.

GURUTZ AANSOLA
Ekonomia irakaslea

Nafarroaren Egunak XVIII. edizioa burutuko du igande honetan Baigorriin

NAFARROA BEHEREA ERE NAFARROA DELA ALDARRIKATUZ

Hemezortzigarren edizioa egingo du aurten Nafarroaren Egunak. Baigorriin elkartuko dira igande honetan Ipar eta Hegoaldeko nafarrak, aldarrikapen berak bilduta: Nafarroa bat dela eta Nafarroa Beherea ere Nafarroa dela. Belaunaldi gazteek eutsiko diote aurtengoari.

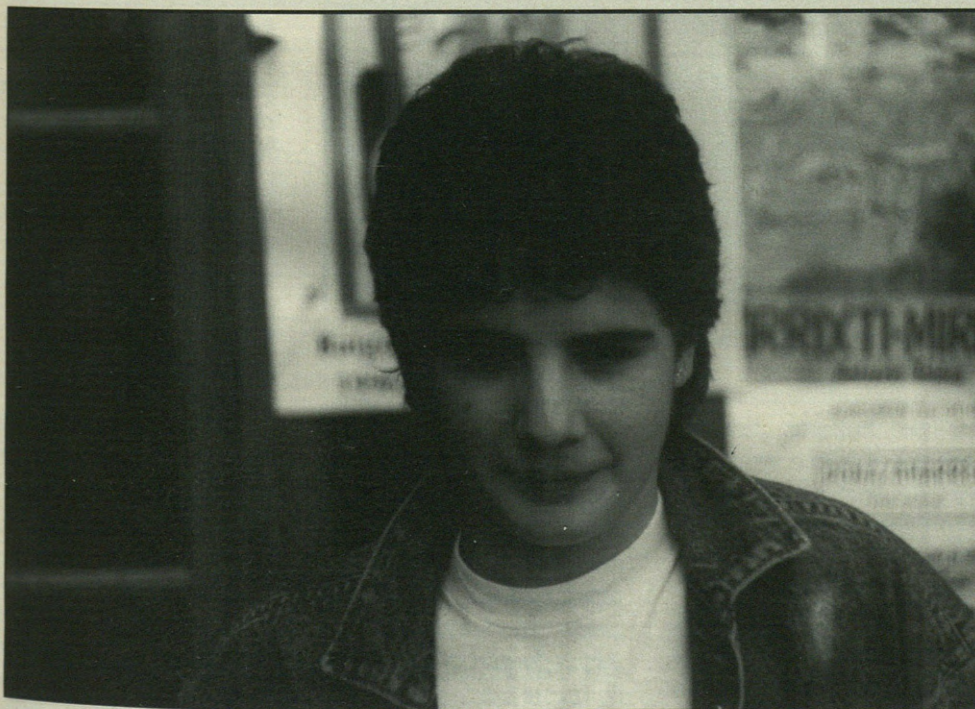
BASAIZE Elkartek antolatutik, 'mugan' bi aldeetako nafarrak elkartaraziko ditu Nafarroaren Egunak. Nafarroa Beherea Nafarroa dela aldarrikatuz, euskalduntasuna agerian geratzen da.

Duela hogeit urte Basaize Elkartea sortu zen eta bere

inguru euskal sentiberatasuna zuten guztiak elkartu ziren. Ekonomia, politika eta kultur mugimendu guztiak bertan elkartzen ziren. Urteak pasa ahal, esparru bakoitza bere tokira joan da, baina Basaize Elkartek jardunean dirau, baxenafartarren nafar izate eta euskalduntasuna aldarrikatuz; eta helburu horiei eutsita lan eginez.

Belaunaldi berriak

BASAZETIK ateratako fruitua emankorra izan dela daiteke: Irulegi Irrati euskalduna, aldizkaria, ELB nekazal sindikatua, ikastolen mugimendua... bertako partaideek sortutakoak baitira. Beraiek iraunarazi dituzte, era berean. Azken bolar honetan gazte belaunaldiak ere sartzen ari dira Basaizen eta, noski, lehenagoko helburuei jarraituz, ikuspen berritua dakarte. Kontent azaltzen dira, beraz, Basaizeko sortzaileak diren Betti Bidart, Graxi Etxeberhere eta Eñaut Haritxalar, besteak beste, beraiek hasi-

Xole Xalbador aurtengo antolaketa lanetan aritu da. (Argazkia: Joseba Igerabide).

Basaize Elkarteko kideek antolatzen dute urtero Nafarroaren Eguna. (Argazkia: J. Igerabide).

tako lanak jarraipenik baitu.

Xole Xalbador dugu Basaizeko belaunaldi berrien adibide, berak eman digu —antolaketa lanetan dabilenez aurtengo Nafarroaren Egunean— aurtengo jaiaren berri. «Lebengo helburuei jarraitzen diegu, baina berrikuntzak ere egin nahi ditugu, kultur astea gainditu eta animazioa urte osora

zabaldu nahi baitugu».

Aste bukaera honetan hasi eta datorren astean zehar luzatzen den Nafarroaren Egunaren inguruko kultur asteak orotariko osagarriak ditu: filmeak, dantzaldiak, musika, hitzaldiak, mahai-inguruak... Duela urte batzu Baigorri ez zen laguntza gehiegi jasotzen hauek burutzeko, leiho anitz

itxita izaten zituzten antolatzailerak. «Orain, ordea, egoera hori gainditu egin da. Lehen Baigorriko jendeak nolabaiteko beldurra zuen, leihoak ixten zituzten ospakizunean kaleetatik zehar ibiltzen ginenean. Baina orain Nafarroaren Egunean jende franko biltzen da eta bertako jendea irekitzen ari da gero eta ge-

«Lehen Baigorriko jendeak leihoak ixten zituen, baina orain bertako jendea irekitzen, laguntzen ari da»
XOLE XALBADOR

biago, lehen etortzen ez zen jende asko gu laguntzen ari da orain».

Baigorri euskaraz orohar asko mintzatzen den ingurunea bada ere, gazteen artean ezagutza eta erabilpenaren beherakada azpimarratzen du Xole Xalbadorrek, arduratuta baitira bertako euskararen galtzeko zoria dela eta. Irekiko den ikastola berria dela eta, dena den, baikor agertzen da. «Bestalde, gu Basaizen barne mailan euskaraz aritzen saiatzen gara, ez da beti naturala baina arituz baidator usaia. Problema da, irakaskuntzan ikasmaita gebienak frantsesez egiten direla. Irekiko den ikastolan dugu orain esperantza. Hor dena euskaraz eginen da. AEKko kurtsoen inguruan ere gazteak biltzen ari dira, bai ikasten, baita irakasten ere». Euskararen inguruan jendea biltzen dihardute, beraz, Basaize Elkarteko lehengo eta oraingo belaunaldiak.

Baxenafartarrak euskaldun

BAXENAFARTARREN euskalduntasuna aldarrikatzea dute, hain zuzen ere, Nafarroaren Egun honetako eginkizun nagusi bat. «Hori aldarrikatu nahi dugu, alde batetik guk Nafarroaren Eguna antolatuz, eta bestalde Hegoaldera beste os-

Basaize
Elkartea duela
hogei urte sortu
zen eta
inguruan
euskal
sentiberata-
suna zuten
sektoreak
elkartu ziren.
Urtetik urtera
Nafarroaren
Eguna
Elkartearen lan
izaten da.

*pakizunetara joanaz, Baz-
tandarren Biltzarrean parte
hartuz, esaterako.*

Baztandarrak hurbiltzen
dira batez ere Nafarroaren
Egunera, nahiz eta gero eta
gehiago joaten diren beste
eskualdetakoak, Bortziriak
eta Malerrekatik, esaterako.
Xalbadorren ustez, «ga-
rrantzitsua da Nafarroako
beste eskualdeetako gaztee-
kin barremanak izatea eta
etorkizunerako hauekin lotu-
turak antolatzea. Dantza-
rekin, esaterako, franko
gurutzatzen dira hemengo

*eta horko jendeak, baina
sendotu egin behar dira
barremanak muga horren
apurtzeko.*

Aurrekontua eta finantzabideak

KULTUR Astearen ekitaldien
antolakuntza 200.000 libera
(bost milioi pezeta inguru)
kostako da. Iturria ia osota-
sunean autofinantzaketa da,
beraz, festak berak sortzen
dituen diru iturriak baliatzen
dituzte Nafarroaren Eguna
eta Kultur Aste hori aitzine-
rat ateratzeko. Diru laguntza

bakarra, baina, Nafarroatik
datorkie, «Principe de Viana»
erakundeak 140.000 peze-
tako laguntza luzatzen baitie
urtero. Bertako auzapezak
eta Udalak ez diote Basaizeri
inongo diru laguntzarik
ematen ospakizuna aurrera
eramateko. Dena den, az-
kenaldion badirudi gauza
zertxobait aldatzen ari dela,
orain garbitasun lanak
Udaleko langileek burutzen
baitituzte. Alde horretatik,
beraz, aldakuntza txiki bat
sumatzen omen dute anto-
latzaileek.

«Bixentenia»

BASAIZE Elkartearen egoi-
tza da. Une honetan molda-
kuntza lanetan dihardute
bertan eta lanei aurre egite-

ko gutxigorabehera 400.000
libera aurrikusiak dituzte (10
milioi pezeta inguru).

Ostatua dute «Bixentenia-
ko» behekaldean, lehen so-
lairuan, eta gainerako goiko
solairuetan talde ezberdi-
nentzat baliagarri izanen di-
ren gela eta aretoak egiten
ari dira. Horrela, euskaltegi,
dantzari areto edo soinu jo-
leen biltoki bihurtuko da
eraikina, bideo eta hitzal-
dientzat ere tokia izango de-
larik. Antolamendu osoko
jendearengana iritsi nahi
dute Basaize Elkartekoek,
helburu nagusia euskara,
euskal kultura eta euskalta-
sunaren aldarrikapena de-
larik.

JOSEBA IGERABIDE

**Kultur Astearen ekitaldien
antolakuntza 200.000 libera kostako da.
Iturria ia osotasunean autofinantzaketa da**

lkerketa eta azterketa fasean dago oraindik Ertzaintzaren euskalduntze plana

EUSKARA ERTZAINETXEETAN

Ertzaintzaren euskalduntze plana abian jartzekotan dira Hizkuntz Politikako Sailordetza eta Barne Saila. Ertzainetxeetako euskararen orainaz eta etorkizunaz jardun dugu.

ERTZAINETZA euskaldundu behar dela eta, plana prestatzen dabil Eusko Jaurlaritza, funtzionarioen euskalduntze planaren bigarren fasearen barruan: «oraindik goiz da plangintza honi buruz ezer adierazteko, ikerketa eta lan garaian baikaude. Epe aldetik lasai gabiltza, izan ere, plana martxan jartzeko epe ofiziala datorren urteko ekaina baita. Hala ere, data hori baino lehenago jarriko dugu abian», Koldo Ordozgoitiren arabera. Eta helburuei dagokienez, «guztion nabia da herri bonetako administrazioa elebiduna

Gaur egun, euskara ikasi nahi duten ertzainek lan orduetatik kanpo egin behar dute.

izatea. Plangintza bonetan ertzain guztiak sartuko dira; horren gauzaketa nola izan behar duen ari gara aztertzen orain» adierazi du.

Ertzainei dagokienez, ERNE sindikatuko Iñaki Castroren esanetan «ez da-

kigu ezer asko planari buruz, baina ez dugu esperantza handirik, izan ere, gaur egunerarteko jarrera ez baita guretzat oso erakargarria izan. Euskara ikasi nahi badugu, lan orduetatik kanpo egin behar dugu.

Alferkeriak eta beti jende desberdinarekin egoteak, gainera, zaildu egiten digu euskara ikastea». ELAko Sebastian Andreuren ustez, ordea, «ez dugu izan inolako kontakturik planarekin. Gaur egun ertzainei HABEko laugarren maila eskatzen zaie, baina oso maila bajua dela iruditzen zaigu. Egungo euskararen egoera ez da oso ona Ertzaintzan, ez baita inolako

**«Euskararen egoera ez da oso ona Ertzaintzan, ez da lanik egin horretan»
SEBASTIAN ANDREU**

lanik egin alde borretatik. Plan edo proiektu garatu baten falta ikusten da.

Euskalduntze plangintza honen gauzapez HABEko Justo Egañak zera aipatu digu: «Hizkuntz Politikako Sailordetza eta HAEekoekin batera egiten ari gara euskalduntze programa. Helburua bigarren hizkuntz eskakizun maila lortzea izango da; bots, mintzamen eta ulermen landuko dira batez ere, baina hau ez zaie ertzain guztiei eskatuko. Barnetegi bat sortu nahi da bertan ertzainak liberatu (lanetik libratu), eta klase intentsiboak har ditzaten. Horretarako, irakasleak behar dira eta horien presaketak ere gure esku gertuko da».

Mesfidantza ugari

BESTALDE, euskararen inguruan jarduten diren taldeek mesfidantzaz ikusten dute plan hau. Honela, EHEk ez du oso begi onez ikusten, batez ere aurrekoaren ondorioak ez direla oso emankorrak izan ikusi eta gero. Gipuzkoako AEKko arduraduna ere kezkatu ageri da gai honen inguruan: «ulertezina da Ertzaintzaren euskalduntzeaz 1996. urtean hitzegi beharra; horrek EAEko administrazioak euskararekiko duen utzikeria besterik ez du adierazten», azaldu du Juan Mari Larrartek. EKBko kide den Juan Mari Mendizabalek, berriz, plangintza honen beharra azpimarratzen du: «plan hau ezinbestekoa izateaz gain, hizkuntzaren erabilpena bermatu behar luke, ez soilik hitzeginez, beste esparruetan erabiliz baizik».

IDOIA TORREGARAI

PANTZO HIRIGARAI

Irulegi Irratiko kazetaria

Zertan datza «Euskaldunei euskaraz» hitzarmena? Zer eragin izan du zuen ikastolan partaide izateak eta zertan geratu da Saran egindako bilera?

MIREN INTXAUSTI

Donibane Lohitzuneko Ikastolako irakaslea

Duela hiru urte EHEk ekimen bat plaza-ratu zuen, iparraldeko elkarteekin harremanetan jarri eta beraien arteko hartu emanak euskaraz izateko proposamenarekin. Beraz, eskeintza hau ezin genuela utzi pentsatuz berau sinatzea erabaki genuen, zerbait sinboliko bezala.

Hitzarmen hau izenpetzeak guri bi ekarpen egin dizkigu: lehena, irakaskuntzan ari garen aldetik zerbait koherentea gehitu diogula gure lanari; eta bigarrena, euskara mailan gero eta gehiago egiteko eta eskatzeko legitimazioa ematen digula horren ondorioz.

Aipatzekoa da, gainera, gure kasuan lehen eskola batzarretan edo antzeko bilereetan norbaitek frantsesez egiten bazuen, berehala exijitzen zitzaiola itzulpe-

na. Orain, al-diz, distentsio giro bat lortu dugu, natu-

raltasun osoz hitzegiten dugu euskaraz nahiz frantsesez. Joera hau, gainera, beste elkarteetan ere eman dela ikusi dugu.

Sarako bilerari dagokionez, urtean behin biltzen gara hitzarmena sinatutakoak gauzak nola doazen eta esperientziak trukatzeko. Aurten, EHEkoek bi txosten aurkeztu dituzte bertan, biak ere iparraldean euskara idatziak zein presentzia duen azaltzen dutenak. Ikusten da euskararen erabilera sinbolikoa dela gehienbat. Bileren honen ondoren, urte honetarako euskara bultzatzeko programa egitea gertatzen zaigu.

U R R E A

● Pasaiaiko Udaleko Euskara Batzordeak, Jaione Urruzola buru duela, «Pasaia-ko euskararen historia soziala» eta «Pasaia-ko euskararen berezitasunak» azterlanak burutzeko bi beka eskeiniko ditu.

G O R O T Z A

● INEMeko eskutitz bat euskaraz bidal ziezaioten eskatzeagatik hilabeteko ordainsaria kendu diote Fredi Martin arabarrari, zegokion epean ez zelako agertu. Epaia zigorraren aldekoa izan da.

Egun dituenak baino 160.000 biztanle gehiago eduki litzake Uemak

EUSKARAREN ALDEKO APUSTU URRIA UDALETAN

Hogeita zortzi herri dira egun UEMAn, baina askoz gehiago ere izan zitezkeen, Hego Euskal Herrian ehundik gora baitira erakunde honetan egoteko baldintzak dituzten herriak.

GIPUZKOA, Bizkaia, Nafarroa eta Arabako hogeita zortzi herrik osatzen dute Udaleri Euskaldunen Mankomunitatea, Beizama—171 lagun dituen herri gipuzkoarra— izan delarik mankomunitate honetan sartu den azken partaidea. Guztira 40.000 biztanle, administrazioarekiko harremanetan ere euskara hutsez bizi daitezkenak.

Baina Mankomunitate

Mikel Ilarregi Leitzako alkate eta UEMako lehendakaria da. (Argazkia: Alberto Elozegi).

honek partaide gisa bere baitan hartzeko baldintzak dituzten herriak, ez dira 28 horietara mugatzen. Hego Euskal Herrian, 160.000 biztanle gehiago egon zitezkeen UEMaren barruan, ehun herri gehiago konkrituki, eta horrek euskararie-

mango liokeen eremu zabala kontutan hartzekoa da.

1978. urtearen amaieran aurki daiteke UEMA bezala ezagutzen dugunaren hazia. Ohikoa ez den hilabetearen erein zen, abenduan, baina hasierako ekimen hartatik jaio den fruituak indarra

hartu duela esan daiteke. Urte hartan Euskal Herrian Euskaraz erakundeak moztioak aurkeztu zituen Hego Euskal Herriko herri guztietan, eta hasieran hogeita-mar herri inguruk onartu zuen eskaera hartan bilatzen zena; herritarrek Udalarekin

«% 80ak euskalduna izan behar du sartzeko, baina borondate politikoaz muga %75 ingururaino jeitsi daiteke» IÑAKI ARREGI

harremanak euskara hutsez izateko eskubidea, alegia. Dena dela, eta ideia martxan jartzeko ordua iritsi zenean, udal batzuk atzera jo zuten, «Udal mailako idatzi guzti-guztiak, eta oro bar Udala-ekin zerikusia duten gai denak euskara hutsez egin beharrak sortzen duen zorabioa dela-eta», Iñaki Arregi, UEMAko koordinatzaileak adierazi digunez.

Alabaina, urteak joan eta urteak etorri, hori izan da UEMaren helburua, sarri askotan euskaldunen ikuspegitik horren eskaera sinplea dirudienak zailtasun franko sortu badu ere.

Harremanak euskara hutsez

NAFARROAN lau herri daude UEMan barneraturik, Arantza, Goizueta, Leitza eta Zubietza; Gipuzkoan hamalau, Elduain, Lizartza, Leaburu, Altzo, Aizarnazabal, Beizama, Ikaztegieta, Itsasondo, Baliarrain, Altzaga, Orendain, Gaintza, Zaldibia eta Oresa; bederatzi herri Bizkaian, Gizaburuaga, Bermeo, Gamiz-Fika, Gatika, Aulesti, Munitibar, Etxebarria, Dima eta Zeanuri; eta herri bakarra Araban, Aramaio (bertan egingo da datorren maiatzaren 5ean Udal-erri Euskaldunen Eguna).

Udal guzti hauetan euskara hutsez burutzen dira herriarraren eta herriko etxe-

aren arteko harremanak. Eta beti ez da erraza izaten. Zailtasun horretan oinarritzen du Iñaki Arregik UEMaren barruan Udal-erri gehiago ez sartzearen arrazoia. «Arrazoiak politikoak izaten dira batzuetan, baina gehienetan beste arrazoi batzuek egiten dira». Zentzu honetan, azken Udal Hauteskundearen atzetik, bi herri ateratu dira UEMATik, Errezil, arrazoi ekonomikoak aitazki, eta Urdiain, oraingo udalbatzarrean euskaraz ez dakiten zenbait zinegotzi daudela-eta. «Modu honetako arrazoiak askotan agertzen dira. Udalean lan handia egiten da teknikariak, langileak eta bestelakoak euskalduntzeko, baina politikariek ez dute plangintzarik izaten sarritan -dio Arregik-, eta hautes zerrendetan euskara ez dakiten lagunak sartzen dituzte hautagai gisa». Udal

UEMA ez DAUDEN HERRI EUSKALDUNAK HEGO EUSKAL HERRIAN

EUSKALDUN PORTZENTAIA

%75-%80	17 herri	56.516 biztanle
%80-%85	10 herri	17.081 biztanle
%85-%90	20 herri	39.989 biztanle
%90-%95	20 herri	11.939 biztanle
%95-%100	32 herri	16.145 biztanle

GUZTIRA: 141.670 biztanle

HEGO EUSKAL HERRIKO HERRI EUSKALDUN BATZUK (UEMA ez direnak)

HERRIA	EUSKALDUN %	EUSKALDUN KOPURUA	BIZTANLEAK GUZTIRA	HERRIA	EUSKALDUN %	EUSKALDUN KOPURUA	BIZTANLEAK GUZTIRA
Azpeitia	87,5286	11.513	13.155	Aia	95,28	1.575	1.653
Basaburua	23	626	726	Ajangiz	94,00	329	350
Idiazabal	87,10	1.763	2.024	Albiztur	98,34	296	301
Lesaka	80,14	2.090	2.608	Alkiza	95,33	245	257
Markina-Xemein	86,69	4.183	4.825	Amezketza	97,28	1.003	1.031
Mendexa	89,15	304	341	Amoroto	97,14	374	385
Mundaka	87,62	1.416	1.616	Araitza	96,59	539	558
Ondarroa	78,45	8.149	10.388	Bidegoain	94,69	410	433
Oñati	78,32	8.238	10.518	Ea	90,63	716	790
Orio	80,77	3.376	4.180	Getaria	93,63	2.162	2.309
Ormaiztegui	80,69	978	1.212	Ituren	98,07	458	467
Segura	88,49	1.123	1.269	Larraul	97,86	137	140
Urdazubi	83,78	377	450	Malerreka	97,18	172	177
Urdiain	85,96	557	648	Nabarniz	98,36	240	244
Zeberio	86,12	819	951	Saldias	98,18	162	165
Zestoa	87,11	2.892	3.320	Zerain	97,73	215	220
Abaltzisketa	97,50	273	280	Zugarramurdi	98,50	262	266

* Oharra: Hegoaldeko datuak soilik agertzen dira taulan, Ipar Euskal Herriko erroldatik euskararen datu zehatzik ez zegoelako.
* Iturria: EKB eta UEMA. 1993ko datuak dira.

Orexako Udalak langile bakarra du administrazioan. Leire Arana zinegotzia eta UEMAko ordezkaria da. (Alberto Elozegi).

Ipar Euskal Herrian euskarak ofizialtasunik ez

UEMAren barruan oraindik ez dago Lapurdi, Baxe Nafarroa edo Zuberoako herririk. Hiru herrialde hauetan, euskara ez da hizkuntza ofiziala, eta horrek egoera berezia sortu du hauen baitan. Baina hala eta guztiz ere estua da UEMAko ordezkarien eta Iparraldeko hiru herrialdeetako alkate eta zinegotzi zenbaiten arteko harremana. Zentzu honetan, datorren maiatzaren 5ean Aramaion egingo den UEMAren Egunean, gonbidatu bereziak izango dira Iparraldeko Euskal Konfederakundeko lehendakaria, Jean Louis

Iraordoki, eta Herrien Aldeko Sindikatuko eta Aldeko alkatea den Pello Setoain, besteak beste.

Euskararen alde modu ofizialean lan egiten duen erakundea da Herrien Aldeko Sindikatua, eta Iparraldeko ia herri guztiak daude sarturik, euskal kulturaren bultzatzeko. Euskararen zuzpertzak leku garrantzitsua du sindikatu honetan, eta hiru herrialdeetan udal mailan euskaraz iharduteko ahalginak egiten ari dira erakunde hau eta UEMA.

Eusko Jaurlaritzak atera duen «Euskararen Jarraipena» azterketaren arabe-

ra, Lapurdin %33ak daki euskaraz, Baxe Nafarroan %64ak, eta Zuberoan %78ak. Proposamena zera da, Iparraldean euskara hizkuntza ofiziala izan ez arren, herritar hauei eskubide hau bermatzea, bai dokumentazioaren mailan, bai eta Udaleko langileekiko harremanetan ere.

UEMA, Euskal Konfederakundea eta Herrien Aldeko Sindikatuaren arteko harremanak xumeak dira oraingoz, baina irmoak. Lorpenenak, kasu guztietan bezala, denboraren eta elkarlanaren poderioz iritsiko dira.

■ **Nafarroako lau herri daude UEMA, hamalau Gipuzkoan, bederatzi Bizkaian eta bakarra Araban, Aramaio hain zuzen ere**

euskara, bi hizkuntzak erabiltzen dituztenak. Herri hauen barruan gainera, laurogeita bi herritan %80a baino gehiagok hitzegiten du euskaraz. Getaria, Arantzazu, Arruazu, Elgeta, Mendexa, Azpeitia, Segura, Saldias eta Zerain herriak (azken honetan %97,73a da euskalduna) dira, adibideetako batzu. «Kopuru hau esanguratsua eta polita da, eta herri hauek UEMA sartuko balira, euskara nagusi litzatekeen eremu handi bat genuke», esan dio ARGIAri Iñaki Arregik.

Muga hau gaintzeko zailtasunak ere aipatu ditu koordinatzaileak. «Orain arte Administrazioak ez du euskaraz egin, eta orain ez da erraza, ahalegin handia eskatzen du lan guztia euskaraz egiteak». Arregiren esanetan, herri askotan, oso euskaldunak izan arren, udalek ez dute deus ere egin zentzu honetan, eta gaztelera hutsez antolatzen dute, gehienbat, euren lana. «Gutxiesteak ere izaten dira, euskaraz irakurtzen ez daikitela pentsatzen duten politikoa, eta bestelakoak».

Baina batez ere, dokumentu guztiak, orri xumeenetik hasi, eta txosten margul eta borobilen ere euskara hutsez egin beharrik sortzen duen gainlana da orokorrean Udalak atzera botatzen dituen. «Konpro-

Bermeoko Udaleko langileek euskaraz dihardute UEMA direnetik. UEMATik, langile gehien duen Udala da. (Arg.: A. E.)

batzarrak ere euskaraz egin ezin daitezkenek, nekez erabili daiteke euskara, hizkuntza bakar gisa.

Baldintzen muga

UEMA da Euskal Herri mailan HB, EAJ eta EA alderdiak elkarrekin harremanetan dutuen erakunde bakarrenetakoa, eta harreman hau orekan mantentzea ez da

erraza izaten behin baino gehiagotan. Beharrezkoa da, beraz, UEMAko koordinatzailearen esanetan, Udalaren borondate politiko baikorra. Honekin batera,

beste baldintza bat ere badago: biztanleen %80ak euskalduna izan behar du, «borondate politikoa eduki ezker»-Iñaki Arregiren hitzetan-muga hau %75 inguru-raino jeitsi badaiteke ere». Hau da Bermeoren kasua. 17.641 biztanlerekin, %76,84ak daki euskaraz hitzegiten, baina herri bizkaitar honetako udalak bitarteko asko jarri zuen udal hau Mankomunitatean sartzeko.

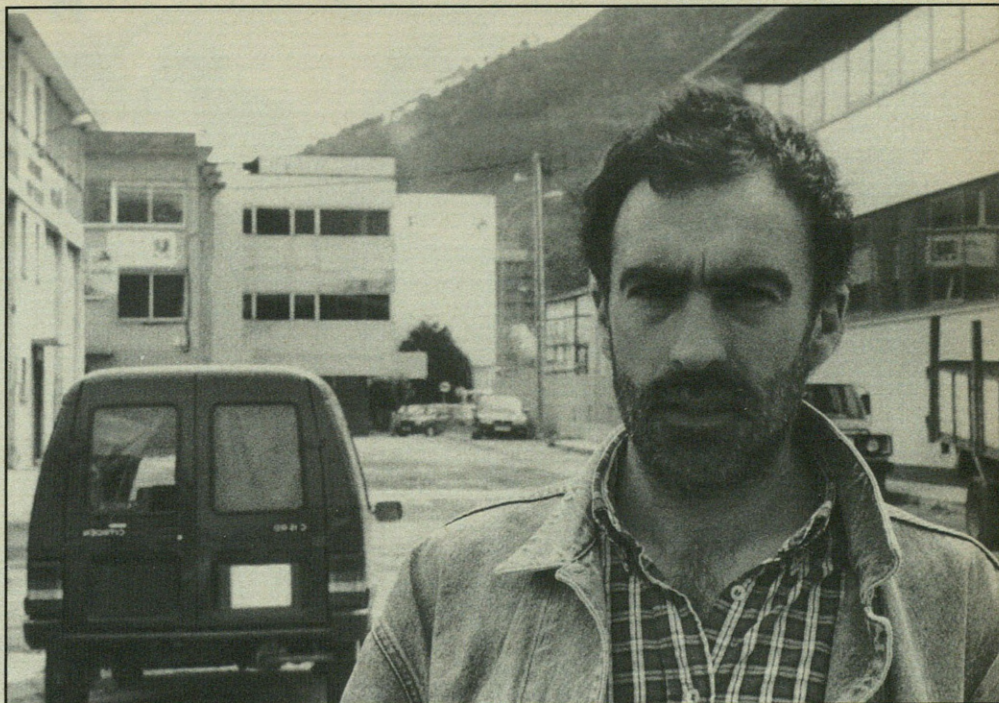
Baldintzak muga izanik ere, erreportaiaren aitzinean esan dugunez ehun herri inguru dira UEMA barruan egoteko aukera eduki eta ehunekoaren baldintza beterik, oraindik ere administrazio boki eta herritarrekiko jokabidean elebidunak diren Udalak, gaztelera eta

■ **Hego Euskal Herrian, 160.000 biztanle gehiago egon zitezkeen UEMA barruan, ehun herri gehiago konkretuki**

mezu bandia eskatzen du, eta askotan euskaltzale batek egon behar izaten du Udalean, urrats hori emateko».

Gazteleraz iritsitakoak itzuli

BESTE administrazioekiko harremanetan ere euskararen erabilera ez da nahi bezain baikorra izaten, ez autonomia elkarte ez estatu mailan. UEMAko lehendakaria eta Lizartzako alkateak, Mikel Ilarregik esan digunez, gazteleraz iristen diren inprimaki, gutun eta txostenak itzuli egiten dira, eta «kasu batzuetan jarrerara bonek fruituak izaten ditu». Euskararen erabileraren inguruan, Gipuzkoa da herrialderik euskaldunena, eta erakunde mailan hizkuntzaren normalizazioan gehien aurreratu duena. Arabako Udalean, bestetik, ia dena gazteleraz jasotzen da Administrazio Publikotik, eta Nafarroan orainsu arte gai hau ez da eztabaidatu ere egin. Hala ere, Nafarroako eta Euskal Autonomi Elkarteko Gobernuarekin UEMA

Iñaki Arregi UEMAko koordinatzailea da. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

duen harremana etengabea da azken aldi honetan. Zentzu honetan, Udalerri euskaldun hauetara bidaliko diren inprimaki, errotulazio eta funtzionariak euskaldunak izatea landuko dute bi administrazioekin.

Bestetik, eta Udalak euskalduntzeko bide horretan

hartu beharreko urratsetan, oso ezberdina da herri txiki batetako Udaleko langileak edo herri handiago batetakoak euskalduntzeko lana. Ikusi besterik ez dago, zeinen ezberdina den 77 herri-tar dituen Oresako edo Bermeoko egoera, lehendabiziko Udalak langile bakarra duen bitartean, bigarrenak ehun funtzionari baitu. Egoera ezberdin guzti hauek orekatzeko, zerbitzu sare bat sortu du UEMAk, Udal guztien artean azpiegitura

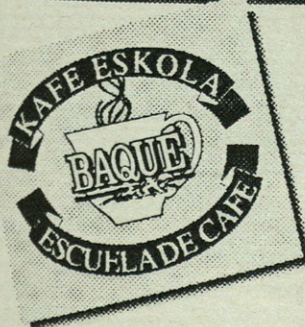
bat sortuaz, eta zailtasunak gaindituz aurrera egiteko.

UEMAko herrietan dokumentazioa gazteleraz jaso nahi dutenek eskaera soil bat baino ez dute egin behar, udal gehienetan gertatzen denaren alderantziz. Eta azken datua. Hego Euskal Herrian herri bakarra da biztanleen %100ak euskaraz dakien herria: Gipuzkoako Gaintza da, eta UEMA dago.

AINHARA ZUAZABETIA

■ Bermeoko biztanleen %76,84ak daki euskaraz, baina Udalak bitarteko asko jarri zuen Mankomunitatean sartzeko»

BAQUE KAFEAK ESKEINITAKO ARGIBIDE KAFEZALEAK

Afrika kontinentean Robusta Kafea hazten da bereziki, gorputz sendoa du eta zapore gogor eta mikatza. GINEA, SIERRA LEONA, BOLIKOSTA, GANA, TOGO, BENIN, NIGERIA, GABON, KONGO eta ERTAFRIKAR ERREPUBLIKAN hazten da.

Kafe hau, neurri txikian erabiliz gero, osagarri bikaina gerta daiteke Kafe SUABEen nahasketa on batean.

BAQUE KAFEA suabe... suabea

Poz handia ematen digu kafeaz dakigun guztia zure esku jartzeak.

«Ez gara euskaraz bizi; kontzientzi maila altua dago, baina diskurtsoan soilik»

Datorren urtean, Zubietako kantariak lehen diskoa kaleratu zuenetik hogeitau urte beteko dira. Bidean beste zortzi etorri dira eta hamarnaka lankidetzarekin egin izan ditu beste kantarien lanetan. Estilo ugari landua eta lankide ezberdinekin ibilia, bere abotsaren balioaniztasuna erakutsi du beti. Bakarka kaleratzen duen lehen diskoarekin batera, Chimeres antzerki-taldearen azken montajearen kantak abesten ditu zuzenean.

Non sortu zen kantagintzarako zaletasuna?

Gurasoengandik ikasi nuen, etxeko sukaldean. Ama kantatzen oso zaletua zen eta zinez maila handikoa —nik entzun dudana abots hobereana— eta aita plazan ibili ez zen bertsolaria, baina behin Basarri bertsolariari ezkontza batean poto eragin izanaz harro zena. Ni, senideen arteko gazteena, etxeko guztien aurrean jartzen ninduten kantari aritzeko.

Nola eman zenuen kantari izateko pausoa?

Hamasei urterekin artista berrientzako lehiaketa batera ia behartuta aurkeztu nintzen; partitura eta presaketarik gabe, Facundo afrokubarra kantatu nuen eta pianojolearen gustokoa izan zen; hirugarren izan nintzen. Gehiagotan ere parte hartu nuen, baina beti bakarrik eta etxeko izkurtuan, ez baitzuten batere gustoko horretan aritzea.

Behin egunkari bateko argazkian agertu eta sekulako drama izan zen gure etxean. Izan ere, bertakoontzat artista izatea lotsagarrikeria zen eta kanpotarrentzat, aldiz, ohoregarria. Hala ere

dexente ibili izan nintzen.

Ezkontzak eten egin zuen bide hori.

Hamar urtez ez nuen jendaurrean besterik egin. Txomin Artola nigana etorri zen talde bat osatu nahi

zuelako. Bilduriko musikaririk oso autonomoak ginen eta, Walt Withmanen diskoan laguntzaile izateko deitu bazigun ere, alde batera utzi behar izan zuen. Emaiza Haizea taldearen lehen diskoa izan zen.

Kantagintzaren euskal tradizioa lantzen hasi zinenen.

Duo Dinamico eta horrelakoak entzuten nituen nik, baina ez zitzaizkidan batere gustatzen. Benito ikusi nuen lehen aldiz euskaraz kantatzen eta ordurako hartua

«Jende askok galdetzen digu euskaraz ari garenez ea dirua kobratzen dugun». (Arg.: Alberto Elosegil).

«Badirudi emakume izanik gure pertsonatasuna etengabe frogatzen aritu behar dugula, euskaldunen artean ere bai, oso mundu arra delako gurea».
(Argazkia: Alberto Elozegi).

nuen euskal kultura eta euskararekiko kontzientzia; ordurako konprometituta nengoen, garai hartako gehienak bezala, ikastolak eta haurtzaindegiak osatzen laguntzen aritzen baikin.

Eremu artistikoan, Ez dok Amairuk, Oskorrik eta beste zenbaitek bidea zabaldua zuten eta errazagoa izan zen guretzat, nahiz eta orduan musikagintzari ekitea ere zaila gertatu. Beste bide batzuk jorratu nahi izan genituen, politizazioaren saturaziotik urrunduz.

Folk bidea aukeratu zenuten.

Herri-musikan murgildu nahi izan genuen, aire berria emanez baina horrela ere geurea izanez, jendea panteletoez nekatzen hasia zen eta kalitatea eskatzen zuen. Ia intuizio hutsez hasi ginen eta kantagintza tradizionalera jo genuen.

Hori izan zen profesio-naltasunerako pausoa.

Jende askok oraindik ere galdetzen digu euskaraz ari-

tzeagatik dirua kobratzen dugun. Gainera, askok euskarari esker bizi izan garela pentsatzen dute; aitzitik, oztopoa izan da, eta euskaraz aritu gara militantismoz, euskara maite dugulako eta bizi dadin. Beste hizkuntzetan arituz gero merkatua zabalagoa izango zen, eskaintza ugari genuen eta.

Beraz, oztopo gehiago aurkitu dugu abantaila baino. Hala ere, sufrimendu bakarra zalantza edo aurreiritzi hori izan da, askotan puntako jendeak eta kargu berezietan egondakoek izan dutena. Betidanik iruditu zait kezkarria horrela pentsatzen duen jendeak botere hori izatea.

Bi disko Haizearekin, bi Pascal Gaignerekin, biru Txomin Artolarekin, zine-musika biltzen duena Pascalekin, eta azkena bakarrik.

Baina ez dut musika desberdin ugari egin. Jende desberdin askorekin aritu naiz eta estilo horietatik asko ikasi dut, gaur egun fusio deitzen duguna bildu ahal izan dut neure lanen bidez. Bidean izandako lagunek nere erregistroak biderkatu egin dituzte, aukera berriak eskaini dizkidate. Azken diskoa topaketa horien emaitza da, heldutasun batetik egin ahal izan dut. Eta segurantz horrek ematen dit aukera lanik lotsaga-beena eta ausartena egiteko. Besteek neure lana baloratu dute eta nituen aurriritziak baztertzen lagundu didate; horrexegatik ausartu naiz neure sentimenduak garbi

“Ez gaude gizonaren morrontzapean, bera ez baita gure etsaia, matxismoaren morrontzan baizik”

azaltzen. Ez dut barregarri gelditzeko beldurrik. Eta badirudi jendearengana iristea lortzen ari garela.

Emakume, euskaldun eta bakarlari izateak mugarik jarri al dizu sekula?

Emakume eta euskalduna izateak berez muga handiak ezartzen ditu; badirudi emakume izanik gure pertsonatasuna eten gabe frogatzen aritu behar dugula, euskaldunen artean ere bai, oso mundu arra delako gu-rea. Gainera euskaldun eta kantari eta kalitatekoa gizonen mundu batean... Kalte erantsia ekartzen digu honek guztiak. Horren testigantza utzi nahi nuke, baina negarti izan gabe.

Behin baino gehiagotan esan izan duzu emakumea maiz dela egoera horren errudun.

Iraultza aurrerakoia dela suposatzen dugu, baina iraultzaileak ez dira beti aurrerakoiak, eguneroko xehetasunetan ez dira iraultzaile eta emakumeok utzi egiten diegu hala izaten.

Kontraesan nabaria da hau, egoera horrekin haustea bilatu beharrean kontserbadoreak baitira askotan. Guk gizona babestu egiten dugu, tranpak egiten uzten diogu edota laguntzen. Hau alda-

«Hogei urteren buruan, euskalduntzen ez bagara behintzat, egun ditugun baliapideak pikutara doaz».
(A.: A. Elozegi).

NORTASUN AGIRIA

Orain 48 urte Zubietan jaioa, Donezteben bizi da ● Etxeko txikiena, lotura berezia du amarekin ● Gazte ezkondua, hiru seme-alaba ditu eta bi biloba ● Semearekin egin ditu jada zenbait kantaldi ● «Segoviako ihesa»rekin hasi zen zinemagintzan kantari ● Irrati-programa izan zuen Donostian ●

«Ikusmira»ren aurkezle da ● Beti ditu txakurrak edo katuak inguruan ● Mahai- inguruetako ohiko partehartzaile egin dute ● Irakurle fina, haur- literatura oso gustoko du ● Lagunen lagun izatea du bertute haundienetarikoa

«Bidean izandako lagunek
neure erregistroak
biderkatu dituzte, aukera
berriak eskaini dizkidate.

Azken diskoa topaketa
horien emaitza da,
heldutasun batetik egin
ahal izan du. Segurantza
horrek ematen dit aukera
lanik lotsagabeena eta
ausartena egiteko.
(Argazkia: A. Elozegi).

tzear oinarritzen da bene-
tako iraultza.

**Emakumearen borroka
gizonaren morroi ez
izateko egina da?**

Ez, inondik ere ez. Ez gaude
gizonaren morrontzapean,
bera ez baita gure etsaia,
matxismoaren morrontza-
pean baizik, eta matxismoa
gizon nahiz emakumeengan
topa liteke. Gizonezkoak
izaten dira askotan matxis-
moaren biktimarik handie-

nak. Ama da matxismoaren
katea loturik gordetzen
duena. Irabazleen eredia
delakoan hartu dugu, eta
gure nortasuna eta sentsibi-
litatea galduko ditugu. Gi-
zon eta emakumeen artean
indarra parekatu egin da eta
amatasuna kontrolatu ahal
izan dugu, horrela hainbat
desoreka aldatzea lortuz.
Baina gure gurasoengandik
bildu ditugun jarrerak dira
etsaiak, ez pertsonak. Ho-

«Bertakook
euskal ekoizpenak
kontsumituko
bagenitu, ez
ginateke
etengabe laguntza
beharraz kexaka
arituko»

rregatik helburua jarrera
horiek aldatzen saiatzea da.
**Zergatik eusten diegu
oraindik balako jarre-
rei?**

Moral bikoitzak agintzen du
gaur egun, eta ezin dut hori
jasan. Hitzaren balioaz ja-
betu gara eta horrekin jolas-
ten dugu, jendea konbentzi-
tuz, baina guk beste jarrera
bat izanez.

Euskararekin, adibidez,
hori gertatzen da, Kilome-
troetan, Nafarroa Oinezen
eta abarretan hamarnaka
mila pertsona biltzen dira,
baina askok erdaraz egiten
dituzte ibilbideak; euskal
kultur produkzioa handia
da, baina ia ez da batere
saltzen, batez ere amerikar
ekoizpena kontsumitzen da
eta ez bertakoak kalitaterik
ez duelako, euskaraz ez du-
gulako aski ongi ulertzen
baizik; zenbait lege aurre-
ratuak dira eta ez gara iristen
lege horien mailara.

Euskaldun izateko balia-
bideak baditugu eta euskal-
dun izateak herri egingo
gaituela esaten dugu, baina
gero ez gara euskaldunak,
ez gara euskaraz bizi. Kon-
tzentzi maila altua dago,
baina diskurtsoan bakarrik.
Oso tristea da jendea ez
sinistea, bere diskurtsua
hutsik baitago. Baina nor-
berak aztertu behar du bere
burua, ezin zaio errua inori
leporatu.

Pose kontua baino ez da,

beraz?

Hitzak bere edukia galdu du, hutsa geratzen da. Denok dakigu zer esan behar den, abertzale eta euskaldun agertu behar dugula. Baina ez dakigu zergatik, zer esan nahi duen horrek; entzun edo irakurritako aholkuek osatzen dute gure iritzia, eta hitzak erabiltzen badakigu, baina ez dute batere edukirik. Kritiko izan behar dugu, baina ez ezkor.

Euskal kulturaren kontsumo baxuaren errua geurea da?

Behingoz autokritika egin behar dugu, errua argitate-teei edota agintariei leporatu gabe. Zergatik ez dugu euskal disko edo libururik erosten? Izan ere, hemengo musikagintza Estatu espainiarreko altuenen artean koka dezakegu. Jendea hezitzeko beharra zegoen, kalitatea bila dezan, estilo ezberdinak entzun ditzan, euskaldunago izan dadin, eta abar; baina azken honetan eman da hutsunerik nabariena. Kalitatea badago eta euskaldun hartzailearik ez.

Herria euskaldunduz gero, ez litzateke beharrezkoa izango euskal kultura subentzionatzeta?

Horixe bera. Bertakook euskal ekoizpenak kontsumituko bagenitu, ez ginateke etengabe laguntza beharrezkexaka arituko. Horrela geure buruaren aurka ari gara; hogeitazko urteren buruan, euskalduntzen ez bagara behintzat, gaur egun ditugun baliabideak pikutara

«Azken finean, iraultza egiteko, behar bada, gose piska bat pasa behar da. Ondoegi bizi gara»

«Euskara oztopoa izan da, eta euskaraz aritu gara militantismoz». (Argazkia: Alberto Elozegi).

doaz. Gogoan hartu izugarrizko lan pila egiten dela hemen, gehiena balio onekoa.

Horrek esan nabi du orain hogeitazko urte ez genituen aukerak ditugula, baina ez dakigula aprobetxatzen?

Bai, ez egin dudarik. Azken finean, iraultza egiteko, behar bada, gose piska bat pasa behar da. Denetatik dugu, iraultzaile gara baina gurasoeekin bizi gara, ingeles musika entzuten dugu... agian ondoegi bizi gara eta ez gara konturatzen gaur egun ditugun baliabideak orain hogeitazko urte batzuen utopia baino ez zirela. Orain, berriaz, baliabideak egon badaude, baina ez ditugu gure egiten.

Beti estilo berdintsua jo-

rratu duzula esan duzu, baina publikoaren erantzuna oso aldakorra izan da.

Oso zaila da jakitea zer gertatzen den pertsona bat jendaurrean kantari hasten denean. Ikusleak inoiz zehazterik izan ez dudan zerbaitekin bila joaten dira eta une berezi batean halako magia bat ematen da, gustora sentitzen dira; baina une hori amaitzen da eta ondoren ezin da azaldu zer gertatzen den hor. Sentimenduarekin zerikusia du eta berdin gertatzen da hamarrentzat edo hamar milarentzat ari bazara kantari. Egia da kopurua murrizta denean energia gehiago ipini behar dela, ahalegin handiagoa egin behar dela. Badirudi norberak joan behar duela publikoarengana.

Bestalde, kontutan hartu behar da kontsumorako musikarekin ohituta gaude la, normalean musika-mota bakarra jasotzen ohituak.

Lehen musika panfletarioa egiten zen, eduki bat gizarteratzeko eta horrek zuen arrakasta. Eredu horrekin bat ez ginenak eta gaur egun amerikar ereduaren nagusitasunarekin ere bat ez gaitozenak urtetan ibili izan gara zirkuituetatik kanpo, eta gure proposamenak beste era batekoak izan direnez, zailagoa gertatu zaigu jendearengana iristea. Gaur egun, berriaz, badirudi gure musikagintzak gero eta oihartzun handiagoa duela gure gizartean.

Oso aktiboa zara, deitzen dizuten leku guztietara joaten zara.

Hori norberaren izaerarekin loturik doa. Niri oso garrantzitsua iruditzen zait lotan ez gelditzea, eta eguneroko errealitatearen aurrean jarri aktiboa izatea, bai euskarari eta euskal kulturari laguntzeko, bai gizarte mailako arazoei aurre egiteko.

RITXI LIZARTZA

Kultur produkzioa Aizkorriin barreiatua

JOSEBA Jakaren izaera hitz bitan laburbiltzeko eskatu diegunean, bere gertuko askok aipatu digute Larramendiren esaera sonatua: «*Ezina ekinez egina*». Eta bada bestelakorik ere: «*Larre motzeko gizona*», Joxe Manuel Odriozola bere koinatu eta EHEko kideak esana. Izan ere, bederatzi urterekin Antzelai-Ondo baserrian morroi lanetan hasi zen Elkar argitaletxeko arduraduna zena, eta horrek izugarri zaildu zuen Jaka. Bere proiektua aurrera eramateko izugarri lagundu zion izaera horrek.

Orain 46 urte jaio zen Joseba Jaka Gipuzkoako Goierriin, Zegamako Mendiata baserrian. Zazpi anaiaren artean hirugarrena zen. 14 urterekin jo zuen Zegamatik Zumarragako Irimo lantegira. Gazteena izaki, gainontzeko langileek tabako bila bidaltzen zuten. Orduan otu zitzaion tabakoa lantegian saltzeko ideia. Bere bizitzan landutako salmenta-ogibidea tabakoarekin hasi zuela esan

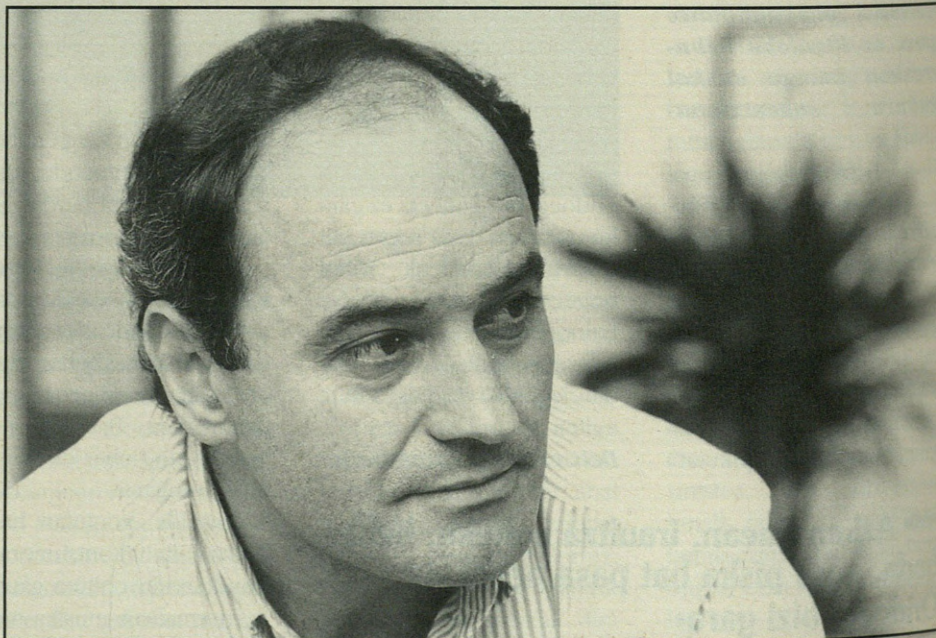
daiteke. Iragarki bati erantzunez, 16 urterekin Donostia aldera jo zuen, liburu salmentari ekiteko. «La Gran Enciclopedia del Mundo» eta Biblia franko saldu ostean, Sendoa argitaletxeko euskal liburuak saltzen hasi zen etxez etxe. Batekin arrakasta polita izan zuen: «Mar-goederdun Entziklopedia» rekin.

ORDURA arte kulturgintzaren eta abertzaletasunaren kontzientziarik ez zuen. Soldadutzan sortu zen abertzaleen mundura Mendiatako semea: Gasteizen hiru hilabetez egindako instrukzioan eta Logroñon soldadutzan bertan. Gasteizko Arakako kuartelean egin zuen instrukzioa Jakak, eta bertan elkartu zen zenbait gazte euskaldunekin. Arratsalde partean biltzen ziren solasaldi luzeetarako. Ricardo Arregiren «Poetikaren atarian», Marx, Lenin, Bakunin eta Gandhiren lanak izan zituen, besteak beste, irakurgai. Logroñotik bueltan hasi zen burubelari euskal liburuak saltzen.

Ikastolen mugimendua ere orduan ari zen indartzen, eta ondorengo urteetako bere jardunerako, eta bere izaera euskaltzale eta abertzalean, orduan ezagutu zuen jauzirik handienetakoa. Ikastolen Elkartearekin testu-liburuen banaketan jardun zuen. Gerora, bere proiektu editorialaren oinarrietako bat izan zen eskola-liburuen banaketa.

Ideiak proiektu bilakatzeko sena zuen, eta Euskal Herrian hain tradizio handikoa izan den auzolan metodoa; «egin egin behar da» zen bere esaldi entzutetsuenetakoa

Astebete koma sakonean egon ostean, apirilaren 17an zendu zen Joseba Jaka Cadizeko eritetxe batean. Aste Santuko oporrak igarotzera —beti bezala, lan konturik ere bazuen eskuartean— joana zen familiarekin. Korrika saio baten ostean uretara sartu, itsasoa harrotu eta atera ezinik geratu zen. Orduz geroztik zegoen koman. Apirilaren 21ean barreiatu zituzten bere errauntsak Aizkorriren magalean, haurtzaroa igaro zuen parajeetan bertan.

70-EKO hamarkadaren hasieran, konpromezu politikorako garaia heldu zitzaion. Jaka militante politikoa izan zen, baina beti kulturgintzari begira. 'Korrontearen kontra' jardun zuen orduko zurrumbilo politikoan.

Jarduera politiko hura zela medio, Ipar Euskal Herrian errefuxiatu behar izan zuen 73an. Geroztikakoak ezagunagoak dira. Zabal taldearekin lanean hasi zen, eta Zabal liburudenda ireki Baionan. Beronen inguruan hasi zen gauzatzen Joseba Jakaren proiektu editoriala: euskarazko kultur produktuak sortzeko, banatzeko eta saltzeko sare edo enpresa sendo bat osatzea. 1976ko urtarrilean egin zuen buelta Hegoaldera, Iparraldean ekindakoarekin jarraituz. Lasterretera ezkondu zen Maria Jose Irizarrekin (bi alabaren guraso izan ziren). 40 kide-re artean Elkar argitaletxea sortu zuten, eta horrekin batera Zabaltzen banaketa zerbitzua eta Bilintx liburudenda salmenta zuzenerako (gerora, Bilintx Megadenda gisa ezagutua). Enpresa berriak Donostian kokatu zituzten. Egun, euskarazko liburu eta disko argitaraldi honek 150 langile biltzen ditu bere baitan.

Jakaren ingurukoek euskara eta aber-tzaletasuna izan zituela oinarri diote, eta horiek gauzatzeko eraiki zituela enpre-sak. Euskal kulturgintza izan zitekeela profesionala zioen. Ideiak proiektu bi-lakatzeko sena zuen. Eta Euskal Herrian hain tradizio handikoa izan den auzolan metodoa. *«Egin egin behar da»* zen bere esaldirik entzutetsunetakoa.

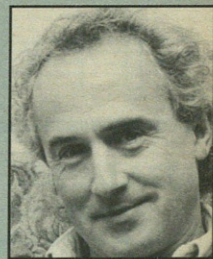
LAN zurrumbiloak irentsita zuen. Eta neurri batean horrexek eraman du azke-nean. Cadizeko azken oporraldiotan ere lana zuen tartean. Ezin ahaztu liburugin-tzaren azpiegituraren inguruan, Bartze-lonan, Madrilen eta Valentzian ere zen-bait gauza martxan zituela. Andaluzian ere zerbait abian jartzeko asmotan ze-bilen, Cadizeko olatu batek eraman zuen arte. Bere esanetan: *«Merkatuaren arauak kontuan hartuz, Espainian az-piegitura eraiki eta horren etekinak euskalgintzarako erabili behar dira»*. Bere ekina horixe baitzen: enpresarekin etekinak lortu gero horiek euskalgintzan berrinbertitzeko. Asmo horiek, Aizkorri-ko Beunden barreiariak ditugu orain.

MIKEL JAUREGI

Aizkorripeko euskal morroia

BASERRIA bizibide-iturri latza. Seminarioko bidea hartzen ez bazen, morroibidea hartu behar. Hik frankotan esandako kontua: lur elkorrean zaildutako mutilkoskor nekagaitza. Jatorriak oratu zian hire izaera eta nortasuna; eta horren emaitzak euskal kulturaren baratz elkortuan erein hituen. Hi euskal metamorfosiaren paradigma izan haiz: ezerezean jaioak euskal kulturarentzat industri-azpiegiturik garaiena eraiki. Hori ez dik Aizkorrik berak ere berdintzen.

Anaien lankidetza leiala hasieran, gainerako lankide guztien onespina gero, familiaren habia bero beti; horra hire ibilbidearen hegia. Mari Joserekin egindako mendi-hegalak eta gailurrak ezin dituk hire egiatik bereizi: mendiko hegiak euskalgintzaren egiak bihurtu hituen hire berezko lan-senari esker. Hire izaera baikorren handiak gure ideien txikia salatu dik beti. Guk hitz egiten genuen bitartean, hik hitzak obra sendo eta oparoak bihurtzen. Gaur omen duk Lizardi jaio zeneko 100. urteurrena. Eta «Euskaldunon Egunkaria-ko marrazki batean biok ikusten zaituztet aurrez aurre: Lizardi... Jaka etorri duk hitaz galdezka...». Eskupean, jakina, liburu mordo bat daramak hodei artean. Eta bazekiagu jakin, «kiribila puntu bat baino ez zenean...» gertatu zen leherketa-eremuan ere ez haizela eskuak toles-turik egongo. Eta han jarraituko diagu elkarrekin puntua zabaltzen eta zabaltzen eskuak estu-estu, burua tente. Honezkero hasia izango haiz Bilintxekin hitzak planeta bihurtzen. Hala izan behar dik, hala imajinatzen haugu behintzat. Euskal kulturgintzak izar bat galdu dik, baina argi-dizdirak luzaroan iraungo dik pizturik.

JOXE MANUEL ODRIOLAZA

EHEko kidea

Hire enborrekoak muskilduz

JOSEBAREN omenez eta eskerronez luma hartu dugunok bat etorri gara euskal kulturaren garapenean, gizar-teratzerakoan zehazki, hark erakutsitako gaitasuna, profesionaltasuna, aurrikuspena, etikotasuna eta gizatasuna az-pimarratzeko orduan. Esanak beude bere horretan, hitz bakoitza baitago bere tokian. Enpresa-etekinak proiektu berrietan berrinbertitzeak eta euskal kausaren eraikuntzari baldintzagabeko dedikazio osoa eskaintzeak egin dute po-sible Josebak utzi digun obra erraldoia. Bi printzipio haue-tan tinko finkatua egon da haren jokabidea. Mirestekoa!

Alperrik ibiliko gara Josebaren ordezkoren bila, bera bakarra baitzen. Baina zailena egina utzi digu, beharrez-koena: talde-lan antolatua eta dinamikoa. Josebak utzitako herentziaren enborrak, gaztea izanda ere, gerria lodia du, amets ez oso hezea gainera, eta ez dago arrazoirik etorkizunean ezkorrak izateko. Horregatik, Josebarenak egin baitu, nahiago nuke haren heriotzaren ataritik etor-kizunaz mintzatu. Bego lasai dagoen lekuan, atsedena ondo merezi du eta. Berak badu zerbait egina eta orain guri dagokigu haren lanari jarraipena ematea.

Esker beroak ematen dizkiat, Joseba, 1973ko udan hi ezagutzeko parada izan nuelako Hazparneko Ehulatein. Gogoratzen nola agertu hintzen Marijorekin eta nola egin zenuten Ursuiako ibilaldia? Gaur, hi hain handia egin hauten hire emaz-te-alabak agurtu eta eskertu nahi nizkikek. Zuentzat kontsolamendu kaxkarra da nire hau, baina espero dut gure herriaren memoriak noizbait beretuko duela ha-rrizko zegamarraren izena eta zuek ere harekin batera omenduak sentituko zaretela.

Mendikoa hintzen eta hara joan haiz. Agurtuko haut Beundetik pasatzean.

PAULO IZTUETA

Idazlea

TXUTXU - MUTXUKA

MAIATZA DANTZA ZIKLOA GASTEIZEN MAIATZEAN

Gasteizko Udaleko Kultura Sailak antolaturik eta Iberdrolaren laguntzaz, dantza garaikideaz gozatu ahal izango da Gasteizen. Tangoa, flamenkoa, Lindsay Kenp, Carolyn Carlson eta Ullate ikusi ahal izango dira besteak beste, maiatzaren 12an hasi eta ekainaren 4an amaituko den Maiatza Dantzan. Hauekin batera, «Danza con Buen Pie» euskal konpaniak «En la trastienda» ikuskaria emango du maiatzak 31ean.

NOR - NORI - NOR K

LOPEZ ARANGUREN

filosofoa Apirilaren 17an zendu zen 86 urterekin arnas gutxiegitasunaren ondorioz. Gerra ondorengo filosofo espainiar garrantzitsuen izan dena, etikaren esparruan erreferentzi nagusi da. Gizabanakoak, boterea, komunikabideak eta teknokraziaren aurrean bere burua defendatzearen beharaz mintzo zen sarritan ●

MANU LOPEZI

eman diote Zarautzko Udalak antolatzen duen Lizardi Saria. Barakaldoko idazleak idatziriko «Urrutiko intxaurrak» ipuina izan da Lizardi Sariaren irabazlea. Sari hau, haur eta gazte literaturan dagoen garrantzitsuenak da euskal letren munduan, eta aurten garrantzi handiagoa hartu du Lizardiren lehen mendeurrena izaki. Gazteentzako liburu hau dagoeneko kalean da, Ereinek argitaratu baitu ●

ALEJANDRO AMENABARREK

«Tesis» bere lenen filmea estrinatu du. 24 urte dituen zine zuzendaria espainiako zine zuzendaririk gazteena bihurtu da, Bilbon aurkeztu zuen filme honekin. Filme honetan Ana Torrent da aktorea nagusia eta produktore lanetan Jose Luis Cuerda, «El bosque animado»-ren egilea, aritu da. Zuzendari gazte honen «Tesis» filmea 27 zine jaialdietara gonbidatua dago jadanik ●

T E L L A K

■ EUSKAL HERRIKO BERRIAK KATALUNIAN

Euskal Herriaren berri emango duen aldizkaria kaleratu dute Katalunian. «De bat a bat, per coneixer el Pais Basc» izenarekin, Euskal Herriko kultur eta gizarte gaiak jorratuko ditu. Bihilabete-karia da eta katalanez idatzia dago. Lan hau egiteko bi erretradizio osatu dituzte, bat Bartzelonan eta bestea Euskal Herrian. Bartzelonakoan hiru lagunek egiten dute lan eta Euskal Herrikoan beste bik. Bartzelonako Euskal Etxearen inguruan mugitzen den euskaldun talde batek izan du ideia. Euskalzaile amorratuak diren katalanei eta beste katalanei euskal kulturaren berri emateko asmoz sortu da aldizkaria, gehienek ez baitakite zer den bertsolari bat edo nor den modako abeslaria Euskal Herrian. «De bat a bat» aldizkariarekin harremanetan jarri nahi izanez gero 9340 posta kutxa, 08080 Bartzelona helbidera eskutitza bidal daiteke.

■ OTXOTEEN I. EKITALDIA KANBON

Biarritzeko Oldarra, Baionako Errobi Kanta, Iriburuko Leinoak, Donostiako Easo eta Iruñeko Orfeoiko otxoteak izango dira, besteak beste, Kanbon maiatzak 10 eta 12an egingo den otxoteen lehen ekitaldiko partaideak. Hauez gain, Bizkaiko otxoteren baten presentzia ere lotu nahian dabilta. Kanboko Arraga korala da ekitaldi honen antolatzaile eta aurten lehenengo ekitaldia izanik, datorren urteetan ekitaldiarekin jarraitzeko asmoa dute.

Koruko Aizarna Kultura eta Euskara Saileko Gipuzkoako diputatua:

«Donostiak diru gehiegi jaten du Kulturaren aurrekontutik»

Legengintzaldi hasieratik, Gipuzkoako Kultura eta Euskara Sailaren ardura bere gain du Koruko Aizarnak. Ez zuen ezaguna baina bere egitekoetara ohitu omen da. Bulegoan harrapatu dugu, beste bilera baten aurretik. Aurrekontua, dirulaguntzak, premiak eta konponbideetaz aritu gara.

Uztailetik duzu Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura saila zure ardu-

rapean. Sartu eta nola aurkitu zenuen kultura?
Ez nuen ezezaguna. Kontu-

ratu naiz azken urteetan lan asko egin dela. Herri gehienek badute oinarrizko kul-

tura ekipamendua, biztanleen arabera: laborategi onak dituzte, mantenuak...

Badirudi kulturari buruz hitzegitean dirulaguntzetaz ari garela.

Laguntza behar du eta laguntza erakundeok eman behar dugu. Arteleku ere hor dugu, sorkuntza lana egiten. Kanpotik ere ekartzen ditugu lanak baina hemen bestela ikusiko ez genituzkenak. Lan ezagunak ekarriaz antzokia bete egingo litzateke, eta ez luke instituzioen laguntza beharrik; baina garaikidea den zerbait ekartzen baduzu harrera pattalagoa izaten du; eta beraz, erakundeok lagundu behar dugu.

Hainbat erakunde sasi-ofizialek, Eusko Ikaskuntzak edo Euskaltzaindiak, esaterako, laguntza bandiak dituzte. Baina horietatik berrietako elkarteetara bada saltorik.

Lehen laguntzek izena zuten, baina orain oinarri zerbait jarri ditugu. Gero eta diru gutxiago dugunez,

San Telmorentzat bost milioi pezeta eta Kursaalarentzat 600 gelditu dira. (Arg.: A. Elozegi)

Eusko
Jaurlaritza,
Gipuzkoako
Foru Aldundia
eta Udalaren
artean askotan
elkarlanean
aritzen dira
proiektuak
gauzatzeko
orduan. (Arg.:
A. Elozegi).

inoiz laguntzarik jaso ez dutenei aukera eman behar zaiela pentsatu dugu. Talde batzuentzat erraza da oso administrazioaren bizkar bizitzea, baina gizartearentzat oso arriskugarria da. Ondorioz, oinarri batzuk atera ditugu eta nahiz eta lehen beraien dirulaguntza ziurtatua bazen, orain aldatu egin da hori. Guztiak haserre ditut. Orain proiektuaren araberrako dirulaguntza emango da, ez elkarte bat edo bestea delako.

Eskuduntza arazorik sortzen al da Jaurlaritza, Udala eta Aldundiaren diru banaketan, kultura laguntzerako orduan?

Askotan elkarlana egiten dugu. Eskuduntza batzuk

Diputazioarenak dira soilik, besteak Udalenak eta besteak Eusko Jaurlaritzarenak. Guk Jaurlaritzarekin hainbat hitzarmen ditugu, UZEI edo Euskaltzaindia kasu, nahiz eta teoria huts-hutsean Gasteizko Gobernuak mantendu beharko lukeen. Ez daukagu dirua barra-barra eta protagonismoak alde batera utzi behar dira.

Diputazioaren aurrekontua bazi baina kultura eta euskara departamenduarenak murriztu. Nola ulertu hau?

“Guztiak haserre ditut, orain proiektuaren araberrako dirulaguntza emango dugu, ez elkartearen araberrakoa”

Zorrak kitatzeko. Diputazioa zorretan dago eta horregatik dirua kendu egin zaio kulturari eta baita beste departamenduei ere. Hala ere, mailegu gehiago eskatu behar izan dira eta honek murrizketa ekarri du kultura mailako laguntzetan. 1997an ere murrizketa dator, baina konpromezua 98rako goraka hastera da.

Funtzionarioen euskalduntzearentzat dirulaguntza mantendu da baina bai euskara mailak ez du hobera egin.

Kezkagarriagoa da hezkuntzako irakasleek maila hori ez lortzea. Eta zer egin behar dugu euskaraz irakasteko behar den bigarren hizkuntz eskakizuna lortzen ez duten irakasleekin?

Zer egin daiteke?

Euskara ezin da inposatu, ez dugu ahaztu behar bi hizkuntza ofizialekin gaudela. Gero esaten dugu Gipuzkoa euskaldunagoa dela beste lurralde historikoak baino, eta pentsa funtzionarioek ze erraztasun dituzten euskara ikasteko.

Kultura dela euskaraz egiten dena eta horri ematen zaiola dirua pentsatzen dugu.

Ez da egia. Euskaraz eta gaztelaniaz egiten denak laguntza bera dute. Subentzionatzen dugun kultur taldeari ez diogu galdetzen euskaldun ala erdaldun den.

Ez al dago desoreka handiegia Kursaal eta beste museoiei ematen zaizkien dirulaguntzen artean?

Erabatekoa. San Telmorentzat bost milioi pezeta daude eta Kursaal-entzat 600 milioi. Baina Kursalekoak lau urte iraungo du eta bi pasa dira. Kursalekin bukatu bezain laster, besteekin hasteko moduan gara. Bi museo ditugu orain; hauek dirulaguntza nahikoa dute. Lotsagarria da museo pribatuei ematen zaien dirulaguntza baina guztietara ezin gara iritsi.

Kursala bukatzean posible izango al da hobeto iristea?

Dirua balego behintzat. Baina ez museo honetan soilik, Gipuzkoako beste museoetan ere bai. Donostiak Kultura Saileko aurrekontutik gehiegi kentzen duela iruditzen zait.

«Kursaal-ekin
600 milioi pezeta
gastatu ditugu
baina lau urte
iraungo du guzti
honek, bi igaro dira
eta beste bi falta
zaizkigu»

**Errentagarria izango da
Kursala kultur emaitza
mailan?**

Hori da gure erronka nagusia. Koldo Mitxelen kultur etxearengan jendeak ez zuen konfidantzarik eta gaur egun gainezka gabiltza. Kursaal-ekin lan egin behar da hori bera gerta dadin; zentro bizia izan behar du. Honetarako erakundeez gain, gizarteak ere parte hartu behar du.

**Euskal Antzerki Sarea
(EAS) egonik, herrietan
antolatzen dira antzerkiak?**

Kultur ekipamendu planaren barruan antzerki batzuk eratu dira, antzezteko baldintza gutxieneko batzuk izateko.

Talde batek obra bat aurkeztzen badu, Aldundiak lagunduko al du lan hori herrietan zabaltzen?

Baldintza batzuen barruan bai; talde hori ezaguna bada, edota obra ona bada. Hori da Euskal Antzerki Sarea. Udal batek ezin du antzokia mantendu. Eskualde batzutan antzoki ona, liburutegi onak eta abar jartzea da helburua.

Donostiako Festaroa mantentzeko asmoa dago edo urtu egingo da berrien proiektu horretan?

Festaroa ez da kenduko, baina agian Donostian zortzi edo hamar kontzertu eskaini beharrean, aurrerantzean

Gizarteak nahi eta Administrazioak ematen duenaren artean oreka bilatzen dute. (Arg.: A. Ellosegi)

bost besterik ez dira emango eta beste laupabost beste herri handiren batean antolatatu daitezke.

Herriari nola galdetzen zaio zer nahi duen?

Eskeintza eginik. Arazoa heziketa mailatik dator. Europar zer gertatu da? Kultur kontsumoa askoz ere handiagoa da, baina hezkuntza eta kultura maila ere askoz aurreratuagoa. Orain haurrek badakite, liburutegira joan, ipuin bat hartu, etxera eramane eta nahiz era osoa irakurri ez itzuli dezaketela. Jarrera hori inportantea da. Ikastolatik antzerkira joaten dira. Baina antzerkia ikastolako beste ekintza batean bihurtzeko arriskua dago. Haurrak ikastolekin antzerkira joatea ongi dago baina gero euren kontsumoa egiteko hezi behar dira.

Galdera asko daude aldean, baina ikusi behar da gizarteak benetan zein dinamika jarraitzen duen. Ala guk jarri behar dugu baita ere dinamika hori? Soilik Administrazioak onartzen dituen pelikulak ikusi eta

Administrazioak ekarritako entzun behar duen estatu huts-hutsa bagenu, zentsura osoan sartuko ginatke. Ikaragarria da. Oreka bilatu

behar da gizarteak nahi duena eta guk eskaintzen dugunaren artean.

RITXI LIZARTA

GURINDEGIAK

SANTI

KOMUNIKATZEN DIE BERE BEZEROEI:
BURGOSKO GAZTAREN BANATZAILE BERRIA
GIPUZKOAN **ETXEBESTE** BANAKETAK
DELA

etxebeste

Belasko edifizioa, 119 lokala ● Tlf.: 943 62 41 10 ● Faxa: 943 63 35
13 20300 IRUN

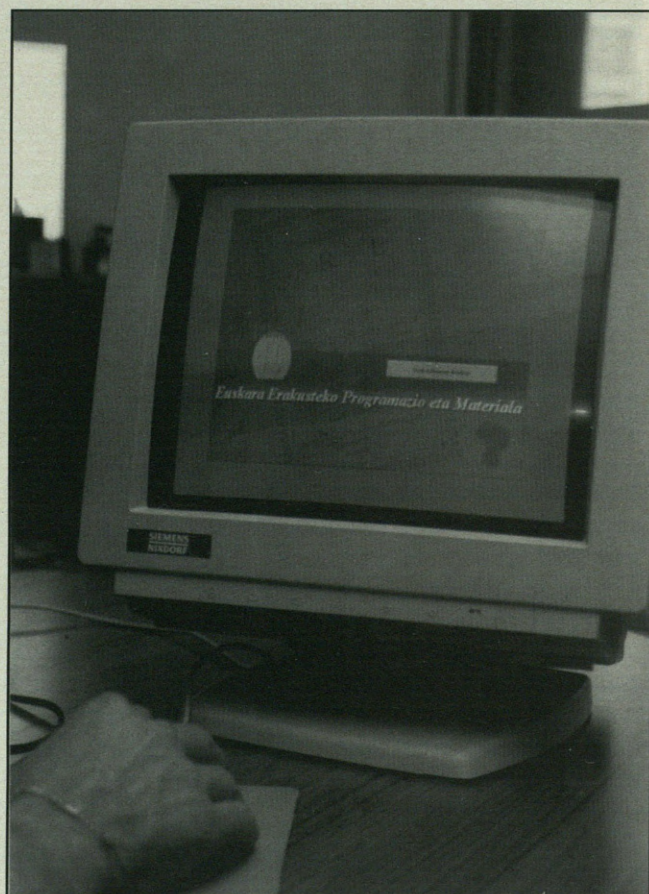
Euskara irakasteko informatika programa amaitu berri du Aurten Bai Fundazioak

Informatikaz ere euskarari bai!

Euskara eta euskal kultura sustatzea izan du xede sorreratik Aurten Bai Fundazioak. Denborarekin lan euskarria aldatu da; informatika dute gaur giltzarria. Hala esan digu Andoni Unzalu bertako buruak.

BIZKAIAN antolatutako alfabetatze kanpainarekin egin zituen lehen urratsak Aurten Bai Fundazioak. 1988a zen, euskararen inguruan lan egiteagatik elkar ezagutzen zuen jende hark Bizkaiko 70 herrietan barrena alfabetatze kanpainari ekin zionean.

Berehala proiektu ausartagoak helduko ziren. 1990 eta 92 urte bitarteetan hiru Aldundiekin, hiru Aurrezki kutxeekin eta Unesco zein Euskaltzaindiaren babespean, euskal idazleen za-

1988an Bizkaian antolatutako alfabetatze kanpainarekin egin zituen lehen urratsak Fundazioak. (Arg.: A.Elosegi)

balkundeaz arduratzeko. Zornotzako barnetegiaren gestioa ere fundazioaren esku gelditu zen eta gaur oraindik han dute egoitza.

Lehen begirada Euskal

Herriko helduen alfabetazioarentzat izan zuten arren, Aurten Bai Fundazioak ahalegin berezia egin du euskararen irakaskuntza munduratzeko. Andoni Un-

zaluk argitu digunez, «1990tik iaz bitarte, HABE-ren gidaritzapean Argentinako euskal etxetan euskara eskolak antolatu ditugu eta horretaz gain bango ikasleak Zornotzara gonbidatu».

Euskal Herriko mugak beste behin ere gainditu dituzte. Bizkaiko Aldundiaren eskariz, Poloniako unibertsitatean, Posna herrian, euskara irakasteko katedra lortu zuen Aurten Bai Fundazioak. Han, linguistika sailean, hizkuntza ofiziala da euskara eta 50 ikasle inguru ditu. «1992az geroztik, udaro, Poloniako dozena bat ikasle inguru gerturatzten dira Zornotzako barnetegi-raino», dio Andoni Unzalu Fundazioko lehen-dakariak.

Informatika proiektuak nagusi

ARBELETAKO saioak denborarekin informatikari utzi die lekua, eta gaur bera da nagusi Aurten Bai Fundazioan. 1994ko Durangoko azokan CD ROMean aurkeztutako euskarazko hiztegiak iragarria zuen aldaketa. Orduetik, etenik gabe landu dituzte informatika progra-

«Arrotasunez
esan dezaket
aterako dugun
entziklopegia
informatizatua
merkatuko onena
dela»

ANDONI UNZALU

mak. Unzaluk azaldutakoa-
ren ildotik, «*eskuratutako
bitartekoen arabera, aba-
legin handiagoa arlo ba-
tean ala bestean egiten du-
gu*». Nolanahi ere, hasierako
helburuak ez dituztela al-
datu argi utzi du Fundazioa-
ren lehendakariak, «*basie-
ratik asmo bera izan dugu
buruan: euskara eta euskal
kultura sustatzea, hemen
eta munduan*».

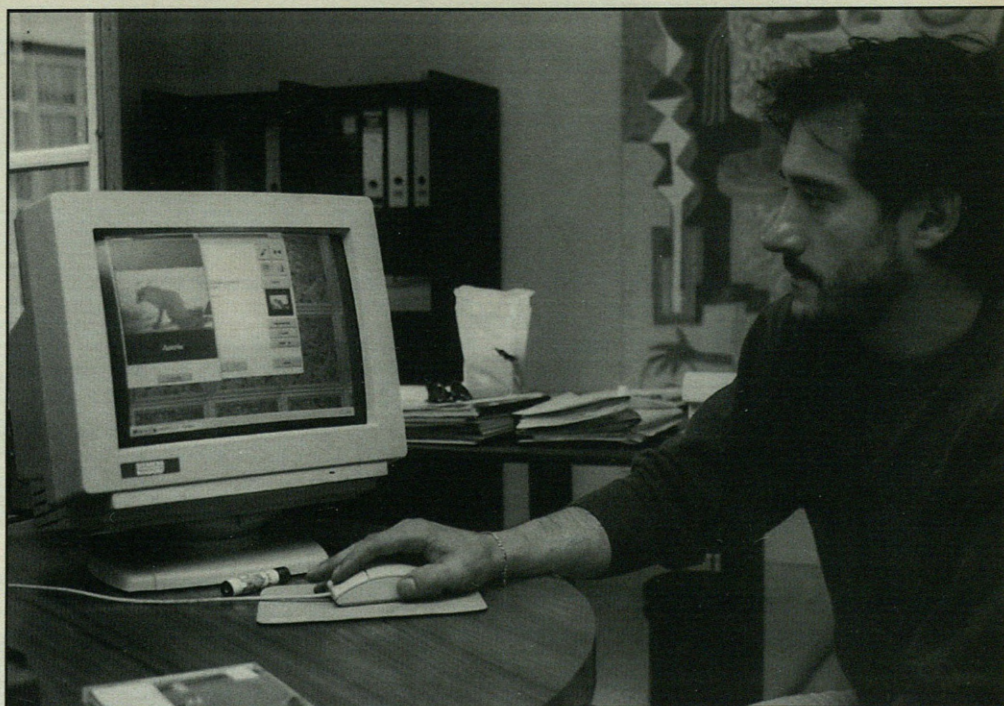
Formato berrian aurkeztu
zuten euskarazko hiztegia-
ren atzetik, baita ere CD Ro-
mean garatutako mediateka
proiektua kaleratu zuten
ahots digitalizatuaz.

Larramendi du izena Aur-
ten Bai Fundazioak berriki
egin duen informatika pro-
gramak, irakasleek euska-
raren irakasteko pentsatua.
Edonola ere, euskaldunak
ez diren irakasleek ere izan-
go dute hura erabiltzeko
aukera. Haatik, Salamanca-
ko Lengua Castellana-
ko departamentuarekin hartu
emanik izan du Aurten Bai
fundazioak, «*hitzarmen hori
lotu nabian gabiltza, ea
programa erosten diguten,
ez materiala noski, euska-
raz baitago*».

Larramendi proiektuak
hiru modulo ezberdin ditu:

«Administraziotik ez dugu ogerlekorik
jaso proiektuak gauzatzeko»

ANDONI UNZALU

■ Informatikan ahalegin berezia egiten dutela esan digu A. Unzalu bertako buruak. (Arg.: A. Elozegi).

batetik, sortu duten mate-
rialak, ariketak eta irakur-
gaiak bilduz; bestetik, pro-
gramazioa eta azkenik in-
formatika programa. «*Des-
kribatu nahi nuke baina
benetan zaila da bura ikusi
gabe zer den ulertzea*», ar-
gitu digu Unzaluk.

Zer den pentsatu liteke
akaso, datu hauek kontuan
hartuz: 15.000 orrialdek
osatzen dute Larramendi
proiektua. Horietaz gain,
badira 5.000 argazki inguru
eta baita 60 ordu bideo eta
beste 60 audio.

Proiektu erraldoia da era
berean Euskaltzaindiarekin
hitzartu berri dutena, atlas
linguistikoa informatizatzeko.
Bere garaian Euskal-
tzaindiak, lexikoa, morfologia
eta aditza sailei zego-
kien 2900 galderako galde-

tegia prestatu zuen. Datuen
azterketarekin informatiza-
tutako hizkuntza mapa
osatzea da Fundazioaren
egitekoa.

Dituzten helburuek argia
ikus dezaten finantziaketa
modu mixtoaz egiten du lan
Aurten Bai Fundazioak.
HABetik dirua jasotzen du-
te, baina beste euskaltegiek
jasotzen duten hein berean;
helduen irakaskuntzarako
moduloak guztientzat berdi-
nak baitira.

Administraziotik ogerlekorik ez

PROIEKTUEN gauzatzeko,
Fundazioak arriskatzen du
dirua. Unzaluk esan digu-
nez, «*Administrazioak ez
digu proiektuak gauza abal-
izateko ogerlekorik ematen
eta hori bereziki nabar-
mendu nahi dut, proiektu
guztiak baitita defizita-
rioak*».

Beste diru iturri batzuen
bila jo beharrean izan da
Fundazioa. Planeta Agosti-

nirekin, esaterako, gaikako
entziklopedia kaleratzeko
hitzarmena sinatu dute.
Arrokeriarik gabe baina
«*arrotasunez esan dezaket
gaur irakaskuntza arloan
dagoen informatika pro-
grama onena dela, eta ez
euskarazkoen artean soilik*»,
nabarmentzen du Unzaluk.

Euskararekin lotura estua
duen jendeak jarraitzen du
lantegi honetan. Guztira 50
lagun inguru dira kideak eta
horietaz gain, proiektueta-
rako kolaboratzaileak.
Guztiak ere musutruk.
«Fundazioko lanetik bizi den
pertsonek bakarra, gerentea
da», azaldu digu lehenda-
kariak.

Egitura xumea du Aurten
Bai-ren organigramak. Ba-
tetik, Fundazioaren patro-
natoa dago; haren lehenda-
karia Andoni Unzalu beste-
tik, eta antolaketaarako Fun-
dazioko gerentea, Begoña
Azarloza azkenik.

MAITE ARTOLA

Eskuadra zarrak, Fran Lasuen musikariaren proiektuak, soinu berriak dakartza

Musikaren kolore ezberdinak

Fran Lasuen konposagile eta musikari eibartarrak, urteetan Izukaitz eta Oskorri taldeetan aritu denak, gizaki eta musikak osatzen duten paletaren kolore eta zapore ezberdinekin esperimentatzeko asmoz osatu du Eskuadra zarra taldea. Urte amaierarako, kalean izango da musiken ohizko korrontetik at gelditzen den diskoa.

ZORNOTZAN harrapatu dugu Fran Lasuen musikari eibartarra bere notez josita-ko paletarekin nahasketa eta froga berriak egiten. Oskorri taldea 1993ko martxoan utzi zuenetik -bere hitzetan, «*nekeak bultzatua*», buru-belarri ibili da barnean zebil-kion ideia mamitzen. Bere musikaren konzeptua gauzatzea merezi zuela ikusi ondoren, horretarako zein musika-tresna eta musikari behar zituen sakonki hausnartu zuen. «*Musika sukaldaritzaren antzekoa da eta musikaren zapore ezberdinekin jokatu nahi nuen*».

Sei musikariz osatutako taldea biltzea lortu du azkenean: Kontrabaxuan Alex Zabala, piano akustikoan Pello Irizar, Lertxundirekin batera ibilia izanagatik eza-guna, perkusioan Luis Ca-

mino -21 Japonesas taldeko partaide ohia- Jose Mari Gonzalez klarinetean, Ana Somokurtzio ahotsetan eta Fran ahotsa, bibolina, mandolina eta gitarran. «*Tinbrika edo sonoritate berezia lortu dugu instrumentu hauekin, nahasketa kurio-soa edo behintzat entzungabea da, instrumentu guztiak akustikoak direlako*». Gustora gelditu da emaitzarekin Fran Lasuen, «*pribilegiatua naizela ustedut, instrumentu bakoitzaren atzean munduko hoberenak diren musikariak baitituz*».

Presarik gabe

ESKUADRA ZARRA batu zenetik urtebete pasa den arren, aurtengo urtarila arte ez dute kontzerturik eskaini. Entzule aurreko estreinaldia

Eskuadra zarra taldeak Fran Lasueneren proiektu pertsonalak, urtebete egin du osatu zenetik. (Argazkia: Alberto Elozegi).

urtarrilaren 26an izan zen, Zornotza aretoan; aurrez, hilabete bereko bostean musikari eta adituentzat ekitaldi pribatua emana zuten. Geroztik, zenbait ema-

naldi gehiago taularatu dituzte, beti ere areto txiki-tan. Entzulegoaren harrera nolakoa izan den galdetu diogu jaiotzez eibartarra den musikariari: «*Jendeak a*

Musikaren kolore eta zapore ezberdinak bildu nahi izan ditu Lasuenek bere konposaketa berrietan. (A: Alberto Elozegi)

priori edo gure musika entzun gabe instrumentuen nabasketa nabiko arraroa dela esaten du, baina publikoa gustora gelditu da. Oraingo berrera ona izan dugu eta jendearen iritzia positiboa izan da.

Proiektua bera lantzen murgildurik claude orain sei musikariak, kontzertuak tartekatuz; aste honetan bertan, ostegunean, Bilboko Kafe Antzokian entzuteko parada izango da. Gaur egun talde batek diskoa grabatzen ez duen arte, izenik ere ez duela dirudi. Ildo honetatik mintzatu zaigu Lasuen, ohizkoa denaren kontra, diskoa kaleratzeko ez dutela presik aitortuz: «Gure asmoa proiektua landu eta diskoa plazaratzea da, baina presarik ga-

be, gaur egungo modari kontra egitea. Proiektua epe luzerako da».

Etiketarik kanpo

EIBARKO mende hasierako talde liberal baten izena hartzen du Eskuadra zarrak. Oraingoak, baina, herriko plazetan lekuri edukiko ez duela aurreratu du Franek. «Gure eskaintza egokiago kokatzen da leku itxi edo zabaletan; lasai egoteko aukera ematen dutenetan. Ez du esanahi egiten dugun lana malenkoniatsua edo serioa denik, beste jarrerak batekin entzutekoa baizik».

**«Eskuadra zarrari ez diogu etiketarik jarri nahi, propomen berriaren antza du»
FRAN LASUEN**

Berea duen musika sailkatzeko orduan ez du hitzik aurkitu Fran Lasuenek; galdera airean gelditu da zintzilik eta isilgunea nagusitu da: «... musika gaur egunean ulertzen dudak moduan jotzen dugu, baina ez dugu etiketarik jarri nahi. Gutaz hitzegin edo idatzi dutenak arazo berarekin aurkitu dira, nik uste baduela proposamen berri baten antza».

Franen proiektua berezia eta pertsonala denez, bakarlari modura zer dela eta ez den aritzen galegin diogu: «Oskorri utzi nuenean

neure gaur egungo ikuspegi plazaratzea merezi zuela ikusi nuen. Nire proiektua aurrera eramateko lankideak behar nituen alboan. Taldean aritzea gustukoa dut, gainera egungo solista konzeptua nabiko arriskutsua da».

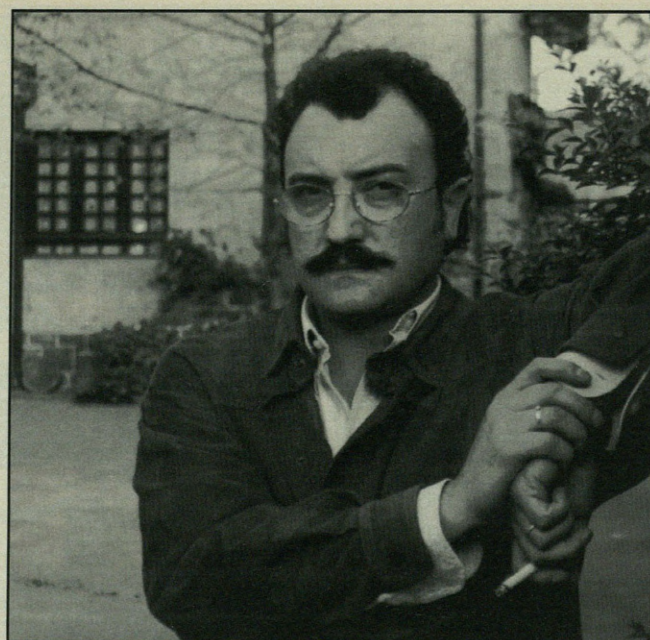
Taldearen gaiak Lasuenak dira eta literatura du bere iturri nagusia, baita aurrez idatzi dituen abestiak ere. Testuak Sarrionaindia, Edorta Jimenez, Bertoldt Brecht, Xabi Puerto, Sitting Bull eta Pako Aristiren moduko idazleenak dira. Identifikazio kontua dela esan digu Franek: «Betidanik gustatu izen zait testuak lortzeko orduan literatura begiratzea. Sarrionaindiak zioen: «Izkiriaturik aurkitu ditut nire poemak»;

«Egoera nahiko makala dugu gaur euskal musikan. Zenbaitek aurrera egin du, baina oro har atzerakada eman da»

FRAN LASUEN

hori gertatzen zait niri idazle hauek irakurtzean, barruan ditudan sentimenduekin aurkitu naiz; ni ez naiz idazlea, beraz musikaren bitartez kanporatzen ditut. Aurreko bere bi abesti berreskuratu ditu: Irlanda abiadorea eta Ilusio saltzailea. Honez gain XVII. mendeko Eibarko koplak bat berreskuratu du; hauxe da, taldeak duen folk pintzelada bakarra.

Arlo ezberdinak jorratu ditu Lasuenek musika kon-

Sei musikaririk osatzen dute Eskuadra zarra; Eibarko mende hasierako liberal talde batetik hartu dute izena.

posatzaile bezala. 1979tik antzerkientzat lanak burutu ditu. 91ean telebistan jardun zuen produktore bezala, eta

hainbat programentzat ere abestiak konposatu ditu. Zinea hain gustokoa ez duen arren, «*ikusi beharreko*

zenbait pelikula ikustera joaten naiz, baina ez naiz zinefiloa», erdimetraiatarako ere konposatu izan du kanturik.

Errepasoa eman diogu musikaren egungo panoramari. Fransen hitzetan, «*Atzerakada egon da; euskal musikak ez du aurrera egin. Ez dut euskal musika zer den definitzen hasi nahi, baina euskal musika deitzen den horretan ez dago berrikuntzarik*». Bere aburuz, euskal musikan, urte askotan estetikak aldetik aurrera egin duen jendea egon da -ez digu izenik eman nahi izan-, baina gaur egun geldirik dago prozesu hori, «*egoera nahiko abula eta makala dugu*». Eskuadra Zarra hutsune hori betetzera ote datorren edo... entzuleak du azken hitza.

IXIAR ROZAS

alzu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa.....P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal Herria eta Estatua: 6.500 pta. Ipar Euskal Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.

40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

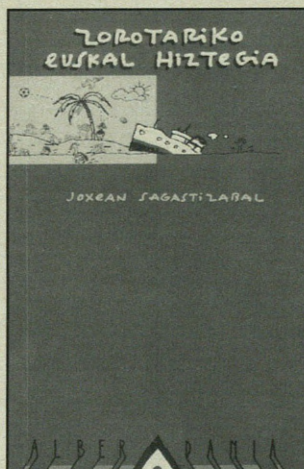
Zein da hamabostero harritzen gaituen aldizkaria?

**«ITSASARGIKO
MISTERIOA»**
XABIER GALARRETA
EREIN, 84 or.

Ereinek gazteentzat duen Auskalo sailean Xabier Galarretak beste lan bat aurkezten du, hau ere itsasoari loturikoa. Izan ere, aurreko lanak «Itsasoko historioak» izena bazuen, honek «Itsasargiko misterioa» du izena. Bertan, itsasoarekin zerikusia duten hiru istorio ezberdin kontatzen dira: «Itsasontzi mortua», «Itsasargiko misterioa» eta «Naufragoak». Hauetan, marinel zahar eta gazteak, piratak, kapitainak... itsas gizon eta gertakariak agertzen dira, modu erraz eta atseginean idatzita eta Antton Olariagaren marrazkiez lagunduta ●

**«ZOROTARIKO
EUSKAL HIZTEGIA»**
JOXEAN SAGASTIZABAL
ALBERDANIA 106 or.

«Kutsidazu bidea Ixabel» bere azken lanak izan zuen arrakastaren ondoren, barre algarak sortu asmoz «Zorotariako euskal hiztegia» idatzi du Joxean Sagastizabalek. 500 hitz zoro baino gehiagoz osatua, euskarazko hitz jatorrak, ez hain jatorrak eta moldatutako hitzak erabiltzen ditu esanahi harrigarriak eta irrigarriak emateko. Gehienetan, hitz-jokoak hitz-jolas huts dira. Euskaraz hiztegi asko plazaratzen ari diren garai honetan, umorea langai duen hiztegi bat irakurtzeko eta era berean barre egiteko aukera lan honetan ●

XABIER MENDIGUREN ELIZEGIREN BEGIETAN

Oroimen historikoa eta sentsibiltatea

Oraintsu ari dira kaleratzen zenbait liburu, 36ko gerra edo horren ingurukoak gaitzat harturik, eta hori ez da harrigarria; lehenagokoa zen harrigarriago: herri oso bat erraustu eta txikitu zuen gertaera baten gaineko sorkuntza-lanik ez izatea. Konparatu, esaterako, espainolek garai horixe buruz egindako milaka filme eta eleberriekin. Historia garaileek idazten omen dute, eta euskaldunek, dudarik gabe, ez genuen deus irabazi harako hartan. Hala ere, galtzaileak beti du aukera bere errekreazioak egiteko, zauriak goxatzeko; gauza jakina da gainera, zoritxarreko epopeiak direla beti ederrenak.

Martin Ugalderen bizitza ere erditik ebaki zuen gerra madarikatu hark: hamalau urte zituela aldegin behar izan zuen etxetik, eta itzuli zenean ere faxisten harrokeria eta zigorrak jasan behar izan zituen, familia abertzale bate-

koa izateagatik. Nobela honetan ere haur baten begiak aukeratu ditu ingurura begiratzeko, baina ezin da inola ere esan eleberri autobiografikoa denik. Pedrotxo haur umezurtza da, 1948an 15 urte dituen. Ama hila eta aita gerran galdua. Herri pobre, miseriako eta zapaldu batean bizi da, baina mutiko koitadu eta inuxentea da, gaiztakeria-rik ikusten ez duena, ezta bere kontrako mendekuak datozkionean ere.

Belaunaldi berriak oroimen historikoa galtzen ari direla entzuten da. Baliteke. Erreproduzio sozialerako tresna ahulegiak ditugu gainera, gertakarien gaineko gure ikuspegiak transmititzeko gazteei. Alde horretatik, historia-liburuetan aurki ditzake datuak nahi dituenak, baina horrelako nobeletan sentiberatasun berezi bat kausituko du irakurleak, gertakari horiek baloratzen irakatsiko dion etika.

«PEDROTXO»
MARTIN UGALDE.
Elkar.

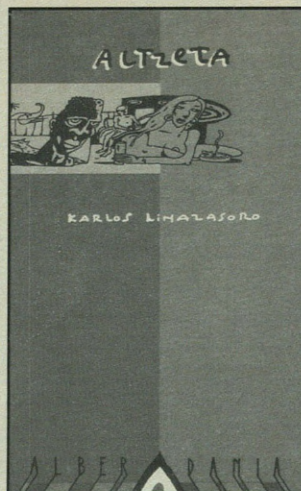

«MOSKUKO GEREZIAK»
JOSEMARI VELEZ DE
MENDIZABAL
ELKAR 148 or.

Klabe arinean idatzia, fikzioa eta errealtatea nahastu dira, Errusian gertaturiko espioitza baten berri emanez. Moskuko kaleetan nabaritzen den giro nahasian murgiltzen da Josemari Velez de Mendizabalek sorturiko Kosme Zubia pertsonaia. Halabeharrak Moskura eramanez, isilpeko operazio batean ipar amerikarren sekretu militarrez jabetzera. Ez daki ongi norentzat ari den lanean, eta ez dauka inorekin fidatzerik, Moskuko giro nahasian dolarren dantzan baitabilta lagun eta aurkakoak ●

«TXIRIKE-PARU»
SABIN IRIZAR
EREIN

Deban jaio 1923an eta Espainiko gerraren ondoren alde batetik bestera joatea egokitu zitzaion. Hori zela eta Venezuelan hogeita hamar urte bizi izan zen Sabin Irizar, eta handik jaso zituen bere bi liburuetarako erreferentziak. «Txingo, gertaldi eta ibilkerak» 1990ean argitaratu zuen bere lehen liburuan egin zuen bezala, «Txirike-Paru»-n ere Venezuela aldeko pasadizo eta ibilkerak ditu kontagai. Ameriketako hainbat tokiren deskribapen, itsasoa eta 1947ko hainbat kontakizun aurki daitezke Ereinek argitaratu duen liburuan ●

«ALTZETA»
KARLOS LINAZOSORO
ALBERDANIA 175 or.

Karlos Linazosorok bere etxearen izena eta aitonaren ezizena aukeratu du bere azken lanaren izenburu bezala, eta honela berak sorturiko mundu intimo eta mitiko baten sorrera eta gainbehera kontatu nahi izan ditu. Geografia horretan, mende hasieratik 1953. urtera bitarte gertatzen diren gora-beherak idazten ditu. Hiru zatitan banatuta kontatzen ditu eleberriak, errealtatea eta fikzioa nahastuz. Horrela, hainbat pertsonaia eta herri fikziozkoak agertzen dira eta beste batzuk benetakoak: Aitzol, Lizardi, Tolosa, Leitza... ●

«IRAKASLE ALU BAT»
XABIER MENDIGUREN
ELKAR 186 or.

Xabier Mendiguren Elizegi filologoa eta argitaratzaileak kontakizun ugari plazaratu du, bai helduentzat bai gazteentzat, hala nola «Sei ipuin amodiozko», «Bekatuaren itzala»... Oraingo honetan, irakasle eta ikasle kontuekin datorkigu. Txintxeta izeneko irakasleak Martin Errazkin, Janfri ezizenekoa, eta bere lagunekin izandako gorabeherak kontatzen dizkigu Martin Errazkin berberak. «Txintxeta ezagutu ez duenak ez daki oso ondo nolakoa zen bura». Hainbat oroitzapen, hainbat pasadizo etortzen zaizkio gogora Janfri, denak batera, elkarri tokia egin ezinik ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

«ANTZUOLA HERRIA 1900-1970»

INIGO RAMIREZ DE OKARIZ
ANTZUOLAKO UDALA
171 or.

Antzuolaren historiaren zati bat hobeto ezagutu eta ulertzeko argazki bilduma duzue honoko hau. Herriarrek zituzten argazkiek eta erakunde batzuetatik jasotakoek osatzen dute «Antzuola 1900-1970» izeneko bilduma hau. Herriaren urteetako bilakaera argazkitan ikusteko parada, hauek aberastuz ageri diren azalpen historiko laburrekin batera ●

KOLDO OTAMENDIREN BELARRIZ

Sukarrak darrai

Dagoeneko kalean da E.H. Sukarraren laugarren diskoa, «Ura Sutan (Traganaren ispilua urratuz)» izena duena hain zuzen ere. Eibartarrek lau urteetan lau disko burutzea lortu dute, eta hori ez da batere arraza.

Nahiz eta bertan ideia berriak aurkitu aurreko diskoaren ildotik doala esan daiteke. 10 abestik osatzen dute disko hau, denetarik aurkitzeko aukera emanaz. E. H. Sukarrak beti egin duen rocka da disko honen bizkar hezurra eta honez gain, abesti ausartagoak aurkitu genitzazke. Honela, «Urteko pasarte» kantuan reggae-ari keinua egiten diote, erritmo hau kanta batean lehen aldiz sartuaz. Bestetik, aipatzekoa da «Birziklapen industrial» kantua, orain horren modan dagoen musika industrialari

tokia egiten baitiote. Esan bezala badira kantu batzuk beraien aurreko diskoaren girokoak eta «Asmakizuna» kantua izan daiteke «Garaien Laberinto» eta «Ura Sutan» diskoen arteko zubia.

Norton Gorosabel da disko honetako abesti ia guztien sortzailea, nahiz eta zenbait kanturen osaketan taldeki-deen laguntza ere izan duen. Abestien hitzak ordea, lagun batenak dira; Aitor Serranoren hitzek betetzen baitituzte hamar kantuak.

Disko honetan aipatzekoa da teklatuak hartu duen garrantzia, abesti askoren oinarria izanaz; baina taldean oso garrantzitsuak diren gitarrei itzal egin gabe. Ahotsekin eginiko lana ere ezin da ahaztu, oso landuak baitira, koruak bereziki. Eibarko laukoteak lan dotorea egin du

«URA SUTAN»
E.H. SUKARRA. ESAN
OZENKI RECORDS

«Ura sutan» burutzeko orduan, eta abesti onak badiren arren, osotasunean hartuta maiz errepikatu egiten dela aitortu behar da.

«Ura Sutan» diskoak ez dio ezer ekartzen Euskal Herriko musikari. Baina E.H. Sukarraren musika atsegin baduzu ziur gustukoa izango duzula.

«SATURNOTRIK»

IMUNTZO ETA BELOKI
ELKAR

Imuntzo eta Beloki eta bere taldearen hirugarren lana izanik, edukin sendo eta bizigarriak beteriko diskoa duzu, non, bertan biltzen diren 14 kantuetan, trikiak erritmo

zein doinu ohial orekatu bat harilkatzen duen, fandango, porrusalda eta arin-arin tradizionaletik, halere, rock & roll, rap eta kajun berrizaleetara esparru ezin zabala goa eskaintzen baita. Talde osoaren ardurapean izan dira, bai kantuen konposaketa

eta moldakuntzak, hala nola diskoaren ekoizpena ere; modu honetan, gorputz bat eginda, sormen zein ekina-aren ahalmena ziurtasunez finkatzen duelarik. Triki mugimenduan hain ohizko ez diren zenbait instrumento ere erabiltzen dira ●

**Asko Gustatzeko.
Gutxi Gustatzeko.**

BILDUMA BERRIA
bonardi '96
MULTIOPTICAS EN EXCLUSIVA

2.850
P T A

Hona hemen MultiOpticasen Bonardi bilduma eksklusiboa adin guztietara, gustu guztietara eta aurrekontu guztietara egokitzen diren ereduak. MultiOpticasen bermearekin 450 saltokitan. Eta prezio ezinobean. Gastatu gabe gustagarri izateko.

ZINKUNEGI

MULTIOPTICAS

ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

Hilero ale bat kaleratuko dute Ikuska ekoiztetxeok. (Argazkia: Alberto Elosegí)

Bideo aurrean «Ikusmira»n

Kontrainformazioan oinarritutako bideoa berriat iritsi da gure kioskotara: «Ikusmira». Hilabetero, urte honetan zehar oraingoz, albisteen laburpen bat egingo du 42 minutuko iraupena duen bideo honek, eta Egin egunkariarekin batera zabalduko da. Ikuska Multimedia ekoiztetxearen lana da, eta berarekin batera, Euskal Herri osoan irudiak eta albisteak biltzen jardungo duten taldeak osatu dira.

«IKUSMIRA» bideo informazioaren egilea Ikuska Multimedia ekoiztetxea da. Hainbat jende aritu da Bilboko ekoiztetxean, «Ikusmira» egiten, hauetako bat den Joseba Macias-ek argitu bezala: «Gutxi gora-behera 20-30 lagun gabiltza proiektu honetan. Batzuk Bilboko egoitzan eta beste biru talde autonomo Euskal Herri osoan zehar irudiak eta albisteak biltzen». Talde

bat Nafarroan dago, bertan eta Zuberoa aldean lanean. Bigarrena Bizkaia eta Arabako lurraldeetaz arduratzen da. Eta Gipuzkoakoa, probintzia honetaz gain, Iparraldeko kostaldean ere aritzen da.

Guztien lana koordinatzeko erredakzio kontseilua osatu dute. «Proiektuan parte hartzen dugun guztiok biltzen gara hilabete bastez. Egindako bideoaren

kritika eta balorazio orokorra egiten dugu. Eta ondoren, buruen alerako gaiak denon artean aukeratzen ditugu». Talde bakoitzak bere lanari ekiten dio jarraian, aurre-gidoia prestatuz. Produkzioa kostua planifikatu eta aurrekontua egiten da ondoren. Segidan, erreportaiak grabatu, eta Ikuska ekoizketa egiten dute. Hor-tik aurrera, platoko grabaketak eta post-produkzioa

kanpoan burutzen dira: «Abasolo ekoiztetxeko platora joaten gara, eta post-produkzioa lana Edertrak enpresan egiten da errealtadore baten laguntzaz».

Aurre-muntaia egiteko Ikuska teknologia aurreratua daukate, eta editaia ekipoa guztiz informatizatua. Aurretik, erreportaietako irudiak biltzeko, herrialdeko talde bakoitzak bere ekipoa eta finantziakzioa dauka.

Kanpoko jendearen kritikak eta iritziak ere aintzat hartzen dituzte Ikuskako kideek. Besteak beste, zinemako eta unibertsitateko jendearenak, hots, profesionalenak. Karlo Ravelli Ikuskako kideak azpimarratu duenaren arabera, «proiektu oso zaila da, nazio maila kobertura eman behar baizaio. Eta informazioa emateaz gain, kalitatea ere zaindu behar da».

Jendearen partehartzea

HASI berri den proiektu honen asmo zabalak ditu. «Hirugarren aletik aurrera, kaleko jendearen bideoak ere sartu nahi ditugu. Gure lana kontrainformazioan oinarritzen denez, interesgarria iruditzen zaigu jendearen partaidetza». Horrela, komentariarik gabeko irudietan jendeak bildutako materiala ikusteko aukera izango da.

Hilabeteroko bideo honetatik telebistara pasatzeak aldaketa handia suposatzen du. «Beste dimentsio batetara iragango ginateke. Eta lehenago, oraingo proiektuak jendearen aldetik ze erantzun izango duen ikusi behar da».

AINHOA AZPIROZ

Santi Uriarte : «Ez dut uste kanpo produkzioa pribatizatzeko era denik»

Urteak daramatza Santi Uriarte produktore lanean, Itesa ekoiztetxean hasieran eta ondoren Euskal Telebistan. Pixkanaka pixkanaka kanpo produkzioaren ardura hartuz joan zen, ondorioz, egun, hainbat telesail, dokumental eta bestelakoen *casting*-etan bere izena ageri zaigu.

Zertan bereizten dira produktore delegatua eta eta obiko produktorea?

Kanpoko ekoizpenen jarraipena egiten dugu, aurrekontua zehaztu, aurrekontua kontrolatu, kontratuak prestatu eta abarrez arduratzten da. Bai kalitatea bai aurrekontuan zehaztutako diru kopurua nola erabiltzen den gainbegiratzearz ardu-

ratzen gara.

Kanpo produkzioa igo egin dela eta pribatizazio bide ezkutua ote den ere salatu da.

Nik ez dut horrelakorik ikusten. ETBn beti egin dugu lana kanpoko ekoiztetxeekin. Urte batzutan gehiago, beste batzutan gutxiago, beti izan da kanpo produkzioa. Sarritan gainera, ez da gure nahiaren arabera ba-

karrik erabakitzen kanpoko lanak erosi edo ez, proiektu interesgarriak ekartzen dizkiguten heinean ere gauza asko aldatzen dira.

Nola ikusten da ekoiztetxeen egoera, ETBtik begiratuta?

Gure arazoa aurrekontua nahiko murrizta dugula da, hori dela eta, hainbatetan, Euskal Telebistan bertan ditugun baliabideak erabiltzen ditugu. Baina hau guztia ez da gure filosofia aldatu delako.

ETBrentzako lan egiteko asmoz sortu ziren hainbat ekoiztetxe orain krisian daude.

Egia da hainbat ekoiztetxeen ikuspuntu bakarra Euskal Telebistarentzako lan egitea izan dela, eta orain hauek krisian daudela. Baina agian ez dira zabaldu Europar zehar, edo koprodukzio aukerei ez diete etekinik atera. Laguntzak egon dira baina ez dira behar bezala aprobetxatu.

ETBren baliabide ekonomikoak gutxitu direnean, eta aurrekontua hestutu beharrean topatu denean, krisia nabaritu da, eta batzuk lan gutxiarekin topatu dira. Pena da, baina oraindik beste aukerak badaudelakoan nago.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

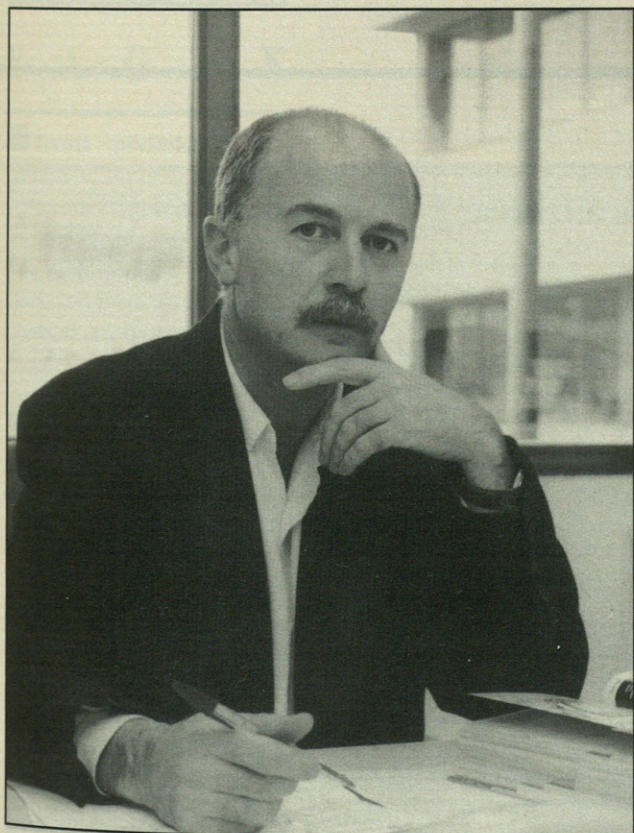
Kataluniako telebista satellite bidez

Kataluniako telebistak, TV3-ak, joan zen asteartean apirilaren 23an Sant Jordi egunez, satellite bidezko emanaldiei hasiera eman zien. Mundu osora Hispasat satellite bitartez zabalduko dira, eta laster Euskal Telebistakoek ere antzera egingo dute.

Bestalde, Canal Sur andaluziar telebistakoek ere duela hila-bete inguru jarri zuten Canal Sur Satellite martxan, baina dirudienez ez dute arrakasta handirik izan.

Kexuak alde batetik zein bestetik jaso dituzte, bai seinalearen kalitate eskasarengatik, baita antenan jartzen dituzten saioengatik ere. Hainbat herrialdeetatik, hala nola, Alemania, Frantzia, Ingalaterra... jaso dituzten eskutitz eta telefono deiek diotenez seinalea ez da ondo ikusten, eta zenbait lekuetara ez da Hispasat bidez iritsi ere egiten.

Hori guztiaz gain, programazioan dituzten saioak gehienbat grabaturikoak direnez, atzerrian diren Canal Sur Sateliteren ikusleek ezin dute parte hartu ez lehia-keta, nahiz bestelako edozein saiotan.

«Produktore delegatuak gainbegiratzearz arduratzen gara».(A. A. Elozegi)

ARRITXU ZELAIA

■ Arraldeko gora behe- ren atzetik

Iñaki Beraetxe, Klaudio Landa, Arantxa Gurmendi eta Maite Bastosek, besteak beste aurkezten duten magazine honetan, astero-astero «Goenkale»ko kontuak gogorarazten dizkigute. Gora-behera, susmo eta txutxumutxu guztiak gaurkotzen dizkigute. Eta Klaudioaren eskutik, kaleko jen-

dearengana hurbiltzen dira. Lehiaketa bat ere tartean izaten da, telefonoz hotsegin dezakelarik nahi duen edonork. Arralde, ostegunean, iluntzeko 21:55ean.

■ Txokolateroak berriro ere erasoan

Apirilaren 26an jokatuiko du Elgorriagak Bartzelonaren aurkako bueltako partidua Irunen. Europako Kopa izango dute jokoa, eta norgehiagoka horretan borrokatu beharko dute. Iaz Elgorriagak lortu zuen eta aurten ere aukera hor dauka. Bestalde, Bartzelona lehenengo postuan gelditu da Ligan, eta Elgorriaga hirugarren. Indartsu daude beraz, bi taldeak, eta azken partidua honetan erabakiko dira gauzak. Euskal Telebistak zuzenean eskainiko du partidua apirilaren 26an, ostiralean, arratsaldeko 19:55ean.

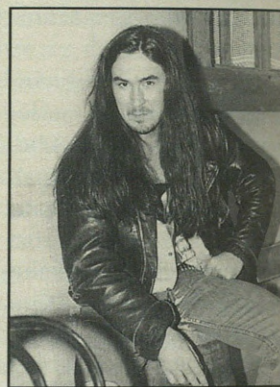
■ Ajuria Eneako gora beherak

Jose Antonio Arizkorreta, bere emazte Klara eta bere familiak nahiko lanak ditu bizitza berriira moldatzen. Izan ere, sukaldari izatetik lehendakari izatera badago desberdintasunik. Piperra eta saltsarik ez zaio falta luxuzko *chef* honi. Baina bere inguruko zerbitzariei ere nahiko lanak ematen die. Aste honetan seigarren atala ikusteko aukera izango da. Asteartean, apirilaren 30ean, gaueko 22:00etan.

■ Filmeen inguruko komentarioak

Aste honetan hasiko da Eburne Ormazabalek aurkeztuko duen zinema buruzko saioa. Bertan, hamar hamabost minututan, filmei buruzko hainbat gauza ikusi ahal izango dira: aktoreak eta beraien lanak, zuzendarien ibilbidea,

muntaia eta filmaketako gora-beherak... Saio honek filmeen atzean dauden hainbat gauza eta bitxikeria ezagutzeko aukera emango digu. Hasteko, aste honetan, «Azken heroi handia» luzemetraia eskainiko dute. Filmea aktore nagusia Arnold Schwarzenegger da, eta esan bezala, pelikula hasi aurretik bere ibilbidearen berri jasotzeko aukera izango da. Apirilaren 28an, igandean, 21:35ean.

Z A P P I N G

Iragarki laburrentzako tokia hemendik aurrera ATBko Tele Azoka berrian

ARRASATE Telebistan Tele Azoka proiektu berria jarri dute martxan. Astero-astero berriro daitezken hainbat iragarki zabalduko dira bertan. Egunkarietan agertzen diren iragarki laburren modukoak izango dira, bigarren eskuko autoak, etxebizitzak, bidaiak, harremanak... denetarik iragarri ahal izango da pantailan.

Tele Azoka orain arteko tele-testuaren barnean kokatuko da. Arrasate Telebistako Jon Aldanondok azaldu digunaren arabera, «tele-testuak Arrasate Telebistako lau orduko programazioaz gain dagoen denbora guztia betetzen du. Publizitate pantaila bat da, eta bertan enpresa edo

partikularren iragarkiak agertzen dira». Baina aurrera jo ahala, errepikakorra bihurtu zela konturatu ziren. «Betiko publizitatea ibiltzen zen bueltaka, eta horregatik, Tele Azokarekin bultzada berri bat eman nahi izan diogu». Informazio arinagoa eta eguneratua ematea da helburua, funtzio eta momentuetara egokitzea.

Aste honetan estreinatzeko asmoa dute, eta programazioa ez dagoen bitartean egongo da. «Tele Azokan iragarki bat jarri nahi duenak, Arrasate Telebistara deitzearekin nabikoa du. Guk datuak eta mezuak jasotzen ditugu eta ez da Tele testuan bezala kontraturik ez ezer egin be-

har. Ondoren gure ardurapean geratzen da publizitatearen ekoizpen guztia» Jonek esan digunez.

Orain artean, etxebizitza eta inmo-biliarietatik erantzun ona izan dute. Eta proiektua martxan eta ikusgai jartzen denean, jendea ere animatuko den esperantza daukate. «Eskaintza bereziak ere egingo ditugu, eta poliki-poliki jendeak funtzionalitate bat ikusten dion heinean, baliogarria den ala ez ikusiko du».

Azken finean, ez da maila edo arlo honetan duten lehen esperientzia. tele-testua ere antzekoa da, eta iragarkien helburua ere saltzea da bertan. Baina Tele Azoka jendearengandik hurbilagoa izango da, eta edozeini emango dio aukera bere iragarkiak diru gutxiagoren truke pantailan erakusgai jartzeko.

Pipitaki papataki, nik ere gauza bat badakit

Euskalerria irratiko goiza «Zokobetailu»ko bi esatarien ardurapean egoten da. Irratsaio arina eta tajuzkoa egiten dute, gatzeta eta piperra sartzeaz ahaztu gabe. Eta arrakastatsu eta oso estimatua bihurtu dena... Pipitaki papataki lehiaketa.

Euskalerria irradian astelehenetik ostiralera Kike Diez de Ultzurrun eta Reyes Ilintxeta de Ultzurrunek irratsaioa izaten da entzungai: «Zokobetailu». Zer den hori? «*Etxeetan pilatzen zaizkigun gauzak dira, eta zertarako balio duten edo gorde ditugun oso ondo ez dakigunak. Pertsonentzat ere erabiltzen da.*

Goizeko 10:00etatik 12:00ak arte egoten da antenan irratsaioa. Saio arina egiten saiatzen dira, tajuz

baina astunegi suertatu gabe. Egunerokotasuna duten gai, musika, eta lehiaketa-rekin batera, atal finkoa ere egoten da. Astelehenetan lanbide bati buruz hitzegiten dute langileren batekin. «*As-tearteetan tertulia izaten dugu, adineko jendearekin zein gazteekin. Eta astezketan liburu baten komentarioa egiten dugu sukalde kontuetan ere sartuz.*» Ostegunetan zinea izaten dute hizpide eta azken egunean natura eta asteburuko gau-

Reyes Ilintxeta eta Kike Diez de Ultzurrunek egiten dute «Zokobetailu» irratsaioa goizero Euskalerria irradian.

zak lantzen dituzte.

«*Saioari saltsa eta piperra jartzeko esketxak, txantxak edo bururatzen zaiguna egiten dugu*» dio Reyesek barrez. Honekin batera, aste osoan zehar «Pipitaki papataki» lehiaketa arrakastatsua egiten dute. «*Hemen, asko erabiltzen den formula*

da: Pipitaki papataki nik ere gauza bat badakit.» Euskal hitz jator bat proposatzen diote entzuleei, gaur egun gehiegi erabiltzen ez dena, baina guztiz baliagarria litzatekena. Hitz horien erabilera bultzatu du Euskalerria Irratikoen jokoak.

AINHOA AZPIROZ

B A G A K

■ Irrati proiektua Basaurin

Basaurin Bidebieta izeneko irrata sortzeko asmoz dabilta. Horretarako Basauriko kazetaritza ikasle eta lizentziatuei dei egin diete parte har dezaten, bilerak asteartero sei terdietan Pozokoetxeke Kultur Etxean izan ohi dira.

■ Erreportai ugari Irati Irratian

DBH-ri buruzko erreportaia prestatu dute aste honetarako Irati Irratikoek. Ostegunean eguerdiko 13:30etan bailaran eskola maparen ondorioz izaniko aldaketen berri emango dute, horretarako beraiekin bi irakasle eta bi guraso izango dituzte.

Parke naturalei buruzko erreportaia ere maiatzaren hasierarako lantzen dabilta Irati Irratikoak. Izan diren azken bileren berri emango du Aezkoako Biltzarreko partaide batek, zer egin nahi den, eta parke naturalen legea dela eta egungo egoera aztertuko du.

Apirilaren 26an pertsonaia berezi elkarrizketatuko dute, Auritzeko gizona berau. Honek eskuetan energia duela eta gaisoak sendatzeko gai dela omen dio, eta horixe gaitzat hartuz mintzatuko dira eguerdiko 13:30etik 14:00etara. Egun berean, ordu erdi lehenago asteroko nekazal saioa izango dute, lehen sektorearen kezak jaso eta argituko dituzte.

A U R P E G I A

Ane Albisu (Euskadi Irratia)

Idiazabalgoa da kazetari hau, eta bere ibilbidearen zati nagusia irradian murgildurik pasa du. 1987an hasi zen ordezkapenak egiten, eta azken sei urteak «Goizean behin» irratsaioan dar-

matza. «*Lehenengo bi urteetan Bilboko erredakzioan nintzen, eta ondoren Donostiara pasaninduten.*» Tartean telebista probatzeko aukera izan du, baina kamara aurrean aritzea ez du oso gogoko.

«*Goizean behin*»en gauza askotarako aukera izan du, «*aukera zabaleko programa baita.*» Unitate mugikorra, erreportaiak, informatiboak... «*Denbora luzean gauza bera egitea aspergarria izan daiteke, denetarik egiten dudanez, oso gustora nago.*» Alde txar bakarra, goizean oso goiz jeiki beharra omen da.

Ordenadore-joko bat dislexiari aurre egiteko

HITZAK soinu edo hots desberdinez daude osatuak. Ume dislexikoak hots horien arteko diferentziak argi atzemateko ezintasunarekin jaiotzen dira, eta horregatik ume horiek gehienetan zailtasun asko edukitzen dituzte irakurtzen eta idazten ikasteko orduan. Adibide bat emateko, ume dislexiko bat ez da gai «ba» eta «da» hotsen arteko diferentzia atzemateko, bi silaba horien hasierako kontsonantea ahoskatzen milisegundu bat behar delako.

Urte luzetako ikerketen ondotik Paula Tallal psikologoak eta Michael Merzenich neurologoak soluzio bat aurkitu dutela dirudi: ordenadore-joko berezi bat diseinatu dute, ume dislexikoek hitz bakoitza osatzen duten soinu desberdinen arteko diferentzia bereizten ikas dezaten. Ikertzaile amerikarrek «Science» aldizkarian argitaratu berri duten lanaren arabera, dislexiak jota zeuden 22 umeak asko hobetu omen dituzte beren hizkuntza trebetasunak,

«tratamendu» berri hori lau astez soilik jarraitu ondoren.

Joko berri horretan, umea puntuak irabaziz joango da hots desberdinen artean bereizketa ongi egiten baldin badu. Hasiera batean, soinuak oso modu motelean ahoskatzen dira, baina haurra hobetuz doan neurrian, maila gero eta zailagoa bihurtzen da, eta fonemak modu gero eta naturalagoan entzuten dira. Horrela, umeak soinu bat besteengandik bereizteko duen ahalmena pixkanaka hobetuz doa.

Beste alde batetik, oraingoz dirudienez metodoak epe luzera ere funtzionatzen du, esperimentuarekin hasi eta sei aste beranduago, test batzuek frogatu zutenek umeek ez baitzuten ahaztu jokoarekin ikasitakoa. Oraingoz, eta nik dakidala, Galiziako Cengas ospitalea da Espainia osoan teknika berri hori aplikatzen duen bakarra. Noizko gure artean? ■

JABIER AGIRRE

Metodoak epe luzera ere funtzionatzen du, esperimentuarekin hasi eta sei aste beranduago, test batzuek frogatu zutenek umeek ez baitzuten ahaztu jokoarekin ikasitakoa

L A N D A R E A K

Emeak eta arrak

IRATZE edo garoak eta beste salbuespen batzuk ezik, landare gehienek lorea dute ugalketarako zimendu. Lorean gauzatzen da etorkizunean ezaugarri aniztun ondorengoak izango direnak bermatuko dituen nahasketa sexuala. Nahasketa hau gabe, espezie batean ondorengo landare guztiak berdinak lirateke, beraz, aldaketa ekologiko baten aurrean berdin erantzungo lukete. Hala, klima berotzen delako, euriteak urritu, lurraren osagaiak aldatzen doazelako edo, espeziearen etorkizuna kolokan izango da.

Nahasketa sexualaren aurrerapena, espezie berean ezaugarri berezi ugari dituzten landareak sortzea da. Hau da, kidekoak, baina ez kopiak. Hala, es-

peziearen ikuspegitik, etorkizunean irauteko aukera xamurragoa da. Gero, denak ez baino baten bat egokituko da. Lorean burutzen den nahasketa, espezie bakoitzak bere erara kiribildu du. Batzuetan, landare berean lore bera da arra eta emea (sagarrondoa, arrosa eta abar). Beste batzuetan, landare berean baina lore bereziak dituzte emeak eta arrak (intxaurrendoa, hurritza, haritza eta abar).

Beste espezie gutxi batzuek, landare batzuetan lore emeak dituzte eta beste landare batzuetan lore arrak (gorostia, hagina, ginkgoa, kiwia eta abar). Hots, espezie berean landare emeak eta landare arrak bereizten dira. Bai batzuek eta bai besteek loreak emango dituzte,

baina emea soilik izanen da landare gehiago sortuko dituzten haziak daramatzaten fruituak garatzeko gai.

Garaitu hau da landare hauen lorealdiarena eta ia loretan soilik bereizi daitezke landare arrak eta emeak. Asmoaren arabera aukeratzeko, hagin edo gorosti pepitadun emea edo fruitu kakusaiaduna ez duen ginkgo arra ■

JAKOBA ERREKONDO

Orexako itzulia: «Gaizkileen muga»ren arrastoari jarraiki

Behiala bi datek zatitzen zuten urtea, bata Domine Saindu egunak eta bestea apirilaren 25ak. Behiala ere, azken data honetan Orexako San Markos ermitan Jentil Aroan jatorria duen erromeri bat ospatzen zen. Goazen bada, apirileko egun hauetan istorio zahar hauek eta beste batzuk entzutera, Orexako lurak zeharkatuz.

Hortarako, Lizarratik Orexara joanik, Besabeko erreka gaingintzen duen lehen zubiaren parean, errepidearen ezkerretik sortzen den bidea hartuko dugu. Otaldaxeko mazela igoko dugu baserri batzuk pasatuz eta lepo txiki batera iritsi arte.

Hemendik Orexa Gaztelurekin lotzen zituen bidetako bat hartuko dugu, oso bide garrantzitsuak beste garai batean eta erabat ahaztuak gaur egun, erreken ondotik ikusiko dugun errota bezala.

Bide honek eramango gaitu San Markos ermitaraino. Ernio mendiak beste aurpegi ezezaguna erakusten duen leku honetan inguruko artzainak apirilaren 25ean biltzen ziren lurak zainduta izan daitezen oles egiteko, erro paganoei atxikia iraun zuen erromeri batean.

Hemendik bide batek eramango gaitu Anakar, Solizanea eta Intxusburuan zehar, Uliko aterperaino. Hemengo iturriko urez zintzurra freskatu ondoren, gora jarraituko dugu Ulizarreko gailurreraino, «Frontera de Malechores» delakorik. 1200. urtearen geroritik Gipuzkoa, Gaztelak inbaditua, Nafarroa izateari utzi ziolarik, hemengo lurak gipuzkoar eta nafartarren arteko etengabe-borroken lekuko bihurtu zirelako deitzen da «gaizkileen muga». Guk, aldiz, Ulizarretik Uniateko lepora jaistean autobidearen presentzia nabaritu dugu eta lehen ahaztuta zegoen Gorriti herria ere bai, orain autobideak berak zeharkatzen duelarik.

Uniateko lepotik Urkitako malkorra igoko dugu eta bere tontorretik Aralarko Ma-

lloak, Balerdi, Txindoki eta Urrezko Aitzak, haien distira osoz, ageriko zaizkigu.

Iparmendebaldetik Uztaluzeko lepora jaitsiko gara, gero Basabeko larreak irabazi

Gaineko argazkian, Orexa herria ageri zaigu Besabeko muinoetatik ikusita. Bestean, eskuinean Urkitako tontorra, Uniateko lepota eta ezkerrean, Ulizar mendia. Ibilaldi luze hau egitean leku guzti hauetatik iraganen zarete.

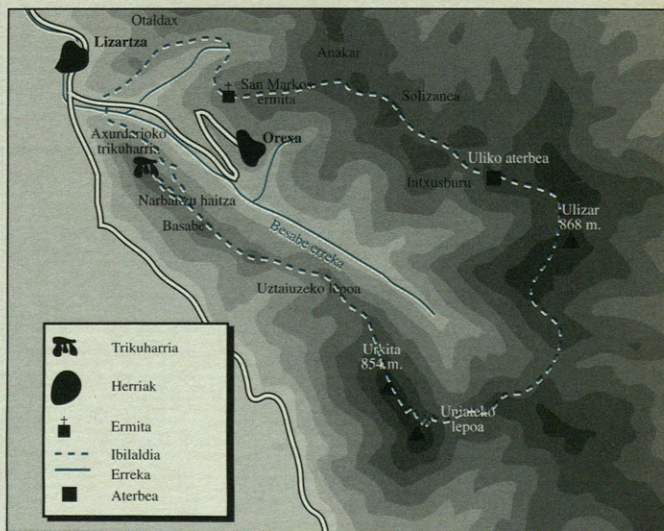

eta Orexa guztia erreken beste aldean ikusteko. Pista batetik errekarra jaitsi eta horrela bukaeraraino iritsi aurretik, Narbaitzu Aitzaren iparmendebaldean kokatzen den Axurdarioko trikuharria bisita dezakegu.

Honek beherago dagoen Axurdario baserritik hartzen du izena.

Bere itxura eta kokapenarengatik ezberdintzen da Euskal Herriko beste trikuharrietatik. Trikuharria bada, eta hori jakina soilik indusketa batek argituko luke. Ez du beste trikuharrietan hain arrunta den tumulurik eta bere kokapena arras bitxia da. Leku malkartsu eta antzuan eraiki zuten, bere izatea ezkutatu nahi izan edo eta gogoan atxiki nahi izan ez balute bezala ■

IÑIGO TXINTXURRETA

A N T Z E R K I A

28

Igandea

● **La Puerta Magica tal-deak «Eureka!!!»** antzezlan aularatuko du 12:00etan Basauriko Social Antzokian.

Lana hurrei zuzendutako txotxongilo emanaldia dugu.

29

Astlehena

● **Hegoa elkartek «Mundopolis»** antzerkia aularatuko du gaur Bilboko Arriaga Antzokian, 20:00etan.

Udalak gonbidapenak luzatuko dizkie erakundeei, elkartei, Gobernu Kanpoko Erakundeei...

B E K A K

26

Ostirala

● **«Euskaraz Gazte 96»** programaren barruan, **ikerketa lanak egiteko bekak** eskainiko dizkie

Udaleko Euskara Batzordeak Orioko gazteei. Ikerketak Oriori buruzkoa behar du izan edo Oriorekin zerikusia duena. **Bi dirulaguntza:** 120.000 pezetakoa (4.800 libera) eta 80.000koa. Gaurkoa da lanaren nondik norakoak azalduko dituen txosten labur bat aurkezteko azken eguna.

B E R T S O L A R I T Z A

26

Ostirala

● **Gipuzkoako Eskolarteko XVI. Bertsolari Txapelketaren** lehenengo eskual-

Iragan apirilaren 10az geroztik, eta maiatzaren 8ra bitarte, **Juan Armentia bilbotarraren «Un paseo por Tunez» argazki erakusketa** ikusi ahal izango dugu Bilbon. Armentia

Komikiaren urteurrena dela eta Euskal Herrian barrena berau ospatzeko herriz herri dabilen **«Komikiak 100» erakusketa ibiltaria Irunera iritsiko da apirilaren 26an**, maiatzaren 12ra bitarte bertan geratzeko. Tipula e.m.-ak sortu eta burututako erakusketa honek bere hirugarren kokagunea du Iruñea, Durangon eta Gasteizen ikusgai izan ostean. Komikiarekiko, eta batik bat euskal komikiarekiko, interesa eta zaletasuna zuzpertzera du helburu. Komikiaren historiako **pertsonaiarik ezagunenak, euskal pertsonaiak zein nazioartekoak, kronologikoki**

bildu ditu. Erakusketa honek, 1997. urteko ekainera bitartean jarraituko du herriz herri.

deko kanporaketa gaur jokatu da, 15:00etatik aurrera, Astigarragako Arantzazuko Ama Ikastolan.

● Lazkaoko Txiki Taldeak eta Udalak antolatuta, aurten ere **«Paperetik plazara» bertso-ekimena** burutuko da, hain zuzen, gaur gaueko 22:00etatik aurrera, Aleria zineman. Bertsolari eskolako ikasleek hartuko dute parte bertan.

● Bilboko Kafe Antzokian bertso-afaria izango dugu gaur 21:30etatik aurrera. **Jexux Mari Irazu eta Sebastian Lizaso** arituko dira bertso kantuan.

● Goierri, Tolosaldea eta Urretxuko bertso eskolek antolatutako **II. Elkar-teak Bertsogintzan** plangintzaren

1993an izan zen Tunisian, eta bertan argazki-makinaz jasotakoa islatu du Bilbon. Hain zuzen ere, **La Taberna de los Mundos-en eta Chrome Argazki Laborategian**. Lehenengoan hemezortzi lan ditugu ikusgai, eta bigarrengoan, aldi, hamabi. Erakusketa hau La Taberna de los Mundos, Chrome eta Samar argazki dendaren elkarlanaren fruitu da, eta era berean, elkarlan hau argazkiaren eta beronen zuzpertzaren inguruan hiru enpresok duten interesaren ondorio. Horrez gain, beraien lanak erakutsi nahi dituzten zaletu edota profesionalentzat erakus-guneak eratzea ere helburutzat hartu dute.

barruan, **bost bertso-afari** egingen dira gaur eta bihar: Gaur, Segurako Elorri, Ordiziko Itxaropena eta Alegiko Intxurre elkarreetan, eta bihar, berriz, Ezkio-ko Santaluzin eta Legazpiko Lekanazpin.

E R A K U S K E T A K

29

Astlehena

● Tolosako Aranburu Jauregian, 19:00etan, **Eduardo Txillidaren «Lizardiren leihoa»** eskultura inauguratuko da. Ondoren, **Aranburu Jauregia kultur-zentroaren aurkezpena** egingo dute, «Arteleku, 10 urteko lito-grafiak» erakusketa zabalduz.

I B I L A L D I A K

28

Igandea

● Basaburuko Harkaitz Kultur Elkartek antolatutako kultur hilabetearen barruan, gaur Basaburuko **Ireber eta Otzola mendietan barrena ibilaldia** prestatu dute.

I K A S T A R O A K

26

Ostirala

● **«Euskararen sustapena»** ikastaroa antolatu du Donostiako Hezkide Eskolak. Helburuak dira Euskal Herriko hizkuntz egoera aztertzea, norberak bere herri edo auzoko egoera aztertzeke tresnak lortzea eta euskararen sustapenerako proiektuen gauzatzea.

Ikastaroa gaurtik maiatzaren 4ra bitarte burutuko da Hezkide Eskolan. Izena emateko epea hilaren 30ean amaituko da.

30 ● Aretxabaletako Tril emakume taldeak **Larraindantza ikastaroa** antolatu du datozen bi hilabeteetarako. **Maiatzaren 2tik San Juan jaiak bitarte** luzatuko da. Izena emateko azken eguna gaurkoa da, eta Loramendi elkartearen egoitzan eman behar da.

LEHIAKETAK

26 ● San Martzial Jaietarako **Kartel Lehiaketa** antolatu dute Irunen. Kartelak kartoi lumazko panelean joan behar harko du, eta neurria 70 x 80 zentimetrokoa izango da. Testuak euskaraz eta gatzeleraz agertu behar du. Lanak egilearen izenik gabe eta atzean lema bat dutela igorri behar dira. Egilearen datuak, kartazal batean. **Gaurkoa da lanak aurkezteko azken eguna.**

● **Gipuzkoako Artisten Elkarateak Pintura Lehiaketa** antolatu du. Lanak ez dute sinadurarik eraman behar eta kartazalean ipiniko dira egilearen datuak. Lanak Donostiako Social aretoan aurkezteko azken eguna gaurkoa da.

30 ● Lasarte-Oriako X. Literatur Lehiaketarako deialdia luzatu dute. Idazlanaren

Zumaiaiko Udalak **Eskultura Lehiaketa Zumaia 96** antolatu du, **eraiki berria den itsas-muturrean eskultura eraikitze lanak esleitu eta kokatzeko.** Nahi duten artista guztiek har dezakete parte lehiaketa honetan. Eskultura-lanak orijinala behar du izan, beste lehiaketa batean saririk jaso gabekoa. Artistak, epaimahaiak erabakia hartu ostean, urtebete izango du lana kokatzeko. Obra egiteko eta kokatzeko behar diren gastu guztiak artistaren kontura izango dira. Sari nagusia 4 milioi pezetakoa (160.000 libera) izango da. Proposamenak Udaleko Hirigintza Sailean aurkeztu behar dira, apirilaren 30a baino lehenago.

hiru kopia aurkeztu behar dira, izenburua soilik daramatela. Kartazal itxian, egilearen datuak. Kartazalaren kanpoaldean izenburua eta zein kategoriarantz aurkezten den. Kategoriak lau dira: **euskarazko ipuin eta poesia, eta gatzelerazko ipuin eta poesia.** Aurkezpen epea gaur amaitzen da.

● **Soraluzeko XI. Ipuin Lehiaketa** antolatu dute. Ipuinak **euskaraz** idatzia behar du izan. Adinaren arabera sei maila bereiztuko dira. Lanak aurkezteko epea gaur amaitzen da.

MUSIKA

26 ● Bilboko Kafe Antzokian hiru kontzertu entzun Ostimala ahal ditugu egunotan.

27an eta 28an. Hilaren 26an 21:00etan, Santa Eugenie elizan, **Iruñeko Santo Tomas Abesbatzak**, Jose Carlos Diaz de Cerioren zuzendaritzapean, Europako abesbatz kantuak eta euskal kantuak eskainiko ditu. Biharamunean, berriz, **Bartzelonako Theatre Lliure orkestrak** tangoa eta flamenkoa uztartzen dituen musika-emanaldia eskainiko du Municipal Kasinoan 21:00etatik aurrera. Aurretik, 16:00etan hain zuzen, **Theatre des Chimeres** taldeak tangoaren inguruko ikuskizuna eskainiko du. 28an, igandez, **Bordeleko Orkestra Nazionalak** eskainiko du kontzertua 17:00etan.

Gaur, ostirala, **Jabier Muguruzak** «Kitarra bat nintzen» diskoa aurkeztuko du 20:00etan. Bihar, 20:30etan, **Fran Lasuen & Eskuadra Zarra** izango dugu entzungai. Hilaren 30an, **EH Sukarra** izango dugu protagonista, Ura Sutan Tour 96ri amaiera emanez.

27 ● Def Con Dos taldeak kontzertua eskainiko du 22:30etatik aurrera Barañango pilotalekuan.

● Lasarte-Oriako Zulo tabernan, 23:00etatik aurrera, **Penelope Trip** taldeak azken diskoa aurkeztuko du.

30 ● Deabruak Teilatueta talde tolosarrak kontzertua eskainiko du gaur 22:00etatik aurrera Sarako pilotalekuan. Jarraian, **Sustraia** taldearekin dantzaldia izanen dugu.

SOLASALDIAK

26 ● Felipe Juaristik hitzaldia eskainiko du Zumarragako Legazpi Dorretxean, 19:30etan. Gaia: **«Bizitzako pasadizuak literaturan».**

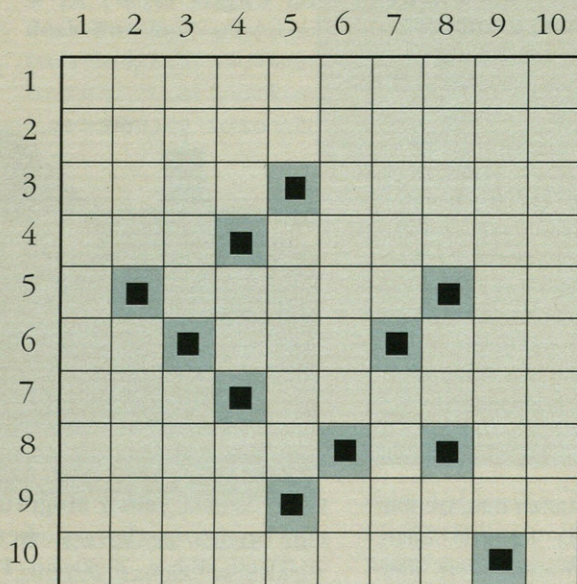
30 ● Errenteriako Udal Euskaltegian, 16:00etan, **Gari-ekin solasaldia** izanen da. Solasaldiaren ostean, **kantaldia** eskainiko du.

Hilaren 23az geroztik Miarrizten burutzen ari diren Musika Jardunaldien barruan, lau emanaldi izango ditugu hilaren 26an,

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ezizenak. 2.- Libertatea. 3.- Seguru. Zuhaitz mota. 4.- Leherkari ezaguna. Jakingo banu. 5.- Bokala. Bergarako auzoa. Ofelia izenaren hasieran. 6.- Infusio mota. Ihardun. Zoro. 7.- Entzun! Zoko. 8.- Emakumezko santuen izenaren aurretik jartzen den hitza. Uranioa. Tunisiako autoetan. 9.- Bizkaieraz, ilea. Barnealdeko organo. 10.- Beste etxe batean lan egiten duen emakumezkoa. Bokala.

GOITIK BEHERA: 1.- Gazteari dagokion tasun. 2.- Putzu. Mozkorti. 3.- Ukitu. Emakume izena. 4.- Jatorri atzizkia. Baldintzetan. Tik ..., erlojuaren hotsa. 5.- Idi, hitz elkarketan. Hitza. Lehenengoa. 6.- Zamak garraiatzen dituen aberea. Semearen erdian. 7.- Errana. Zeure. 8.- Neukake. Interjekzioa. Jainko egiptiarra. 9.- Penitentzia eginez leku bakartietan bizi den pertsona. 10.- EEBBetako mendebaldeko estatua.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Ariketak
Emakumea
Kakatiak
Tantaiak

7 letra

Bizitza
Erdizka
Gudaria
Senidea

4 letra

Abar
Adin
Aizu
Apez
Arau
Arin
Auto
Ebro
Eder
Ezka
Gela
Iaio

Inka
Irun
Izen
Mari
Meza
Neke
Omen
Ozta
Sega
Talo
Ukoa
Zuia

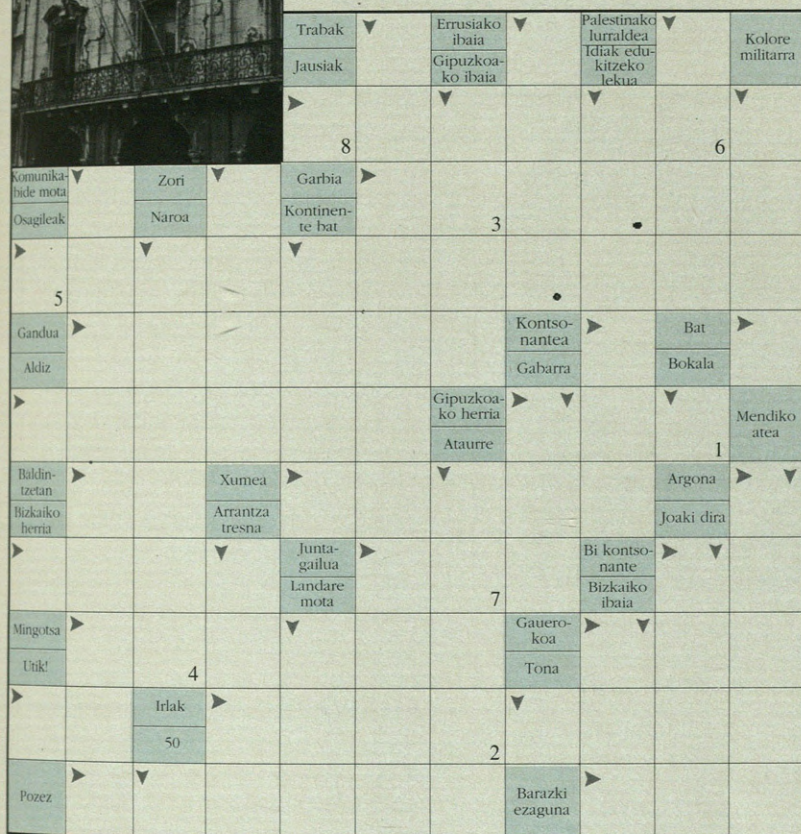
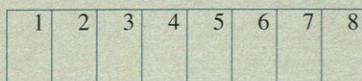
3 letra

BEZ
Die
Dio
Gar

2 letra

Aa
Az
Da
Mr
Ni
Pi
Rn
Us

—Hieroglifiko a—

RD 3,1416

Non gertatu zen istripua?

				A	R	E	T	X	A	B	A	L	E	T
				●	I	●	F	●	G	●				
				E	Z	K	I	L	A	K				
●	G	●	P	A	U	K	E	R	A					
Z	O	R	I	O	N	T	A	S	A	U	N			
●	N	A	N	O	●	X	●	A	N	A				
B	A	D	U	●	D	A	U	K	A	●				
●	Z	A	●	O	I	●	L	A	K	U				
A	P	R	O	P	O	S	●	R	●	R				
●	I	R	R	A	T	I	A	●	A	T				
U	K	A	R	●	E	T	S	I	T	U				
●	O	K	I	N	●	S	E	M	E	A				

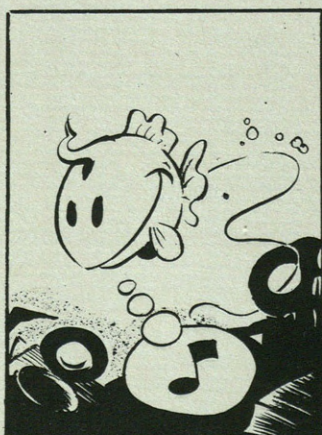
EZKER ESKUIN: 1. Lehengaiak. 2. Itara.
Urta. 3. Lord. Otadi. 4. Unaia. Ogia. 5. Ro.
Era. K. 6. Ama. Etena. 7. Pikotxa. Bi. 8. Ea.
Die. Ber. 9. N. Sokatira. 10. Aranak. AER.
GOTTIKBEHERA: 1. Lulurapena. 2. Ekonomia.
R. 3. Haranak. Sa. 4. Erdia. Odion. 5. Na. A.
Enika. 6. G. O. Etseak. 7. Autoreia. T. 8. Iragan.
Bia. 9. Ardi. Abere. 10. Kajak. Irak.

E	D	A	N	A	L	A	I	A
E	G	I	N	G	A	R	L	O
Z	I	K	I	N	A	K	R	A
T	A	M	E	Z	U	L	A	R
I	D	A	K	I	A	S	A	A
H	I	L	A	A	N	T	Z	A
L	H	L	I	A	R	D	O	S
A	B	I	A	D	U	R	A	S
G	A	S	A	T	A	R	I	A
A	I	T	A	O	E	H	I	A
A	T	A	T	I	G	A	I	A

Hieroglifikoa:

ARETXABALETA

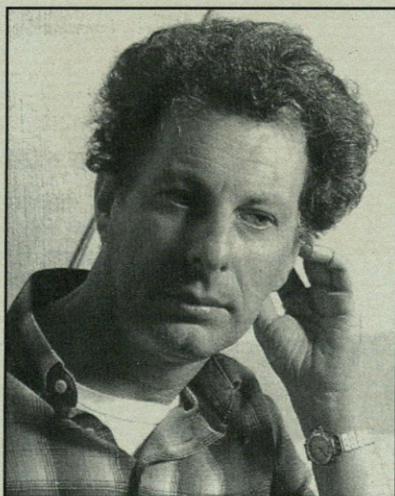
ERROBIKO PIRAÑAKO — Komikia

Jose Luis Lopez Aranguren: maisua eta laguna

LOPEZ Aranguren hila dela jakin dut lerrook idatzi baino lehenxeago. Ustekabean ez nau harrapatu berriak, gaisorik baizegoen Aranguren, eta aurrera zihoan urtetan. Bazirudien, alabaina, Aranguren ezin zela hil. Denbora menderatua, zahartzaroa eta heriotza bentzituak zituen gaztea ematen zuen. Eta bera hiltzean hil da Espainiako jardura akademikoak, kulturalak eta politikoak eman duen pertsonarik garrantzitsuenetakoa. Baita extraakademikoak emandakoetarik ere, bota egin baizuten Unibertsitatetik eta Espainiatik kanpo aritu behar izan zuen irakasle lanetan. Izan ere, eta beste ezeren aurretik, «presentzia» zen Aranguren. Pertsonaia bat zen. Gehiegi esatea litzateke, agian, bere obraren gainetik zegoela, eta bere estilo, keinu eta egikera azpimarratzen ez naiz luzaro arituko. Gogora dezadan, hala ere, egikera, jite edo «talante» delakoa Arangurennek sartu zuela Espainiako hiztegi filosofikoan, Alemaniako filosofo baten hitza moldatuz, eta gerora gehiegitxo ere erabili izan dela.

OSOTASUN gisara ageri zait Aranguren, isilik egonda ere, hutsegiterik eginda ere beti esateko zezor duen ahots modura. Aranguren, dudarik gabe, maisua izan zen. Pentsatzen irakatsi zuen, eta «strictu sensu» eskolarik sortu ez arren, badu jarraitzaileak. Filosofiaren eremuan aritzeko modu bat ekarri zigun. Jantzia, bizizalea, erne egon zitzaion hemen, eta kanpoan, gertatzen zen edozerri. Bere idazkietako bi atal azpimarratu

JAVIER SADABA

Filosofoa eta idazlea

nahi nituzke, hala ere. Lehena, etikari lotua. Bigarrena, erlijioari. Etika katedratikoa izan zen Aranguren eta idatzi zuen hainbat liburu gai hone-taz. Etikari buruz idatzitakoak bizirik dirau, eta nekez zahartuko dira bere

zenbait intuizio. Erlijioari dagokio-nez, bere lehen idazkietan honako gaiok uztartu zituen: katolizismoaren egunerokotasunaren analisia, luteranismoarekiko enfrontamendua eta espainiar arima mistikoaren berreskuratzeara. Aukera eman zien, horrenbestez, kristau askori beren sinesmenak era progresistagoan gauzatzeko, europarrago izateko eta iraganaldi idorra hausteko. Bere katolizismoa behin behinekoa zen, heterodoxoa, disidentea, urruna. Misterioa izaki argia izan nahi duenaren erakargarritasuna zuen, sinesten dela jakin gabe sinesten duenarena. Arangurenen meritua izan zen bereizgarri hain bereziak elkarri lotzea.

AMAITZEKO, esan dezagun gure filosofoak agerian jarri zuela hainbat kontserbadoreren hipokresia, hainbat erreakzionarioren bikoiztasuna. Eta alderantziz: etikari buruz ikuspegi bizia, objetiboa izaten lagundu digu Arangurennek. Horrexegatik gazteek (eta horren gazte ez direnek) entzun, irakurri eta jarraitu egin dute. «Pentsamendua ezkertiarra da» esaera egia bilakatu zen Arangurengan. Hildakoez sekula gaizki ez hitzegitea ohi-tura bihurtua den Espainian (dogma baita «de mortuiis nihil niso bonum», ausartzen naiz esaten zera, bizirik zegoela eztabaidarik izan genuela berarekin batz batzuk. Etenik gabe aritu ginen ezbaian. Egia. Elkarri genion maitasuna bezain egiazkoa. Maitasun handia. Eta horri erantsi nahi diot, orain, eskerrik handiena, eman zigun guztiagatik.

Errentaren Aitorpena **doan** egingo dizugu

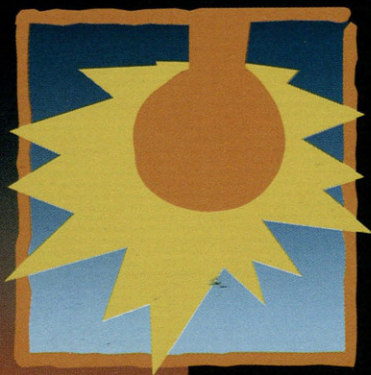
Bildu ezazu beharrezko dokumentazioa eta zatoz Euskadiko kutxara. Gainerakoaz gu arduratuko gara. Aholkurik behar baduzu, zure eskura talde tekniko espezializatu bat ipiniko dugu. Gogoan izan Euskadiko Kutxan goizez eta arratsaldeaz atendituko zaitugula.

CAJA LABORAL
EUSKADIKO KUTXA

Zerga gutxiago ordaintzeko bidea.

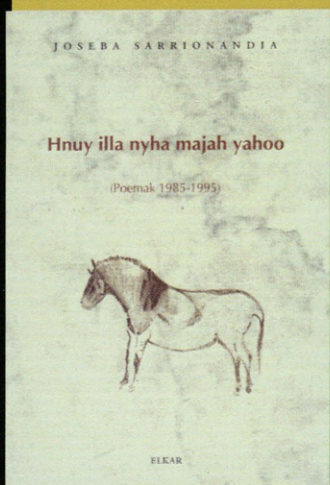
ORAIN ARGIA REN HARPIDEDUN EGINEZ GER

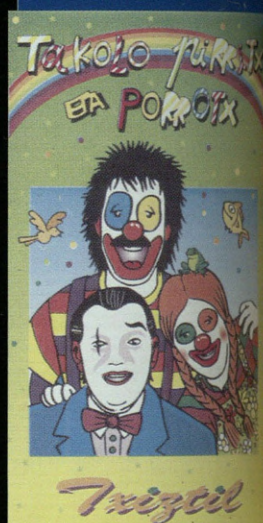
HAUETAKO
OPARIREN BA
ESKURATUKO DUZ
DOHAINIK

NAPARTHEID-KOMIKIA
URTEBETEK
HARPIDETZA DOHAIN

J O S E B A
SARRIONAINDIAREN
POESIA LIBURUA
"HNUY ILLA NYHA
MAJAH YAHOO"

TAKOLO PIRITX
ETA PORROT
B I D E O A

KIOSKOAN BAINO
%20a MERKEAGO

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

JOSEBA SARRIONAINDIAREN
POESIA LIBURUA

NAPARTHEID-KOMIKIA
URTEBETEK HARPIDETZA DOHAIN

"TAKOLO PIRITX ETA PORROT"
BIDEOA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	TELF. _____
HELBIDEA _____	POSTA KODEA _____
HERRIA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitatea	Sukurtsala
	K.D.
	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SA
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
12.100 pzo
Iparr Euskal Herria
685 libe
Espainia 12.100
Beste Atzerriko
15.750 pzo
Airez 24.850

Euskal Kultura
URTEKARIA
etxean jasoko